



**T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

**GÖÇ POLİTİKALARINDA BELEDİYELERİN ROLÜ:
ÇORUM ÖRNEĞİ**

Cansu Nur DEMİRBAŞ

Zonguldak 2025

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

GÖÇ POLİTİKALARINDA BELEDİYELERİN ROLÜ:
ÇORUM ÖRNEĞİ

Hazırlayan
Cansu Nur DEMİRBAŞ

Tez Danışmanı
Doç. Ört. Üyesi İbrahim Gündoğdu

Zonguldak 2025

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda ve basımda enstitü tez yazım ve basım yönergesine uygun davranıldığını taahhüt ederim.

Cansu Nur DEMİRBAŞ

16.12.2025

T.C.
ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında 225282116008 numaralı Cansu Nur Demirbaş'ın hazırladığı “**Göç Politikalarında Belediyelerin Rolü: Çorum Örneği**” başlıklı YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 19/11/2025 Çarşamba günü saat 15:30'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezinin onayına OY ÇOKLUĞUYLA / OY BİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Derya Çakır Demirhan
Başkan

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Gündoğdu
(Tez Danışmanı)
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Feriştah Yılmaz
Üye

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 20...

Prof. Dr. Yücel NAMAL
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kurum : ZBEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tez Başlığı : Göç Politikalarında Belediyelerin Rolü: Çorum Örneği
Tez Yazarı : Cansu Nur DEMİRBAŞ
Tez Danışmanı : Dr.Öğr. Üyesi İbrahim GÜNDOĞDU
Türü, Yılı : Yüksek Lisans, 2025
Sayfa Adedi : 107

Bu çalışma, Suriye menşeli kitlesel göçün yerel yönetimlere yansımalarının incelemekte ve göç politikalarının etkinliğini değerlendirmektedir. Araştırmanın temel çıkış noktası Suriye menşeli göçü sürecinde merkezi yönetimle kıyaslandığında en yoğun etkiyi yerel düzeyde, özellikle belediyelerin hissetmiş olması oluşturmaktadır. Çalışmada göç politikalarının yerel düzeyde nasıl karşılık bulduğu ve belediyelerin süreçte karşılaştığı zorluklar anlatılmaktadır. Hizmet sunumu, uyum ve kentsel yaşamı gibi konular özellikle ön planda tutulmuştur. Araştırmanın temel sorusu, Suriye menşeli kitlesel göçün belediyeye yansıyan başlıca sorunları ve bu süreçte üstlenen sorumlulukları belirlemektir. Bu soruya saha araştırmasıyla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanarak cevap aranmıştır. Görüşme; Çorum belediye başkan yardımcısı, İl Göç İdaresi müdürlüğü personeli ve şehirde yaşayan sığınmacılarla gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden ve literatürden elde edilen veriler göç politikalarının farklı belediyeler düzeyinde karşılaştırmalı olarak ele alınmasında kullanılmıştır. Bu veriler durum analizi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Diğer belediyelerden kıyasla farklı olarak göç yönetimi sürecinde elde edilen sonuçları ortaya koymak için de keşfedici yaklaşıma yer verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ve literatür taramasına dayanan iki analiz yöntemi aracılığıyla önce kavramsal çerçeve oluşturulmuş ardından elde edilen verilerle esnek ve derinlemesine bir tez çalışması ortaya koyulmuştur. Elde edilen bulgular belediyelerin giderek artan bir yük ve sorumluluk üstlendiğini ortaya konmuştur. Belediyelerin sorumluluğunun arttığı gözlemlenmiştir. Ancak yetki kısıtlamaları ve mali eksiklikler nedeniyle uygulamada çeşitli sınırlılıklar yaşanmaktadır. Bu durumun belediyelere göre farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Çalışma, belediyelerin göç yönetimindeki rolünün güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sığınmacı Krizi, Yerel Yönetimler, Belediyeler, Göç Politikaları

ABSTRACT

Institution	: ZBEU, Institute of Social Sciences, Department of
Thesis Title	: Migration Policies and the Role of Municipalities: The Case of Çorum
Thesis Author	: Cansu Nur DEMİRBAŞ
Thesis Adviser	: Dr.Öğr.Üyesi İbrahim GÜNDOĞDU
Type, Year	: MSc Thesis, 2025
Number of Pages	: 105

This study examines the impact of the mass migration originating from Syria on local governments and evaluates the effectiveness of migration policies. The main point of departure for the research is the observation that, compared to the central government, the most intense effects of Syrian-origin migration have been felt at the local level, particularly by municipalities. The study discusses how migration policies are implemented at the local level and the challenges municipalities face in this process. Issues such as service delivery, integration, and urban life are given particular emphasis. The primary research question is to identify the main problems that the mass migration from Syria has created for municipalities and the responsibilities they have undertaken in this process. This question is addressed through field research using qualitative methods, specifically semi-structured interviews. The interviews were conducted with the Deputy Mayor of Çorum, staff from the Provincial Directorate of Migration Management, and refugees residing in the city. Data obtained from these interviews and from the literature were used to conduct a comparative analysis of migration policies across different municipalities, evaluated within the framework of a situational analysis. An exploratory approach was also adopted to reveal the distinct outcomes of the migration management process in Çorum compared to other municipalities. The findings demonstrate that municipalities are increasingly assuming greater burdens and responsibilities. Although this growing responsibility has been observed, various limitations are encountered in practice due to restricted authority and financial constraints, and these limitations differ across municipalities. The study concludes that the role of municipalities in migration management needs to be strengthened.

Keywords: Migration, Refugee Crisis, Local Governments, Municipalities, Migration Policies

ÖN SÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de belediyelerin göç politikaları ve Suriyeli yabancılarla ilgili uygulamalarını inceleyen bir araştırmadır. Tez, belediyelerin göç yönetimindeki konumunu, karşılaştıkları sorunları, sahada karşılaştıkları durumları ve verdikleri tepkileri açıklayan bir çerçeve sunar. Bu doğrultuda tez mevcut politika pratiklerinin değerlendirilmesine ve sürdürülebilir yaklaşımların geliştirilmesine öneride bulunmaktadır.

Bilimin ışığını yakan ve çağdaş eğitime kazandırdığı vizyonla bugün yürüdüğümüz akademik yolun temellerini atan Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK’e derin bir saygı ve minnet borçluyum. Tez sürecim boyunca yönlendirmeleri ve değerli katkılarıyla bana rehberlik eden danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İbrahim GÜNDOĞDU’ya teşekkürlerimi sunarım. Sunduğu katkılar Dr. Öğr. Üyesi Derya Çakır DEMİRHAN hocama ve varlığıyla akademik yolculuğuma güç katan Hitit Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Nur Şat hocama çok teşekkür ederim.

Her adımında yanımda olan aileme özellikle annem Hülya YAKAR ve ananem Türkan YAKAR’a en derin teşekkürlerimi sunarım. Onların sınırsız destek, sabır ve sevgisi olmadan bu süreci tamamlamam mümkün olmazdı. Maddi ve manevi desteğini her zaman hissettiren teyzem Sevda ÖZTÜRK’e çok teşekkür ederim. Akademik sürecin birçok aşamasında yol arkadaşlığını benimle paylaşan, bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen değerli arkadaşım Minure Sude TÜKENMEZ’e çok teşekkür ederim.

Bu sürecin her aşamasında sabırla ilerleyerek yola devam eden kendimi, emeğim ve çabamı da anmak isterim. Akademik yolculuğum böyle başladı ve umuyorum ki bu adımlar ileride hedefime ulaşmamı sağlayacak.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE GÖÇ'ÜN ARKA PLANI.....	4
1.1. Göç Kavramı.....	5
1.1.1. Göç'ün Etkileri ve Doğurduğu Sonuçlar	9
1.1.2. Kentte Göç ve Yerel Yönetimler	11
1.2. Türkiye'de Göç Olgusu.....	15
1.2.1. 1845-1950 Arası Gerçekleşen Göçler	16
1.2.2. 1950 – 1980 Tarihleri Arasında Yaşanan Göçler	17
1.2.3. 1980 ve Sonrası Yaşanan Göçler.....	18
1.3. Geçmişten Günümüze Türkiye'de Göç Politikaları.....	20
1.3.1. 1923 ve 1950 Dönemi Göç Politikaları	21
1.3.2. 1950-1980 Yılları Arası Göç Politikaları	22
1.3.3. 1980- 2010 Dönemi Göç Politikaları	23
1.3.4. 2011 Yılından Sonra Göç Politikaları	25
2. TÜRKİYE'DE SURİYELİ YABANCILAR GÖÇÜ	28
2.1. Arap Baharı ve Göç Öncesi Suriye'nin Politik Durumu.....	29
2.1.1. 2011 Yılı ve Devamında Suriye	30
2.1.2. Savaşın Göç'e.....	31
2.2. Türkiye'nin Suriyeli Yabancılar Göçü Politikası.....	32
2.2.1. Göç Sürecinin Başlaması.....	33
2.2.2. Geçici Koruma.....	35
2.2.3. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)	36
2.2.4. Mülteci Kavramı.....	36
2.2.5. Şartlı Mülteci	37

2.2.6. İkincil Koruma.....	37
3. TÜRKİYE’DE SURİYELİ YABANCILAR VE BELEDİYELER.....	44
3.1. Kentlerdeki Suriyeli Yabancıların Oranları ve Yaş, Cinsiyet Dağılımı.....	45
3.2. Belediyelerin Göç Yönetiminde Hukuki Çerçevesi.....	48
3.2.1. YUKK de Uyum Kavramı.....	49
3.2.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu	50
3.3. Göç Yönetiminde Belediyelerin Yaşadığı Temel Sorunlar	52
3.3.1. Yasal Çerçeve Sorunu	53
3.3.1. Altyapı ve Çevre Etkileri Konusunda Sorunlar.....	54
3.3.2. Belediyenin Kentsel Hizmet Sunumunda Yaşanan Sorunlar	54
3.3.3. Toplumsal Gelişme Çerçevesinde Yaşanan Sorunlar.....	55
3.3.4. Ekonomik Etkiler.....	56
3.3.5. Belediyelerin Kurumsal Yapısına Göçün Yansıması	57
3.4. Yerelde Güncel Göç Raporu Örneği	58
3.5. Belediyelerle Göç Yönetimi Uygulamaları.....	60
3.5.1. Gaziantep Belediyesi Örneği	61
3.5.2. Bolu Belediyesi Örneği	62
4. GÖÇ YÖNETİMİNE BELEDİYELERİN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR: ÇORUM İLİ ÖRNEĞİYLE BİR ARAŞTIRMA.....	65
4.1. Araştırmanın Amacı ve Literatüre Katkısı	65
4.2. Araştırmanın Evren, Örneklem ve Yöntemi	66
4.3. Veri Toplama Süreci ve Sınırlılıklar	68
4.4. Saha Araştırması ve Bulgular.....	68
4.4.1. Yasal Yetki, Bütçe ve Personel Sorunları	69
4.4.2. Barınma ve Yaşam Alanı.....	72
4.4.3. Sunulan Hizmetler ve Yardımlar	74
4.4.4. Sosyal Uyum ve Çorum Belediyesi.....	78
4.4.5. Kurumlar Arası Koordinasyon ve İş Birliği Eksikliği.....	83
4.4.6. Geçici mi? Kalıcı mı?	86
4.4.7. Gaziantep- Bolu Belediyelerine Yönelik Algı	88
4.5. Literatür ve Bulgularla Genel Değerlendirmesi.....	93
SONUÇ	96
KAYNAKÇA.....	99

ÖZ GEÇMİŞ	105
------------------------	------------



TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1: Göçün Nitelikleri Tablosu	8
Tablo 2.1: 2016- 2018- 2025 Yıllarında Ülkelerdeki Suriyeli Yabancılar Sayısı Dağılımı	32
Tablo 3.1: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeli Yabancıların Yaş Ve Cinsiyete Göre Dağılımı	47
Tablo 4.1: Görüşme Yapılan Suriyeli Yabancılar Dair Demografik Bilgiler	68



ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: 2011-2015 Yılları Arası Suriyeli Göçü Kapsamında Atılan Adımlar.....	33
---	----



GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 3.1: Sayısına Göre İlk 10 İldeki Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler	46
--	----



KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
ÇBB	: Çukurova Belediyeler Birliği
GBB	: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi
GİM	: Göç İdaresi Müdürlüğü
GKA	: Geri Kabul Anlaşması
HTŞ	: Heyet Tahrir Şam
ICMPD	: Uluslararası Göç Politikalarını Geliştirme Merkez
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
İŞKUR	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
MBB	: Marmara Belediyeler Birliği
RESLOG	: Resilience in Local Governance
SALAR	: İsveç Yerel Yönetimler Birliği
SIDA	: İsveç Uluslararası Kalkınma Birliği Ajan
SOHR	: İnsan Hakları Gözlem Evi
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiser
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

GİRİŞ

Tarihin her döneminde Anadolu toprakları göç hareketliliklerine sahne olmuştur. Göç olgusu günümüzde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde çok katmanlı yapısıyla kendini göstermektedir. Türkiye özellikle 2011 yılından sonra aldığı Suriyeli yabancılar göçüyle çok katmanlı göç olgusunun etkilerini hissetmektedir. Fakat Türkiye’de ulusal düzeyde net, sürdürülebilir ve kapsamlı göç politikaları eksiklikleri görülmektedir. Özellikle merkezden yerele uzanan göç yönetimi anlayışının yetersiz kalması yerel yönetimlerin göçmenlere etkin müdahalesinin önündedir. Çünkü göç mevzuatı ve uygulamalar yerel düzeyde göç yönetimi çerçevesini net bir şekilde çizememektedir.

Göç ve göçmen konusu farklı bağlam ve çeşitli kavramlarla ele alınmaktadır. Özellikle Suriye’den Türkiye’ye gerçekleşen göçte hem literatürde hem de medyada “göçmen”, “sığınmacı”, “mülteci”, “yabancı” gibi farklı kavramların kullanıldığı görülmektedir. Fakat bu kavramlar aynı anlama sahip değildir. Bu çalışmada “geçici koruma” kapsamında bulunan kişiler için “Suriyeli Yabancılar” ifadesi tercih edilmiştir. Bu kullanım “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” (YUKK) içeriğinde yer alan “yabancı” tanımlamasına dayanmaktadır. Tanımlama, vatandaşlık bağı ile Türkiye Cumhuriyeti’ne bağlı olmayan kişileri ifade etmektedir.

Suriyeli Yabancıların ani ve hazırlıksız bir şekilde gerçekleşen kitlesel göçü karşısında Türkiye’nin göç politikaları ve uygulamaları başlangıçta yetersiz kalmıştır. Sürecin belirsizliği göç yönetimi anlayışında “geçicilik” algısının oluşmasına neden olmuştur. Suriyeli yabancıların Türkiye’ye ilk giriş yaptığı tarihten günümüze kadar atılan adımlar göç yönetimi açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Ayrıca bu süreçte Avrupa Birliği ile gerçekleştirilen müzakereler de belirleyici rol oynamıştır.

Özellikle “Geri Kabul Anlaşmasından” sonra AB sınırlı sayıda Suriyeli yabancıya kapılarını açmıştır. İç karışıklık ve belirsizlik nedeniyle ülkelerine dönemeyen Suriyeliler Türkiye’de kalmaya devam etmiştir. “Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün” verileriyle 02 Ekim 2025 tarihli itibarıyla Türkiye’de bulunan Suriyeli sığınmacı sayısı 2.435.376 olarak yer almaktadır.

Türkiye, Suriyeli yabancılar göçüyle beraber en çok Suriyeliye ev sahipliği yapan ülke konumuna gelmiştir. Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte yeniden gündeme gelen göç politikaları toplumsal kabul ve entegrasyon süreçleri üzerinde önemli tartışmalara yol açmıştır. Türkiye'nin daha önce karşılaşmadığı dinamikleri içerisinde bulunduran Suriyeli yabancılar göçü siyasi arenada çeşitli söylemlerle uzun süre gündemde kalmıştır.

Başlangıçta göç politikalarının uygulanması merkezi yönetimin yönlendirmesiyle şekillenmiştir. Ancak artan göçmen nüfusun kentlerde yerleşik hayata geçmesiyle birlikte yerel yönetimlerin sürece doğrudan müdahil olduğu alanlar ortaya çıkmıştır. Özellikle çok sayıda göç alan sınır iller ve büyükşehir belediyeleri barınma, altyapı, sağlık, sosyal hizmet sunumu gibi alanlarda doğrudan etkilenmişlerdir. Bu durum yerel düzeyde kapsamlı bir göç yönetimi anlayışı geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Merkezi yönetim göç politikalarının temel çerçevesini belirlerken yerel yönetimler sahada karşılaşılan sorunlara doğrudan müdahale etmek zorunluluğu nedeniyle çeşitli stratejiler geliştirmişlerdir. Bazı belediyeler süreçte aktif rol üstlenirken bazıları ise kaynak eksikliği nedeniyle sınırlı rol üstlenmişlerdir.

Bu tez, 2011 yılından bu yana Suriyeli yabancılar yönelik merkezden yerele izlenen politikaların belediyeler bazında etkileri ve sonuçları üzerinedir. Bu göçün yerel yönetimler düzeyinde nasıl ele alındığı kapsamlı biçimde incelenecektir.

Literatür taramasından sonra araştırmacı tarafından bu tez araştırmasına yön veren sorular hazırlanmış ve aşağıda sıralanmıştır.

1. Türkiye’de göç politikalarının tarihsel evrimi ve Suriyeli yabancılar göçünün diğer göçlerden ayrılmasının sebepleri nelerdir?
2. Türkiye’nin “transit ülke” konumundan “depo ülke” konumunu kazanması yerel yönetim düzlemine nasıl yansımıştır?
3. Suriyeli göç hareketinin etkisiyle şehirlerdeki nüfusun artması belediyelerin temel kamu hizmetlerini sunabilmesini nasıl etkilenmiştir?

4. Belediyelerin yönetim ve stratejilerinin göç hareketliliğiyle birlikte değişen kitleye hitap edebilmesi ne gibi zorlukları beraberinde getirmiştir?

Bu tez çalışması, özellikle Suriyeli yabancılar özelinde Türkiye’de göç politikalarının gelişimi ve yerel yönetimlerin rolünü anlamaya yöneliktir. Birinci bölümde göç olgusunun kavramsal çerçevesi ve yerelde etkisi ele alınacaktır. Ayrıca Suriyeli yabancılar göçünün farkları ve niteliklerini göstermek amacıyla Türkiye’deki göç olayları ve göç politikaları incelenecektir. İkinci bölümde Suriyeli yabancılar göçünün niteliklerinin ve sonuçlarının daha öngörülebilir hale gelmesi amacıyla göçün arka planı ile göçe kadarki sürece ayrıntılı biçimde yer veriliştir. Göç sürecinin başlangıcından günümüze kadar Türkiye’nin izlediği politikalar ve bu politikaların uluslararası gelişmelerle etkileşimi incelenecektir. Üçüncü bölümde ise Suriyeli yabancılar göçünün belediyeler bazında yarattığı sorunlar somut örneklerle ortaya konacaktır. Belediye uygulama ve söylemleriyle de konu örneklendirilecektir. Son bölümde ise nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmeyle belediye, il göç idaresi ve şehirde yaşayan sığınmacılarla görüşülerek saha araştırmasıyla göçmenlerin ve yerel aktörlerin deneyimleri aktarılacaktır.

Çoğu araştırma Suriyeli yabancılar göçünün etkilerini göç alan sınır illeri ve büyükşehirler düzeyinde analiz ederken küçük şehirlere dair yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Karadeniz Bölgesinde yer alan ve Suriyeli nüfus açısından bölge illeri arasında önemli bir konuma sahip olan Çorum ili incelenmek için seçilmiştir. Çorum’un göçmen nüfusu karşısında sergilediği yerel yönetim tepkisi, hizmet sunum kapasitesi ve entegrasyon çalışmaları üzerinden Türkiye’deki göç yönetiminin yerel düzeydeki genel yansımaları ortaya konacaktır.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE GÖÇ'ÜN ARKA PLANI

Göç, insanlığın varoluşundan bu yana çeşitli sebeplerden dolayı günümüze dek sürmüş, her dönemde ve her bölgede var olmuş çok boyutlu bir olgudur. İnsanlığın ilk türünden günümüze değin çağların, dönemlerin çeşitli getirileriyle şekil alan bir kavram olmuştur. Bilimsel ve kültürel gelişmelerle birlikte ortaya çıkan doğal ve insani faktörler göçün temel nedenleri arasında yer almaktadır (Daşlı & Harmandaoğlu, 2024, s. 375).

Tarihte yaşanan göçlere bakıldığında birçok sebepten dolayı gerçekleştiği görüldüğü gibi geçmişteki göç hareketlilikleri konargöçerlikten yerleşik yaşama geçişle devam etmiştir. Göç, yarattığı olumlu ve olumsuz etkilerle değişim ve dönüşüme yol açabilecek güce sahip bir kavram olmakla birlikte tarihi çağların seyrini de değiştiren bir olgu olmuştur (Eravcı & Ateş, 2018, s. 42-47).

Göç kavramı, göç edilen bölgedeki toplumsal yapıyı değiştirip dönüştürebilecek dinamikleri içerisinde barındıran ve literatürde oldukça önemli görülen bir konudur. Bu konuyla birçok bilim dalı yakından ilgilenmektedir. Bunun nedeni, göçün gerçekleşme biçimi ve ortaya çıkan sonuç çeşitliliğidir. Göç politikalarının oluşturulması, göçmen topluluklarının entegrasyonu, göçmenlerin iş gücü piyasasındaki yeri, göç hareketinin mekânsal dağılımı, göçmenler dahilinde gerçekleşen uluslararası anlaşmalar, yerel yönetimlerin rolü gibi meseleler göç olgusunun çok boyutlu bir perspektifle ele alınması gerektiğini ortaya koyar (Tümtaş M. S., 2020, s. 25-32).

Sosyal bilimlerde göçler, gerçekleşen değişim ve dönüşümün etkilerini yakından incelenmektedir. Özellikle kent bilimciler göçü mekânsal yapıya etkisi açısından değerlendirmektedir. Sosyologlar, göçün toplumun dinamiklerini üzerindeki etkisini tartışmaktadır. Siyaset bilimciler ise göçü yapısı ve yönetimi boyutuyla ele alır. Temel inceleme konuları ise; göçmen politikalarını oluşturulması, göçmen statüleri ve entegrasyon politikalarıdır (Tümtaş M. S., 2020, s. 25-32).

Konuya bölgesel olarak baktığımızda Türkiye toprakları mevcut stratejik konumu itibarıyla hem geçiş güzergâhı hem de göç edenlere bir liman

konumundadır. Göç hareketlerinin nihai durağı veya geçiş noktası olarak bilinmektedir. Cumhuriyet döneminden günümüze kadar olan süreci kapsayarak yaklaşık “6,5 milyondan” fazla insanın göç durağı olarak ülkemizi kullandığı Göç İdaresi Başkanlığı’nın web sitesinin “Göç Tarihi” (goc.gov.tr) başlığında belirtilmiştir

Göç meselesi ülkemizde olduğu gibi dünyanın birçok ülkesinin gündeminde de oldukça fazla yer kaplamaktadır. Ülkelerin göç yönetimine bakıldığında göç süreçlerinin farklı politikalarla yönetildiği görülmektedir (Çağlar, 2018, s. 26). Türkiye topraklarında da farklı dönemlerde farklı yaklaşımlarla göç süreçleri yönetilmiştir. Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan göç dalgaları göçmen politikalarının kapsamını göstermektedir. Mezhep, din ve kültürel ortaklıklara göre şekil alan kapsamlar zamanla dönemin şartlarına göre farklı tezahürlerde değişip gelişmişlerdir (M, Aktel, & Kaygısız, 2018).

Türkiye toprakları göç alan, göç veren ve bu göçlerle tarihsel sürecine yön veren bir ülke olmuştur. Günümüz Türkiye’si de geçmişten günümüze şekil alan göç politikalarıyla mevcut göç hareketliliklerine müdahale etmektedir. Kültürel, ekonomik ve sosyal yapıyı etkileyebilecek bir güce sahip olan göç konusu uzun vadeli düşünülmüş göç politikalarına yer verilerek yönetilebilecek bir süreci kapsamaktadır.

1.1. Göç Kavramı

Göç; konusuna ve koşullarına göre değerlendirildiğinde oldukça geniş çaplıdır. Tek bir açıklamadan söz etmek pek mümkün değildir. Bir konumdan başka bir konuma yaşanan hareketliliktir. Bu hareketlilik insanlık tarihiyle bağlantılı ve insanlık için sürekli bir olgu olmuştur. Her yüzyılın sahip olduğu koşullar ve durum göç kavramı için değişim ve dönüşüme yol açmıştır. Zamanla göç oldukça karmaşık bir yapıya kavuşmuştur (İnce, 2019, s. 2580). İlk insanların hayatta kalabilmek amacıyla gerçekleştirdiği göçlerin bilindiği gibi bu hareketlilik tarım, sanayi ve teknolojik gelişmelerle farklı şekiller almıştır. Göçleri bu karmaşıklığın içerisinde sınıflandırmak oldukça zordur (Çamdalı, 2019, s. 1-7).

Göç; ekonomik, siyasi, sosyal, toplumsal vb. birçok sebepten dolayı gerçekleşebilir. Coğrafi nitelikteki bir yer değiştirme olayı olan göçün Türk Dil

Kurumu'na (TDK) göre tanımı; “*Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi*” (Türk Dil Kurumu Sözlükleri). şeklindedir. Uluslararası Göç Örgütünün (IOM) kendi yayınladığı sözlükte göç kelimesine; “*Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir*” tanımlamasıyla yer vermiştir (Göç Terimleri Sözlüğü) . Bütün bu tanımlardan hareketle göç, ortak bir algıyla bir yer değiştirme olayı olarak tanımlanabilir (Çağlar, 2018, s. 8-26).

Göç, ortaya çıkış sebebi, yönü ve süresine göre sınıflandırılır (Özkan, 2019, s. 127-145). Süresi ise kalıcı veya geçici olabilir. Bireysel veya kitlesel olmak üzere iki şekilde gerçekleşebilir. Siyasi sınırı belli olan bir yerleşim yerinden ötekine olacak şekilde gerçekleşen göç hareketliliği süresi, kişi sayısı ve nedeni ortaya konduğunda göçün niteliğini vermektedir.

Temel sebebi insan ihtiyaçlarından doğmakta ve güvenlik, eğitim, refah olarak çeşitli sebeplere dayanmaktadır (Coştan, 2020, s. 10-15). Bir şekilde bir sebeple bulunduğu yerden ayrılan insanların uluslararası ya da ülke içi sınırlarda yaptığı yer değiştirme olayıdır. Süresi, yapısı ve şekli değişmektedir. Bu yüzden tek bir tanım ve anlatım mevcut değildir. Belirli bir mesleğin icrası da bir göçtür, savaştan kaçmak için yapılan bir yer değiştirme olayı da bir göçtür. Örnekler çoğaltılacağı gibi tanımı da oldukça geniştir. Birbirinden bağımsız birçok faktör göç hareketine neden olabilir. Genel olarak bakıldığında nedeni değişebilen bir gerekçe sonucu yer değiştirme olayının gerçekleşmesine göç denilmektedir (Göçmez, 2022).

Göç'ü birbirinden ayıran çeşitli sebepler ve koşullar mevcuttur. Bu koşullar literatürde zorunlu ve isteğe bağlı (gönüllü) şeklinde birbirinden ayrılmıştır. Gönüllü olarak gerçekleşen göçler; ekonomi, eğitim, iyi yaşam koşulu gibi başlıklar altında toplanmıştır. Daha çok tercihen gerçekleşir. Bireysel ve isteğe bağlı göçler iyi yaşam standartları hedefiyle gerçekleştirilir. Mevsimlik ve turizm göçleri de bu kategoride değerlendirilir (Yıldız, 2018, s. 6-7).

Zorunlu göç ise birçok sebebe dayanabilir. İnsanların kendi isteklerinin ötesinde bir zorunluluğun getirisi olarak gerçekleşmektedir. Zorunlu göç; savaş, iç çatışma, toplum düzeninin bozulması ve doğal afet gibi sebeplerden dolayı gerçekleşmektedir (Coştan, 2020). Savaş sebebi en yaygın görülen zorunlu göç türleri arasında yerini almaktadır. Savaşların yarattığı tahribatla gerçekleşen göçler kitlesel zorunlu göçlere örnektir.

Yön olarak göçler iç ve dış olmak üzere iki kategoride incelenmektedir. Türkiye’de özellikle 1950 yıllarından itibaren tarımda makina kullanımının artmasıyla bireysel ölçekte parçalar halinde göç hareketleri gözlemlenmiştir. İç göçlere daha derinden bakıldığında gelişmemiş bölgeden gelişmiş bölgelere olacak şekilde aynı ülke sınırları içerisinde gerçekleşir. Dış göç ise; kapsamı uluslararası sınırlardır. Bir ülkeden başka bir ülkeye olacak şekildedir (Tümtaş M. S., 2020, s. 25- 35).

Mim (Tümtaş M. S., 2020, s. 25-35), göç çeşitlerini sınıflandırırken “ilkel göç” olarak bir kategoride doğa olayları sonucu gerçekleşen göçleri ele almıştır. Bu göç türüne yakın zamanda ülkemizde gerçekleşen depremler sonucu yaşanan hareketliliği dahil etmek mümkündür. Aynı zamanda ilkel göç türü aşağıda bahsedilecek olan kavramsal yaklaşımla itici faktör başlığında da değerlendirilir.

Transit göç ise; hedef ülkeye gitmek için başka ülke topraklarının hedef olarak kullanılmasıdır. Bu durumun en sık gözlemi, Ortadoğu ülkelerinin Türkiye üzerinden Avrupa’ya ulaşma çabasıdır. Türkiye bir nihai hedef olmaktan ziyade bir transit ülke olarak görülmektedir. Ortadoğu için göçlerin geçiş noktası haline gelen Türkiye, Avrupa ya geçişte önemli bir transit ülke konumundadır. İran İslam Devrimi, Afganistan ve Irak savaşları, 2011 Suriye iç savaşı gibi örneklerde çok sayıda düzensiz göçmenin transit göç hareketliliği gözlemlenmiştir (Yıldız, 2018, s. 12).

Göç türleri değerlendirildiğinde siyasi ve ekonomik sebeplerden dolayı gerçekleşen göçler sonuçları itibariyle oldukça kritik ve ayırt edici bir noktadadır. Göçlerle insanlar çeşitli sebeplerle ülkelerini terk etmek zorunda kalabildikleri gibi ülkelerine geri dönmeleri konusunda bir engelle karşılaşabilirler. Veyahut sorunsuz bir şekilde ülkelerine dönüşleri sağlanabilir (Dulkadir, 2017, s. 21-36).

Göç hareketine sebep olan faktörler göçün nedenini ortaya koyarken göçün sonuçlarına da işaret edecek oldukça açık anekdotlar sunmaktadır. Göç konusuna kuramsal çerçevede bakılarak göçün nedenlerini analiz etmek daha kolaydır. Göçün gerçekleşme şekline baktığımızda kuramsal çerçevede iki temel şekilde değerlendirilmektedir. Kuramsal yaklaşımda bu değerlendirme itici ve çekici olarak kategorize edilen faktörlerle birbirinden ayrılmıştır. Göçe neden olan itici faktörler; bireyin hayatında olumsuz sayılabilecek veya zorlayıcı koşullardır. Savaş, siyasi baskı, ekonomik krizler ve olumsuz doğa olayları bu kategoride değerlendirilir. Çekici faktörler ise; bireylere sunulan daha iyi yaşam koşulları, sosyal ve ekonomik fırsatları gibi iyi imkanları ifade etmek için kullanılır. Göçün gerçekleşmesine sebep olan faktörler bakıldığında bu iki unsuru da farklı derecelerde etkili olabileceği görülmektedir. Göçün hızı, yönü ve gerçekleşme biçimi, göçün niteliğini doğrudan etkileyen değişkenler olarak değerlendirilmektedir. Göç sonrası süreç ise kültürel, ekonomik, sosyal birçok çıktıyla beraber incelenmektedir (Tümtaş M. S., 2020, s. 35-47).

Tablo 1.1: Göçün Nitelikleri Tablosu

Şekli (Nedeni)	Yönü	Sayısına Göre	Süresi
Zorunlu Gönüllü	İç Göç (Ulusal) Dış Göç (Uluslararası)	Bireysel Kitlese	Geçici Kalıcı

Kaynak: İbrahim Yıldız (Yıldız, 2018), Mim Sertaç (Tümtaş M. S., 2020) ve Recep Özkan (Özkan, 2019)’ın çalışmalarından yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Göç konusunun daha iyi anlaşılması ve analiz edilebilmesi amacıyla göçün gerçekleşme şekli, göçün yönü, sayı ve süre niteliklerine göre bir sınıflandırma yapılarak temel parametreler üzerinden göç kavramı tablo haline getirilmiştir. Yukarıda detaylı anlatımı verilen bu tabloda göç hareketlerinin etkilerinin daha somut bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlayabilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Göç, her dönem için farklı şekillerde kendisini göstermiştir. Güncel göç hareketliliğine bakıldığında Dünya genelinde uluslararası göçmen sayısı oldukça yükündür. Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) web sitesinde “Veri ve Kaynaklar” başlığında yer alan bilgilerle uluslararası göçmen sayısı “281 Milyon” olarak belirtilmiştir (International Organization for Migration). Aynı zamanda

Uluslararası Göç Örgütünün web sitesinden “Göç Veri Portal” sitesine ulaşım sağlamaktadır. Bu portalda göçmen kategorileri oldukça çeşitli başlıklara ayrılarak incelenmiş ve istatistikler eşliğinde ortaya konmuştur. Sayfada Türkiye için yapılan aramada 2020 verileriyle “3. 9 Milyon” göçmene ev sahipliği yaptığı yazmaktadır (Migration Data Portal) Bu veriler ışığında insanlar farklı ülkelere birçok sebepten dolayı göç etmektedirler. Bu göç hareketliliği bilgileri incelendiğinde dünya gündeminde oldukça fazla yer kapladığı ve “evrensel” bir boyut kazanmasıyla kritik bir noktada olduğu görülmektedir (Çağlar, 2018, s. 8-30).

1.1.1. Göç’ün Etkileri ve Doğurduğu Sonuçlar

Göç, toplumsal yapıları derinden etkileyen karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Sosyal, kültürel, hukuksal ve ekonomik pek çok dinamiği içinde barındırması nedeniyle birçok disiplinin inceleme alanına girmektedir. Bu nedenle, göçün etkilerini ve doğurduğu sonuçları anlamak, farklı disiplinlerin perspektifinden değerlendirme yapmayı gerektirir (Göçmez, 2022). Ancak çoğu zaman bilim dalları göç konusuna kendi uzmanlık alanlarıyla sınırlı bir çerçevede yaklaşmaktadır.

Göç üzerine yapılan çalışmalarda en çok vurgulanan konulardan biri demografik etkidir. Kitlemel göç hareketleri yalnızca nüfus yapısını değil aynı zamanda mekânsal düzeni de değiştirebilme potansiyeline sahiptir. Bu değişim toplumsal ve fiziksel çevrede çeşitli dönüşümler yaratabilmektedir. Göç, yalnızca bireylerin yer değiştirmesi değil, aynı zamanda onların siyasi ve toplumsal kimliklerinin de yeni yerlere taşınması anlamına gelmektedir. Göçmen toplulukların geldikleri yerde kendi kültürel ve toplumsal yapılarını koruma eğiliminde olmaları, yerel halkla etkileşimde çeşitli sorunlara yol açabilmektedir (Tümtaş M. S., 2020, s. 47-67).

Bu çalışmada, siyasi ve zorunlu bir göç hareketi olarak Türkiye’ye gelen Suriyeli yabancılar örneği ele alınmaktadır. Türkiye özelinde göç, çoğunlukla kent merkezlerine yönelmektedir. Ulusal ya da uluslararası sınırları aşan göç hareketlerinde kırsal alanlar nadiren hedef haline gelir. Bu nedenle göçün yarattığı etkiler ağırlıklı olarak kentler üzerinden analiz edilmektedir. Aynı zamanda göçün

gerçekleşme şekli de sonuçları için oldukça önemlidir. Zorunlu göç, savaş, ekonomik ya da ekolojik kriz gibi olumsuz koşullar sonucu meydana geldiği için gönüllü göçe kıyasla daha zorlu bir süreci kapsar. Göçmenlerin uyum süreci, göçün türüne göre farklılık göstermekte; zorunlu göçlerde bu süreç daha sancılı ilerlemektedir (Göçmez, 2022). Dolayısıyla, göçün gerçekleşme nedeni, göçün etkilerini belirleyen temel bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Araştırmalar ister iç ister dış göç olsun, göçün ekonomik, kültürel ve altyapı alanlarında çeşitli sorunlara yol açtığını ortaya koymaktadır (Aker vd.,2002, s. 98-99)) Literatürde göçün en belirgin etkileri kültürel ve sosyal başlıklar altında toplanmıştır. Uyum süreci, yerel toplumun kabul düzeyi ve göçmenlerin entegrasyonu, göç sonrası karşılaşılan temel sorunlar arasında yer alır (Çetiner, 2020, s. 653-677).

Tamer ve Birvural (2018, s. 9-19), göçün ülke üzerindeki etkilerini "güvenlik, konut, ekonomi, eğitim, sağlık ve toplumsal uyum" başlıkları altında sıralamaktadır. Güvenlik sorunları, göçmenlerin işsizlik, eğitimsizlik ve ekonomik yoksunluk gibi nedenlerle suça eğilimli hale gelme riskinden kaynaklanmaktadır. Konut ihtiyacı ise, şehirlerdeki barınma krizini derinleştirmekte ve konut fiyatlarında artışa neden olmaktadır (Şanlıöz, 2016, s. 140-145). Özellikle konutların enformal yöntemlerle sağlanmaya çalışılması, gecekondulaşmayı beraberinde getirmiştir. Türkiye'de 1950–1970 yılları arasında yaşanan iç göç süreçlerinde de benzer sorunlar görülmüştür. Kent nüfusunun hızlı artışı çarpık kentleşmeyi beraberinde getirmekte, bu durum altyapı hizmetlerini (su, kanalizasyon, ulaşım vb.) zorlamaktadır (Coştan, 2020).

Ekonomik açıdan bakıldığında, göçmenlerin ülke ekonomisine etkisi mevcut koşullara göre değişkenlik gösterebilir. Sığınmacıların iş gücü piyasasına dahil oluşu, bir yandan ekonomik katkı sağlarken, diğer yandan kayıt dışı ve düşük ücretli istihdam gibi sorunlara da yol açmaktadır. Bu durum, işgücü piyasasında eşitsizlik ve düzensizlik yaratmakta; bazı araştırmacılar tarafından olumsuz bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Kahraman, 2024, s. 21-34).

Sonuç olarak göç, kapsamı kadar etkileri ve sonuçları bakımından da oldukça geniş bir olgudur. Göçün gerçekleşme biçimi, niteliği ve nedeni, hem

göçmenler hem de ev sahibi toplum açısından ortaya çıkacak sonuçları doğrudan şekillendirmektedir. Zorunlu göç gibi kriz temelli hareketlilikler, uyum sürecini zorlaştırmakta; ayrışma, dışlanma ve toplumsal gerilim gibi sosyal sorunları gündeme getirmektedir. Göç; hem göç veren hem de göç alan ülkelerde sosyal, ekonomik ve politik yapıları yeniden şekillendirme potansiyeline sahiptir.

1.1.2. Kentte Göç ve Yerel Yönetimler

Göç'ün mekânsal boyuttaki etkisi gecekondulaşma olgusu ve sınıfsal parametreler üzerinden görünür hale gelmektedir. Toplumsal yapıya etkisi ise uyum sürecinde yaşanan zorluklar olarak kendini göstermektedir (Tümtaş & Ergun, 2016).

Göç hareketinin toplumsal sorunların ortaya çıkmasına neden olan temel faktörleri insani, ırksal ve kültürel farklılıklarıdır. Bu farklılıklar toplumun yapısının değiştirebilecek ve yeniden şekillendirecek faktörler olabilmektedir. İki farklı grupta da etkileşimi, değişimi ve farklılaşmayı doğurabilmektedir. Bu durum iki şekilde değerlendirilir. Olumlu bir etkileşim kültürleşme ve çok kültürlülük şeklinde çıktı verirken bunun zıddı ayrışma ve etkileşim sorunlarını ortaya çıkabilir. Kültürleşme yukarıda bahsedildiği gibi etkileşim sonucu oluşur ve karşılıklı ilerleyen bu aşamada farklı kültürden insanların değişiklikleri zamanla özümsemesi şeklindedir. Çok kültürlülük ise; toplumsal çeşitliliği ifade eden ulus devlet anlayışının üstüne modern çağ getirileriyle şekil alan bir kavramdır. Entegrasyon; göç eden toplumun göç ettiği bölgeye ve topluma alışması, uyum sağlama süreci olarak yorumlanır. Çok kültürlü bir yapının sağlanabilmesinde en temel etken entegrasyonun sağlanmasıdır (Tümtaş M. S., 2020, s. 53-67). Suriyeli göçü özelinde böyle bir hedefle hareket edilmemiştir. Geçici olarak bakılan bu göçün zamanla kalıcılığa dönüştüğü görüldükçe sürecin içerisinde belli kararlar verilerek ilerlenmiştir. Politika ve entegrasyon çalışmalarına sürecin içinde yön veren faktör göçmenlere “misafir” gözüyle bakılmasıdır.

Entegrasyona daha detaylı bakıldığında göç eden toplumun kimlik kaybı yaşamadan göç ettiği toplumun temel düzenine uyum sağlamasıdır. Bu noktada yerel yönetimler oldukça önemlidir. Göç eden grupların iş, eğitim ve barın konusundaki ihtiyaçlarına belli düzeyde yönlendirmesi ve kamu hizmetlerini

göçmenlere ulaştırabilmesi yerel halkla göçmenlerin etkileşim ve iletişimini de etkileyen bir faktördür (Güler, 2020).

Asimilasyon ise topluluklarının kendi kültür ve geleneklerini kaybetmesidir. Göçün toplumsal yapıyla olan etkileşimiyle kültürleşme, çok kültürlülük ve entegrasyon sağlanabilecekken göç ve toplumsal etkileşim süreçleri bazen de asimilasyonla sonuçlanmaktadır. Karşılıklı uyum yakalanmadığı zaman sosyal ayrışma kendisini gösterebilir (Safi, 2023, s. 173-202).

“Sosyal ayrışma” bir kent sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eşitsizlik ve farklılık sonucu birbirinden ayrılan grupların birbiriyle olumsuz etkileşime girmesi ve çoğunluk grubun diğer gruba karşı olumsuz bir tutum sergilemesiyle gerçekleşir (Güler, 2020).

Kültürel, ırksal vb. birçok farklılığı beraberinde getiren göçmen gruplar göç ettikleri yerlerde yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için iş, eğitim vb. girişimlerde bulunurlar. Genellikle düşük gelirli işlere yönelerek iş istihdamına dahil olurlar. Bunun sonucu olarak istihdam alanı daralabilir. Göçün kentlerde yoğunlaşmasıyla birlikte nüfusu artar. Bu da sosyal hizmet ihtiyacı ve konut yetersizliğini beraberinde getirebilir. Bu çıktılar yerel halkın göçmenlere karşı olumsuz bir tavır sergilemesine yol açabilir (Tümtaş M. S., 2020, s. 67-96).

Genel olarak iş, konut, suç oranı ve hastalıklar konusunda yerel halkın gözünde göçmenler bir sorun olarak görünmeye başlar. Bu durumda toplumda sosyal dışlanmayı meydana getirebilmektedir. Dışlanmalar ve uyumsuzluklar göç politikası anlayışının kapsamını ve yerel yönetimlerin kentlerdeki etkisini gözler önüne sermektedir (Tümtaş M. S., 2020, s. 67-96).

Göçün beraberinde getirdiği dinamikler kent üzerinde yerel yönetimin doğrudan sorumluluk alanına girmektedir. Kentlere yönelen göç dalgalarıyla birlikte göçmenlerin kentlere uyumu, sosyal hizmetlere erişimi, dil eğitimi, istihdam, eğitim, sağlık, ulaşım ihtiyaçlarının planlanması ve uygulanabilmesi yerelde etkin politikalar geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Göçmenlerin kent yaşamına uyum ve çeşitli hizmetlere erişimi yerel yönetimlerin göç yönetimi politikaları ve göçmenlere yaklaşımıyla doğrudan

ilişkilidir. Çok kültürlülüğün desteklenmesi, farklı kültürlerin bir arada uyum içinde yaşaması için yerel ve ulusal düzeyde adımların atılması oldukça önemlidir. Kentte göç olgusunun yarattığı değişimler yerel yönetimlerin sorumluluğunu arttıran bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

Mim Sertaç Tümtaş (2020, s. 67-96), “Nöbetleşe Dışlanma” başlıklı kitabında toplumun farklı kesimlerinin dönüşümlü biçimde dışlanmasını konu edinen kapsamlı bir çalışma sunmaktadır. Ona göre toplumun belli kesimleri zaman içinde farklı gerekçelerle, farklı nedenlerle dışlanmakta ve bu dışlanma süreci sabit bir grubun sürekli dışlanması şeklinde değildir. Dışlanma, belli dönemlerde hedef kitlenin değiştiği bir döngü içerisinde gerçekleşmektedir. Bu dönüşümlü dışlama biçimini kullanırken “nöbetleşe dışlanma” terimini kavramsallaştırmıştır.

Nöbetleşe dışlanma kavramı, Tümtaş'ın çalışmasında özellikle göçmenlerin kent yaşamındaki konumunu anlamak açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Göçmenlerin yaşadığı dışlanmanın, çoğunlukla ekonomik, kültürel ve etnik temellere dayandığını ve kentsel yaşamdan çeşitli mekanizmalar yoluyla dışlandığını şeklinedir. Tümtaş, bu dışlanmanın sadece göçmenlere yönelik olmadığını, tarihsel süreç içinde hedefin değişebildiğini ifade etmiştir. Bir dönem dışlanan bir grubun zamanla görece daha kabul gören bir konuma geçmesiyle başka bir grubun dışlanmanın yeni öznesi haline geldiği görülmektedir. Örnek olarak 1959-1970 arasında yaşanan iç göçlere büyük şehirlere giden gruplar dışlanırken belli bir dönemde göçmenler bu konuma yerleşmekte; böylece dışlanma olgusu sürekli olarak el değiştirmektedir. Başka bir örnekle toplumsal dışlanma ise; daha önce toplumda etnik azınlıklar dışlanmasını yerini başka bir grubun almasıdır (Tümtaş M. S., 2020, s. 67-96).

Bu döngüsel dışlama biçimi, özellikle kentlerde yaşayan göçmenlerin deneyimleri üzerinden detaylandırılmıştır. Bu kapsamda çalışma konumuzu oluşturan göç politikalarının yerel düzeyde ne ölçüde etkili olduğuna dair bir çalışma ortaya koymaktadır.

Kitapta göçmenlerin çoğu zaman yaşadıkları yerlerde toplumsal hizmetlere erişim konusunda ciddi sıkıntılar yaşadıkları, yerel düzeyde ayrımcılığa

uğradıkları ve toplumun tam anlamıyla bir parçası olarak kabul görmedikleri anlatılmaktadır. Bu durum göçmenlerin sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda “arada kalmışlık” hissiyle yaşamalarına sebep olurken sürekli bir geçicilik duygusuyla hareket eden göçmenler, ne geldikleri yere ne de yaşadıkları yeni çevreye tam olarak ait hissetmemektedir. Bu da onları toplumsal bütünleşme sürecinde kırılgan bir konuma yerleştirmektedir. Geçicilik duygusu göç politikalarına da yön veren bir anlayış olmuştur. Göç eden Suriyeli insanların geri döneceği yönünde düşünceler mevcut politikalara da yön verici olmuştur (Tümtaş M. S., 2020, s. 67-96).

Sonuç olarak, Mim Sami Tümtaş’ın çalışması, göç olgusunu yalnızca bir yer değiştirme süreci olarak değil, aynı zamanda kentsel yaşamla bütünleşme çabası içinde olan bireylerin karşılaştığı çok boyutlu dışlanma süreçlerini göstermektedir. Belli bir grubun sürekli olarak maruz kalmadığı ve bu yönüyle nöbetleşe dışlanmanın yalnızca göçmenlerin değil, zaman içinde toplumun farklı kesimlerinin benzer şekillerde dışlanabileceğini gösteren bir yapıyı anlatan Tümtaş, kentte dışlanmayı farklı gruplar arasında dönüşümlü bir biçimde devam ettiğini anlatır. Kitaptan yola çıkılarak yerel yönetimlerin göç politikaları üstünde etkisini görmek mümkündür (Tümtaş M. S., 2020, s. 67-96).

Göç alan ülkelerin entegrasyon ve toplumsal uyumu sağlayamadığı ve göç alan kentlerde belli düzeyde faaliyetler gerçekleştirmediği durumlarda bir kent sorunu olarak “toplumsal dışlanma” kavramı kendisini göstermektedir (Tümtaş M. S., 2020, s. 67-96).

Sonuç olarak iki farklı toplumun etkileşimi toplumun hazır oluşu ve göç eden topluluğun yerel düzeyde yönlendirilebilmesiyle oldukça bağlantılıdır. Merkezin vereceği kararlar dahilinde yerelde etkin ve kapsamlı bir yönetim anlayışıyla göç politikaları uzun vadeli ve sürdürülebilir olmasıyla önem taşır. Sosyal, ekonomik, kültürel vb. süreçlerin titizlikle yönetilmesi toplumsal uyumu da beraberinde getirir. Aksi halde göçmenlerin entegre olamaması sosyal dışlanma sonucu ortaya çıkan ve kent sorunu olarak görülen mekânsal ayrışmayı beraberinde getirebilir. Toplumun refahı ve sosyal uyumun sağlanabilmesi açısından kapsayıcı ve sürdürülebilir politikalar oldukça önemlidir.

1.2. Türkiye’de Göç Olgusu

Bu başlıkta Osmanlı yıkılış döneminden Cumhuriyete geçiş ve sonraki süreci kapsayarak günümüze değin göçlere yer verilmiştir. Cumhuriyet dönemini tek başına alarak günümüze kadar ilerlemek eksik olacaktır. Çünkü Osmanlı dönemi sonrası Cumhuriyet dönemine yansıyan birçok göç hareketliliği gerçekleşmiştir. 1985’den başlayarak Suriyeli yabancılar göçüne kadar geçen süredeki kitlesel göçler bu bölümde tarihsel olarak ele alınacaktır. Savaşlar, ülke sınırları, değişen dengeler ve siyasi şartlar kitlesel olarak gerçekleşen Cumhuriyet dönemi öncesi göçlerinin sebepleri arasında yer almaktadır (Çamdalı, 2019, s. 1-7).

Zorunlu ve siyasi sebepleri kapsayan bu göçler yıllarca süren bir hareketlilik meydana getirmiştir. Tarihin farklı dönemlerinde Osmanlı’dan Cumhuriyet’e dek kitlesel dış göçlerin ülkeye alındığı görülmektedir. Türkiye toprakları tarihi ve konumu itibariye göç için oldukça hareketli sahneler şahit olmuştur (Saylak, 2021, s. 26-29) Dönemlerin şartlarına göre şekil alan göç olgusu Cumhuriyet sonrası gerçekleşen iç göçlerle kendisini göstermiştir. Yakın tarihte ise Arap Baharının Türkiye topraklarına yansıyan etkisiyle göç hareketliliği gerçekleşmiştir (Saylak, 2021, s. 26-29).

Bu bölümde ülke sınırları ve ülke sınırlarını geçen göçlere tarihsel olarak değinilecektir. Aşağıdaki tabloda alınan ve verilen göçler; yıl, göç eden millet-bölge, sayı ve yön olarak kategorize edilmiştir.

Tablo 1.2: Türkiye’de Tarihsel Olarak Göçler

Yıl	Göç Eden Millet- Göç Edilen Bölge	Sayı	Yön
1845	Macar	3 Bin	Osmanlı Toprakları
1856 – 1864	Kafkas	1.500.000	Osmanlı Toprakları
1917	Vrangel ve Rus göçmenler	135 bin	Osmanlı Toprakları
1912-1938	Yunanistan’dan	384 bin	Türkiye Toprakları
1923- 1945	Balkanlar’dan	800 bin	Türkiye Toprakları
1933-1945	Almanya’dan	800 kişi	Türkiye Toprakları

1950-1980	İç Göçler		Kırdan kente (şehir merkezi)
1960- 1974	Yurt Dışına Göçler (İşçi göçü)	801.648	Avrupa Ülkeleri (Çoğunluk Almanya)
1988	Irak'tan	51.542 bin	Türkiye Toprakları
1989	Bulgaristan'dan	345 bin	Türkiye Toprakları
1991	Irak'tan	467.489	Türkiye Toprakları
1992- 1998	Bosna'dan	20 bin	Türkiye Toprakları
1999	Kosova'dan	17.746	Türkiye Toprakları
2001	Makedonya'dan	10.500	Türkiye Toprakları
2011- 2019	Suriye'den	3.6 Milyon	Türkiye Topraklar

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (goc.gov.tr), Mim Sertaç vd. (Tümtaş & Köse , Yüz Yıllık Cumhuriyetin Göç Tarihi, 2023) kaynaklarında bulunan verilerden yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.2.1. 1845-1950 Arası Gerçekleşen Göçler

Osmanlı yıkılış döneminde alınan göçer Osmanlı'nın kaybettiği sınırlar içerisindeki tebaasını kapsamaktadır. Osmanlı'nın sınırlarının gerilemesi ve fethettiği topraklara uyguladığı iskan politikası yıkılış döneminde yaşanan göçlere sebebiyet vermiştir. Bu kapsamda özellikle Kafkas ve Balkan göçü dikkat çekmektedir (Tümtaş & Köse, 2023). Tablo 1.1 de de görüleceği gibi yaklaşık 1.5 milyon Kafkas Osmanlıya göç etmiştir (Göç İdaresi, 2025).

Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde kitlesel olarak gerçekleşen bir diğer göç ise Balkan göçü olmuştur. Balkan göçü, 18. yy dönem akımlarının etkisiyle Balkan topraklarındaki Türkler göç ettirilmeye zorlanmıştır. Baskı ve zulümlere dayanamayan soydaşlar göç etmek zorunda kalmışlardır. Balkan göçü zorunlu göç kategorisine girmektedir. Aynı zamanda Osmanlı yıkılış sürecindeki savaşlar ve bölgedeki güç kaybının da etkisi vardır. Kitlesel göçlerden ilk ikisi Osmanlı yıkılış, sonraki üçü ise Cumhuriyet döneminde meydana gelmiştir. Farklı dönemlerde beş kitlesel göçle binlerce Bulgaristan Türkü Türkiye topraklarına göç etmiştir (Yıldız, 2018, s. 16-47).

İki ülke arasında belli dönemlerde göç için sözleşmeler yapılmıştır. 1877'de başlayarak aralıklarla uzun yıllar devam edip 1950 yıllarını da kapsayarak 1989

yılına kadar parçalar halinde ve kitlesel olarak gerçekleşmiştir (Kurtuluş, 2017) Tablo 1.1 de de yer aldığı gibi 1989 yılında kitlesel olarak 345 bin kişinin Bulgaristan'dan göç ettiği bilinmektedir. Balkan topraklarından Türkiye'ye yapılan göç dalgalarıyla milyonlarca insan, devlet destekli veya kendi koşullarıyla düzenli ve düzensiz göçe örnek olacak şekilde hareketliliği gerçekleştirmişlerdir (Göç İdaresi, 2025).

Türkiye ile Yunanistan arasında da birkaç yılı kapsayacak şekilde bir mübadele göçü gerçekleşmiştir. Bu nüfus mübadelesiyle birlikte binlerce Rum'un Yunanistan'a göç ettiği ve Yunanistan'dan da yaklaşık olarak 384 bin kişinin Türkiye'ye topraklarına göç ettiği Göç İdaresi Müdürlüğü'nün paylaştığı olduğu göç istatistikinde yer almaktadır (Göç İdaresi, 2025). 1923 yılında Türkiye, Yunanistan'la "Nüfus Mübadelesi" gerçekleştirmiştir. Nüfus Mübadelesi çerçevesinde gerçekleşen göç hareketliliği zorunlu göç kategorisindedir. Bu nüfus mübadelesi 1930 Ankara anlaşması ve son olarak 1934 anlaşmasıyla sona ermiştir. Göçler ise 1930 yılının ortasına kadar sürmüştür (Yıldız, 2018, s. 16-47).

1.2.2. 1950 – 1980 Tarihleri Arasında Yaşanan Göçler

Ülke dışından alınan kitlesel dış göçlerin yaşandığı gibi tarihin farklı dönemlerinde ülke içi göçlerde yaşanmıştır. Cumhuriyetin kuruluşu ve sonrasındaki yıllarda kitlesel olarak alınan dış göçlerin dışında ülke içerisindeki göç hareketliliği dikkat çekmektedir. Türkiye'de iç göçler 1950'den sonra kendini göstermeye başlamıştır (Çamdalı, 2019). 1950 ve 1980 yılları arasında yaşanan iç göçler önce kırdan kente sonraki yıllarda ise kentten kente şeklinde gerçekleşmiştir. Bu göç hareketliliği temel olarak ekonomi, sağlık ve eğitim gibi konuları kapsamaktadır. Kırsal nüfusun azalmasının tarımsal makineleşmeyle birlikte düşen istihdam oranlarıyla bağlantılı olarak gerçekleştiği bilinmektedir (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017, s. 7-39).

Literatürde geçmişten günümüze kırdan kent merkezine olarak yaşanan iç göçlerin ekonomik, toplumsal ve kültürel sorunları da beraberinde getirdiğinden bahsedilmiştir. Kentleşmeye sebep olan bu göç dalgası kentsel nüfusun artmasına ve kentsel alanda uzun vadeli sorunlar ortaya çıkarmasına sebep olmuştur (Tümtaş & Köse, 2023, s. 63-75).

Çeşitli dönemlerde göç alan ve göç veren Türkiye toprakları 1960 ve 2000 lı yıllar arasında kitlesel olarak devlet destekli şekilde Avrupa ülkelerine işçi göçü gerçekleştirmiştir. Bu işçi göçünün başında Almanya gelmektedir. Türkiye Almanya arasında imzalanan işçi göçü anlaşmasıyla İşçi ve İş Bulma Kurumu tarafından 1974 yılına kadar yaklaşık 801 bin kişinin yurtdışına gönderildiği bilinmektedir (Tümtaş & Köse, 2023). Çeşitli Avrupa ülkelerine gönderilen işçiler Türkiye merkezli gerçekleşen kitlesel dış göçlere verilebilecek en önemli örneklerden birisidir. 1960 Türkiye'si nin nüfus olarak en yüksek artışı yaşadığını ve yeni bir dönemin temellerinin atıldığını bilinmektedir (Albay, 2023, s. 47-52). Bu temeller ülke içi göçler ve Avrupa'nın işçi gücü açığını kapsamaktadır. Sebebini ise bu göç hareketliliğine bağlamaktadır. Avrupa'daki işçi gücü açığı ve ülkemizde yaşanan iç göçün yol açtığı değişim ve dönüşüm işçi göçü anlaşmasının sebeplerini olarak literatürde bahsedilmiştir.

1.2.3. 1980 ve Sonrası Yaşanan Göçler

1980'li yıllara gelindiğinde Türkiye bir "Transit Ülke" konumunda görüldüğü için düzensiz göçler almaya başlamıştır. Bu düzensiz göçlerin sebebi Amerika ve Avrupa için Türkiye'nin bir geçiş güzergâhı olmasıdır. Türkiye, Orta Doğu'dan Avrupa'ya ulaşan stratejik bir konumdadır (Karadağ, 2020). Türkiye topraklarına geçmiş perspektifinden bakıldığında milletler için önem taşıyan tarihi yolları ve belli dönemlerde önem kazanan ticaret merkezlerine ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. 20.yy ın ortalarından günümüze Orta Doğu'dan birçok milleti iç savaş, siyaset ve ekonomik sebeplerden dolayı ülkemize sığınmış ya da geçiş güzergahı olarak kullanmıştır (Göç İdaresi, 2025). Düzensiz olarak ülkeye giriş sağlayan göçlerinde oldukça büyük oranda olduğu görülmektedir. 2016 yılından itibaren 2022 yılına kadar 2.737.732 kişinin ülkeye girişinin engellendiği ve 2016 yılından günümüze 445 bin düzensiz göçmenin ülkemizden sınır dışı edildiği Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) verilerinde yer almaktadır. Sınır dışı edilen göçmen profiline bakıldığında Afgan ve Pakistanlı göçmenler sayısal veri olarak dikkat çekmektedir (Göç İdaresi, 2025).

Cumhuriyet Öncesi döneminde alınan göçler kadar büyük olmasa da yakın geçmişimiz için Irak göçü dikkat çekmektedir. Parçalı olarak gerçekleşen ve Tablo 1.1 de de yer aldığı gibi 1988 ve 1991 yıllarında Irak merkezli göçler

gerçekleşmiştir. Sekiz yıl süren Irak- İran savaşı ve ardından gerçekleşen Körfez Savaşıyla birlikte ülkesini terk eden Irak vatandaşları Türkiye'ye sığınmışlardır (Özdemir, 2016). İlk göç, 1988 yılında Irak'ın Halepçe kasabasında yaşanan katliam sonrası gerçekleşmiştir. Bu göçle beraber Türkiye'deki iç dinamiklerde etkilenmiştir. Irak'taki iç karışıklık ve baskılar nedeniyle güvenlik arayışı insanları göçe sürüklemiştir. İkinci göç ise Körfez Savaşı sonrasında gerçekleşmiştir (Kavak, 2011). Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) nin verileriyle 467 bin küsur insan Türkiye'ye sığınmıştır (Göç İdaresi, 2025). İnsani ihtiyaçlarının karşılanmasıyla birlikte Irak vatandaşları kamplara yerleştirilmişlerdir. İlerleyen süreçlerde ise göç edenlerin belli bir kısmı diplomatik süreçlerle birlikte kendi ülkelerine ya da farklı ülkelere gönderilmişlerdir (Uslu & Ceylan, 2019, s. 199-121). Literatüre “Körfez Krizi” olarak geçen ve uluslararası boyutuyla bilinen bu olay Türkiye'yi birçok açıdan etkilemiştir. Bu etkiler; siyasi, güvenlik, ekonomik, askeri ve göç şeklinde birkaç başlıkla özetlenebilir (Özdemir, 2016).

Yaşanan son göç hareketliliği ise yakın tarihlerde 2011 yılında gerçekleşen Suriyeli yabancılar göçüdür. Türkiye'ye gelen göçlere baktığımızda Suriye'den gelen göç dalgası Türkiye tarihi için en yoğun göç hareketliliğidir (Yıldız, 2018, s. 64). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk 82 yıllık göç tarihinde 2011 yılında gerçekleşen ve parçalar halinde devam eden Suriyeli göçü oldukça önemli bir noktadadır. Türkiye'nin ev sahipliği yaptığı göçmen sayısı 82 yıllık geçmişte en yoğun olarak Suriyeli göçünde görülmüştür.

Bu göç Türkiye'nin güneydoğu Anadolu bölgesi ve Suriye'nin kuzey sınırında gerçekleşmiştir. Coğrafi yakınlığımız nedeniyle dikkat çeken bu göç hareketinin başlangıcı Suriye'de başlayan iç karışıklıktır. İç karışıklık zamanla büyümüş, farklı unsurların da dahil olmasıyla uluslararası bir boyut kazanmıştır. Büyüyen ve faktörleri çoğalan bu karışıklık bir savaş ortamı meydana getirmiştir (Tümtaş & Köse , 2023). Savaşın en önemli sonuçlarından biri ise yaklaşık 7 milyon savaş göçmenin ortaya çıkmasıdır (Karasu, 2018). Suriyeli yabancılar göçü 2011'den sonra birkaç yıl daha devam etmiştir. Türkiye'de bu göç dalgasına maruz kaldığı için literatürde bir kriz durumu olarak değerlendirilmiştir. Kısa vadeli planlarla yönetilen Suriyeli yabancılar göçünün ülkemizdeki dinamiklere

oldukça büyük etkileri olmuştur. Başta güvenlik olmak üzere sosyo- kültürel ve ekonomik etkileri görülmektedir (Karasu, 2018).

Toplumları birçok açıdan etkileyen ve şekillendiren göç olgusu artı ve eksi olarak ayrılabilir. Refah olarak artış gibi olumlu bir sonucun yanında sosyal gerileme gibi olumsuz bir sonuç da mevcuttur. İki sonuçta ülkelerin bekası için oldukça önemlidir. Bu bölümde Türkiye’deki göç süreçlerini tarihsel olarak görmek Türkiye’de toplumun nasıl şekil aldığını, kültürel etkileşimleri ve kökenlerini görebilmemiz için önemlidir.

1.3. Geçmişten Günümüze Türkiye’de Göç Politikaları

Türkiye’de göç yönetimini şekillendiren gelişmelere bakıldığında 2011 yılı oldukça kritik bir dönüm noktası olarak öne çıkmaktadır. Bu dönemde Suriye’de başlayan iç çatışmalar nedeniyle milyonlarca insan göç ederek Türkiye’ye sığınmıştır. Bu göç hareketliliği göç politikaları açısından kritik bir dönüm noktası olmuştur. Bu göçün ardından mevcut hukuki ve kurumsal yapıda yeniliklere gidilmiştir. 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) yürürlüğe girmiştir (Örselli & Babahanoğlu, 2016, s. 2067). Bu kapsamda Cumhuriyet’in kuruluşundan 2025 yılına kadar Türkiye’de göç yönetimi anlayışını YUKK öncesi ve sonrası olarak incelemek mümkündür. Literatürde göç politikalarını dönemlere ayıran çalışmalar olduğu gibi bu çalışmada da YUKK öncesi dönem üç grup halinde ele alınacaktır.

YUKK öncesi göç politikaları tarihsel süreçteki gelişmelere bağlı olarak üç ana evrede incelenmektedir. Dönemsel ayrımın temelinde göç politikalarının yıllar içinde farklı dinamikler kazanması ve bu politikaların yeniden şekillendirilmesi yatmaktadır. İlk dönem göç politikaları 1923-1950 yılları arasında kapsamaktadır. Ulus- devlet inşası ve İskan politikasıyla dikkat çekmektedir. Ara dönem 1951-1988 yılları arasındaki göç politikalarıdır. Ara dönem uluslararası hukukun etkisi ve işçi göçlerinin kendini gösterdiği bir dönemdir. 1988-2011 tarihleri arasında geçen sürede ise bölgesel göç dalgaları ve 1999 yılında yürürlüğe giren Sığınmacı Yönetmeliği önemli bir gelişme olarak görülmektedir (İçduygu vd., 2014, s. 242). 2013 ve sonrası ise Türkiye’de yeni bir evrenin başlangıcı olarak kabul edilmiştir. 2013 yılında yürürlüğe giren YUKK ile birlikte

göç yönetimi daha sistematik bir yapıya kavuşmuştur (Örselli & Babahanoğlu, 2016).

Türkiye'nin göç politikaları ve yönetim anlayışını belirleyen ise döneme özgü gelişmeler ve yaşadığı göç deneyimleri olmuştur (Örselli & Babahanoğlu, 2016, s. 2063).

1.3.1. 1923 ve 1950 Dönemi Göç Politikaları

1923'den günümüze Türkiye'de göç politikaları hem ulusal ölçekteki gelişmeler hem de küresel düzeydeki dinamikler doğrultusunda şekillenmiştir. Göç politikalarının tarihsel süreci Osmanlı İmparatorluğu'nun sona ermesiyle ortaya çıkan göç hareketlilikleriyle belirleyici olmuştur. Bu bağlamda erken Cumhuriyet döneminde ulus-devlet inşası anlayışı göç politikalarına yön verirken günümüzde Avrupa Birliği'ne üyelik süreci ve küreselleşmenin etkisiyle şekillenen bir göç politikası öne çıkmaktadır (İçduygu vd., 2014, s. 67-68).

1923 ve 1950 yılları arasında gerçekleşen göçler Cumhuriyet sonrası ilk göçler olmakla birlikte Cumhuriyet'in ilanından 1951 yılına kadar geçen dönem Türkiye'nin göç politikalarının ulus- devlet anlayışı çerçevesinde şekillendiği bir dönemi kapsamaktadır. Bu anlayışla Türk soyundan gelen nüfusun ülkeye kazandırılması ve uluslararası kimliğin inşası hedefleri doğrultusunda "İskân Kanunu" hazırlanmıştır (Şakacı, 2010, s. 46-47). İskân Kanunu Türkiye Cumhuriyeti'nde göçmenlere yönelik ilk yasal zemin olmakla birlikte etnik ve dini homojenliği sağlamaya yönelik bir kanundur (Şakacı, 2010, s. 40-41).

İskân Kanunu, göç politikaları için oldukça önemli bir kanundur. Bu kanun dönemin konjoktürüne uyumlu olarak hazırlanmış, kanundaki göçmen kavramı ulus-devlet anlayışına göre şekil almıştır (Şimşek, 2018). "Türk soyundan gelen, Türk kültürüne ait olan, Türkiye'ye yerleşmek üzere gelmiş olan" şeklinde bir göçmen kabul anlayışı vardır. Türk soyundan gelenleri göçmen ve mülteci olarak kabul eder. Bu kanunla Göçmen olarak ülkeye alınacaklar ve alınmayacaklar belirtilmiştir. Türk soylular için kolay, kalanlar için zorlaştırıcı bir anlayış sunmaktadır (Utar, 2023).

1.3.2. 1950-1980 Yılları Arası Göç Politikaları

Erken Cumhuriyet döneminde çıkartılan ve 2006 yılında Avrupa Birliği (AB) uyum süreci için tekrar düzenlenen 1934 tarihli İskan Kanunu, Türkiye'ye göç etme hakkını ele almıştır (Utar, 2023). İlerleyen yıllarda ise Türkiye'de göç politikalarını şekillendiren farklı gelişmeler yaşanmıştır. 1951 ve 1988 yılları arasında Türkiye'de göç politikaları uluslararası hukuk normlarıyla tanışmıştır. Ayrıca bu dönemde göç politikasına yön veren iki faktör belirlemektedir. İlki Türkiye'nin NATO'ya üye olmasıyla birlikte benimsediği güvenlik öncelikli sınır politikası uygulamasıdır. İkinci olarak ise; Cenevre Sözleşmesini imzalamasıdır (Örselli & Babahanoğlu, 2016, s. 2065-2066).

Türkiye, mültecilerin hukuki statüsünü düzenleyen “1951 Cenevre Sözleşmesi'ni” bir “coğrafi çekince” koyarak onaylamıştır. Bu çekinceyle birlikte Türkiye, sözleşmede yer alan mülteci tanımını Avrupa ülkelerinden gelen kişilerle sınırlı tutmaktadır. Bu kapsamda 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre, Avrupa ülkelerinden zulüm korkusu nedeniyle Türkiye'ye gelen kişilere “mülteci” statüsü tanımlanmıştır. Avrupa dışındaki ülkelere zulüm korkusu nedeniyle gelen kişilere ise “şartlı mülteci”, ve “geçici koruma” gibi çeşitli hukuki statüler oluşturulmuştur (Şimşek, 2018, s. 375).

1951 ve 1988 yılları arasındaki dönem sanayileşme ve kentleşmenin gündeme geldiği ve bu gelişmelerin göç süreçlerini de etkilediği bir ara evre olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde hukuki çerçeveyi belirleyen temel düzenlemeler 1950 yılında yürürlüğe giren 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 5683 sayılı Yabancıların İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanunu olmuştur (Cihan, 2024).

Sonuç olarak 1951 ve 1988 yılları arasında Türkiye'de göç politikaları, 1951 Cenevre Sözleşmesi üzerinden ve buna bağlı olarak Avrupa merkezli bir mülteci rejiminin benimsenmesiyle dikkat çekmektedir (Örselli & Babahanoğlu, 2016, s. 2065-2066). Erken Cumhuriyet döneminden farklı olarak göçmen ve mülteci tanımının ve kapsamının genişlediği görülmektedir.

Bu dönemde önemli sayılan gelişmelerden biri ise özellikle Türkiye'den gerçekleşen dış göçlerdir. Türkiye'den başta Almanya olmak üzere Avrupa

lkelerine yönelen işçi gleri gerçekleşmiştir. Avrupa lkelerinin yaşadığı işçi göçü açığı Türkiye'nin uluslararası literatüre “g veren ülke” olarak tanımlanmasına yol açmıştır (İçduygu vd., 2014, s. 222). Aynı zamanda Türkiye bu süreçte kendi ekonomik kalkınma hedeflerine de katkı sağlamıştır. Dış g süreçlerinin yönetilmesinde birçok kurum rol üstlenmiştir. “İş ve İşçi Bulma Kurumu” (İşKUR) bu süreçte yurtdışına işçi olarak gidecek kişilerin seçilmesinde yetkili merci olmuştur (Utar, 2023).

1.3.3. 1980- 2010 Dönemi G Politikaları

1980 sonrası dönemde g hareketliliğinin hem yoğunlaştığı hem de niteliksek açıdan farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılaşma beraberinde politik, güvenlik ve stratejik yaklaşımları da dnştrmştir. 1980 sonra g sebeplerinin çeşitlenmesiyle birlikte literatüre yeni kavramlar kazandırılmıştır. Türkiye'nin “güç veren” ülke tanımlamasının yanına “g alan” ülke de eklenmiştir. Türkiye'nin 1978 sonrası için bir “geçiş köprüsü” olarak tanımlandığı da görülmektedir (İçduygu vd., 2014, s. 223). Özellikle Orta Doğudan alınan glerde “geçiş köprüsü” rolü belirginleşmiştir (Utar, 2023).

Dönemde ortaya çıkan yeni kavramlardan bir diğeri ise “yabancı” kavramıdır. Erken dönem göçlere yani 1920 sonrası göçlere bakıldığında “göçmen” olarak kabul gören kişilerin İşkan Kanunu'nun çerçevesinde soydaş olarak kabul grdği bilinmektedir. Son yıllarda bu durum farklılaşmış, glerin çok çeşitli ülkelerden gelmesi, etnik ve dini farklılık gösteren insanların Türkiye'ye gelmesi “yabancı” kavramının sıklıkla kullanımını sağlamıştır. “Göçmen” kelimesi Türk soyu çağrışımı yaratırken “yabancı” kavramı ise göç eden başka etnik grupları çağrıştırmaktadır (İçduygu vd., 2014).

Bu dönem küreselleşmenin etkisi ve Türkiye'nin coğrafı konumunun bir sonucu olarak ülkenin aynı anda “g alan”, “güç veren” ve “transit ülke” konumuna geldiği bir süreci kapsamaktadır. Söz konusu koşulların bir sonucu olarak düzensiz göç hareketliliklerinin yoğunlaştığı bir dönem yaşanmıştır. Özellikle 1970 sonra Orta Avrupa ve Orta Doğu lkelerinde meydana gelen siyasi ve toplumsal gelişmeler, Türkiye'ye düzensiz göçler olarak yansımıştır. Bu uluslararası gelişmeler Türkiye'nin g yönetimi konusunda yeni bir yasal

düzenlemeye gitmesiyle sonuçlanmıştır. 1980 sonrası artan kitlesel ve düzensiz göç hareketlilikleri daha politik ve güvenlik anlayışlı bir perspektifle ele alınmıştır. Bu kapsamda “1994 İltica ve Sığınmacı Yönetmeliği” yürürlüğe konmuştur (Cihan, 2024, s. 6-7).

1994 İltica ve Sığınmacı Yönetmeliği, sığınmacılar için ilk hukuki zemin olmakla birlikte kapsamlı bir yasal düzenleme niteliği taşımaktadır. Yönetmeliğin içeriği ise Türkiye’ye sığınma amacıyla gelen kitlesel veya bireysel yabancılara uygulanacak usul ve esasları belirtmektir. Aynı zamanda süreçlerde görevli kurum ve kuruluşların sorumluluklarını da 1994 Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Literatürde 1994 Yönetmeliği, Cenevre Sözleşmesinde yer alan mülteci tanımını sürdürüldüğü ancak “sığınmacı” kavramını hukuki olarak ele aldığı şeklinde değerlendirilmiştir (Şimşek, 2018). Bu süreçte göç ve sığınmacı politikası 1994 Yönetmeliği ile daha düzenli ve sistematik bir hale getirilmiştir. Ayrıca 1997 yılında göç alanında görev yapan kamu görevlilerine yönelik eğitim programları da hayata geçirilmiştir (Yıldız, 2018).

Türkiye’de 1994’ten 2000’li yıllara uzanan dönem literatürde uluslararası normlara uyum sağlama süreci olarak değerlendirilmektedir. 2001 sonrasında ise bu süreç “Avrupalaşma dönemi” olarak tanımlanmaktadır (İçduygu vd., 2014, s. 300-301). Avrupa Birliği’ne üyelik süreci 2000’li yıllardan itibaren Türkiye’nin göç politikalarını şekillendiren en önemli faktör haline gelmiştir.

Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinde düzensiz göçlerin kontrolü ve sınır güvenliği konusunda oldukça önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye üzerinden Avrupa’ya yasadışı göç hareketliliğinin önlenmesi amacıyla 2001’de “Uluslararası Göç Politikalarını Geliştirme Merkezi” (ICMPD) ile işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Türkiye’nin göçmen kaçakçılığıyla mücadele etmesi ve yasal olmayan göçleri engellenmesi adına önemli bir gelişmedir (İçduygu vd., 2014, s. 280).

2003 yılı Türkiye’de yaşayan yabancıların çalışma izinleri açısından kritik bir dönemdir. Bu yıl 4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiştir. Yabancıların Türkiye’de çalışma izni konusu bu kanun çerçevesinde bütüncül ve merkezi bir yapıyla ele alınmıştır. Sürecin takibi ve

düzenlenmesinden sorumlu olan kurum ise “Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı” olmuştur. Bu yasa aynı zamanda kayıt dışı istihdamın önlenmesini de amaçlamaktadır (Cihan, 2024, s. 6).

Avrupa Birliği müzakere süreciyle birlikte Türkiye göç ve İskan mevzuatında da revizyona gitmiştir. 2006 yılında 5543 sayılı İskan Kanunu revize edilmiş ve göçmen türleri detaylı biçimde tanımlanmıştır. Bu kanunun diğer göç kanunlarından farkı ise “anarşist” veya “çingene” gibi ifadelerle yer vermemesi olmuştur. 5543 sayılı İskan Kanununda belli ifadelerle yer verilmemesi literatürde insan haklarına daha uygun ve kapsayıcı olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Cihan, 2024, s. 8).

Bu dönemde, Orta Doğu kaynaklı kitlesel göçler artmış, Türkiye nihai hedef olmaktan ziyade “transit göç” rotası olarak kullanılmıştır. Düzensiz göçler ön plana çıkmaktadır. Ayrıca AB’ye üyelik süreçleri, göç politikalarına yön veren en önemli gelişme olarak karşımızdadır. Genel olarak değerlendirildiğinde 2011 öncesi son dönemde Türkiye’nin uluslararası normlara uyum sağlama süreci ve kurumsal yapılarını güçlendirildiği görülmektedir (İçduygu vd., 2014).

1.3.4. 2011 Yılından Sonra Göç Politikaları

2011 yılı Türkiye’de göç politikaları açısından dönüm noktalarından biri olarak değerlendirilmektedir. Suriye iç savaşının başlamasıyla birlikte Türkiye göç tarihindeki en yoğun ve kitlesel göç hareketlerinden biriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçte uyguladığı politikalar önceki dönemlerden farklı olarak insani krize yanıt verme amacıyla gelişmiştir. Bu kapsamda Türkiye, Suriye’den göç eden insanlara “Açık Kapı” politikası uygulamıştır (M, Aktel, & Kaygısız , 2018). Bu politika insani yardım anlayışıyla temellendirilmiş ve göç eden insanların temel insani ihtiyaçlarına odaklanılmıştır. Ve sürecin başında Suriye’den gelen insanlara yasal bir statü tanımlanmadan fiili koruma gerçekleştirilmiştir (Aker & Ayas, 2025, s. 74-75).

2013 yılında 6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” (YUKK) yürürlüğe girmiş ve Suriye’den göç eden yabancılara yasal bir zemin kazandırılmıştır. 2014 yılında ise Suriye’den gelen yabancılara yönelik “geçici” algısı zamanla “kalıcı” olarak değiştiğinden daha sistemli bir yapıya ihtiyaç

duyulmuştur. Bu kapsamda “Göç İdaresi Genel Müdürlüğü” (GİGM) açılmıştır. Göçle ilgili iş ve işlemler bu müdürlüğün görev ve sorumluluklarını oluşturmaktadır. Ayrıca aynı tarihte “Geçici Koruma Yönetmeliği” de yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik de Türkiye’de barınan yabancıların temel haklara erişimini ele almaktadır (Aker & Ayas, 2025, s. 74-75).

YUKK beraberinde kurulan GİGM (günümüzde Göç İdaresi Başkanlığı’na dönüşmüştür) göç yönetimini kurumsal, hukuki ve yapısal açılardan güçlendirmiştir. “Emniyet Genel Müdürlüğü” (EGM) Yabancılar Şubesindeki sorumluluklar göç yönetiminden sorumlu olan GİGM ye taşınmıştır. Literatürde GİGM, göç yönetimi konusunda merkezden yerele yapısal bir dönüşümün temel aktörü olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bu dönüşüm göç yönetiminde kurumsal bir yapıyı oluştururken göçmenlerin haklarının korunması ve kayıt altına alınması da literatürde önemle değerlendirilmektedir (Aker & Ayas, 2025). GİGM nin uluslararası normlara uygun bir göç yönetimi çerçevesi olduğu yorumları da mevcuttur (Yıldız, 2018).

Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte süreç olarak devam eden göç yönetimi politikaları, “Türkiye- AB Geri Kabul Anlaşması” ve “Türkiye – AB Mülteci Anlaşması” ile yeni bir boyut kazanmıştır. Bu anlaşmaların ardından Suriyeli yabancıların kent merkezlerine yönelmesi ve kentlerdeki nüfus oranını etkilemesi oldukça önemli sayılan ve literatürde “denetimsiz” olarak değerlendirilen bir konu olmuştur (Coştan, 2020). Ayrıca Suriye’den göç eden yabancıların kent merkezlerinde yoğunlaşması çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. Bu yabancıların kentlerde hayat kurmaları sadece merkezi hükümetin değil aynı zamanda yerel yönetimlerin de direkt olarak etkisi altına girmiştir. Göç süreci ve buna yönelik politikalar çok boyutlu bir yönetim anlayışını ihtiyacını ortaya çıkartırken çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir (Bahçeli & Uzun, 2017).

2020 yılından sonra Suriyeli yabancıların Suriye’ye “Gönüllü Geri Dönüşleri” (GGD) desteklenmeye başlanmıştır. YUKK’ de bu sürece ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Ardından Gönüllü Geri Dönüş mekanizması oluşturulmuştur. GİGM ye kendi isteğiyle menşe ülkesine dönmek isteyen yabancılar için ayni ve nakdi destek sağlama yetkisi verilmiştir. GGD hareketliliğinin yürütülebilmesi için kurumsal işbirliğine gidilmiş; Türkiye

Konsolosluk İşler Genel Müdürlüğü, Türk İşbirliği Ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve Türk Kızılay'ı arasında yapılan protokol doğrultusunda uygulamalar başlatılmıştır. Bu uygulama Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) tarafından da desteklenmektedir (Demiryontar & İçduygu, 2022). GGD mekanizması kapsamında 8 Aralık 2024 tarihi itibarıyla ülkesine dönüş yapan Suriyeli yabancı sayısı 509 bin 387 kişi olarak belirtilmiştir (Goc.gov.haberler, 2025).

Türkiye'nin Suriyeli yabancılara yönelik politikaları değişen ulusal ve uluslararası koşullarda şekillenmektedir. Suriyeli yabancılara yönelik ilk adımların insani temelli bir yaklaşımla ele alındığı bilinmekle birlikte bu yaklaşım zamanla uyum ve geri dönüş odaklı bir yapıya dönüşmüştür (Demiryontar & İçduygu, 2022).

Türkiye'nin tarihsel olarak göçlerine ve göç politikalarına bakılması geçmişten günümüze değişen politikaları ve politikalara şekil veren etmenlerin görülmesi açısından oldukça önemlidir. Çalışmanın devamında kentsel alanlarda hayatını devam ettiren Suriyeli yabancılarının kentsel döngüde ortaya çıkan problemlerini özellikle belediyeler bağlamında ele alınacaktır. Bu çerçevede öncelikle Türkiye'nin Suriyeli yabancılara yönelik geliştirdiği politikalar incelenecektir.

2. TÜRKİYE’DE SURİYELİ YABANCILAR GÖÇÜ

Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze değin Yunanistan, Balkanlar, Irak, Makedonya ve Suriye olmak üzere birçok ülkeden gerçekleşen kitlesel göçlerin ülkemizde yaşandığı görülmektedir. Bu kitlesel göçlerin sayısal olarak verileri “6.5 milyon” kişi olarak “Göç İdaresi Başkanlığı’nın” (GİB) web sitesinde yer almaktadır (bkz. Göç İdaresi, 2025) 1999 ve 2001 tarihleri arasında Kosova ve Makedonya’dan olmak üzere 28 bin kişinin Türkiye’ye geldiği belirtilmiştir (Göç İdaresi, 2025). Son 15 yılı kapsayarak “3.3 milyon” yabancının ise Türkiye’den aldığı ikamet izin sayısı paylaşılmıştır (Göç İdaresi, 2025).

2000’den sonra alınan göçlere bakıldığında ise 2011 yılında Suriyeli yabancılar göçü dikkat çekmektedir (Göç İdaresi, 2025). Bu göç Türkiye’yi bölgesel ve küresel ölçekte öne çıkarmıştır. Asya ile Avrupa arasında köprü konumunda yer alan Türkiye bu göçle birlikte adeta bir sığınma ülkesi haline gelmiştir. Bu durum Türkiye’de göç politikalarının ve mülteci statülerinin tekrardan gündeme gelmesini sağlamıştır. Göç politikaları konusunda hem yasal hem de kurumsal düzeyde önemli düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca Türkiye’nin Avrupa Birliğiyle yaptığı görüşmeler de göç politikaları için belirleyici rol oynamıştır. Bu göç Türkiye için çok yönlü bir olgu haline gelmiştir. Dolayısıyla bu göçün arka planının anlaşılması gerekmektedir.

Bu çalışma göç olgusunu Suriyeli yabancılar göçü kapsamında ele aldığı için göçün niteliklerini net bir şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bölüm göçün arka planı ve dinamiklerini analiz etmektedir. Göç çalışmanın en önemli noktalarından biri göçün niteliklerinin doğru bir şekilde tanımlamasıdır. Göçün nitelik detayları etkileri ve sonuçların tespitini daha görülür bir noktaya taşıyabilir.

Çalışmanın ana konusu “Göç Politikalarında Belediyelerin Rolü: Çorum Örneği” olduğu için tezin bu kısmında göçün gerçekleşmesindeki temel süreçleri, Suriye’de yaşananları ve göçün mevcut durumu ortaya konacaktır. Göç öncesi politik duruma ve sonrasında uygulanan göç politikalarına bakılacaktır. Göç politikalarına yön veren olaylar, geliştirilen politikalar kapsamlı bir şekilde ele

alınacaktır. Tezin devamı Suriyeli yabancılar göçünün sebebi, türü ve sonuçlarını ortaya koymaktadır.

2.1. Arap Baharı ve Göç Öncesi Suriye'nin Politik Durumu

Göçün niteliği göçün ortaya çıkarabileceği toplumsal, siyasi ve ekonomik sonuçlara dair önemli ipuçları barındırır. Bu bağlamda Suriyeli yabancılar göçünün arka planı hem bölgesel dinamikler hem de Türkiye'nin iç politikası için oldukça önemli bir noktadadır.

Suriye'de yaşanan ve binlerce insanın hayatını kaybettiği, göç ettiği ve belli ülkelerin dahil olduğu bu iç savaşı “*Arap Baharını*” ele alarak incelemek gerekmektedir. Arap Baharı'nın Suriye toprakları üzerindeki etkisi ise halkın ayaklanması ardından uzun yıllar süren siyasal karmaşa ve çatışmalar olmuştur. Arap Baharı, yakın tarih Arap Dünyası için oldukça önemli, karmaşık ve elzem bir konu olarak tezahür etmektedir (Deniz, 2013).

Literatürde Arap Baharı, otoriter yönetim, demokrasideki eksiklik, ekonomi, sosyal ve vb. faktörlerle halkın harekete geçmesi şeklinde anlatılmaktadır. Yönetim değişikliği isteği halk ayaklanmasıyla sağlamaya çalışılmıştır. Her ülkenin toplumsal hareketini etkileyen farklı dinamikler söz konusudur. Bu olayların “*Bahar*” kelimesiyle yayılmasında medyanın etkisi vardır. Buradaki bahar kelimesi bir yenilenmeyi ve hareketlenen halk için olumlu sonuçları taşımaktadır. Aynı zamanda Arap halkını kapsayan bir yenilikten bahsedildiği için bu olaylar silsilesi literatüre Arap Baharı olarak geçmiştir. Bahar kelimesi tarihte başka olaylar içinde kullanılmıştır (Yüksel, 2015, s. 15-16). 2010 yılında başlayan bu halk ayaklanmaları Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgeleri için oldukça etkili olmuştur. Aynı zamanda coğrafi yakınlığından dolayı Türkiye'de uluslararası etkileri olan bu olaydan etkilenmiştir (Deniz, 2013).

Otoriter rejimlere karşı halk hareketliliğinin başlangıç noktası “*Tunus'dur*”. Olaylar, Tunus'un “Siti Bazit” şehrinde Mohamed Bouaziz isimli ve üniversite mezunu seyyar satıcının arabasına el konmasının üstüne gencin kendini yakmasıyla başlamıştır (Yüksel, 2015). Fitili ateşleyen bu olay bireysel olmaktan çıkmış, başta Tunus olmak üzere Kuzey Afrika ülkelerine ve Orta Doğu ülkelerine

sıçramıştır (Koçak, 2012). 2010 yılında Kuzey Afrika Ülkelerinde sonraki yıllarda ise Ortadoğu’yu etkisi altına almıştır (Deniz, 2013).

Arap Baharı, etkilediği ülkelerde adeta domino etkisi yaratarak önemli siyasal ve toplumsal dönüşümlere yol açmıştır. Rejim karşıtı olaylar ülkelerde belirsizlik ve karışıklık ortamının oluşmasına yol açarken farklı siyasal sonuçlar da doğurmuştur (Kıbaroğlu, 2011). Mevcut iktidarını devam ettiren ülkeler olduğu gibi eski düzenle çatışan ve krizin derinleşip farklı boyutlar kazandığı ülkeler de olmuştur. Arap Baharı etkisini Suriye topraklarında uzun süre göstermiştir (Şen, 2013). 2011 yılında Suriye’de etkili olan bu olay 2025 yılında hala siyasi istikrarsızlık, belirsizlik ve parçalı toprak yapısıyla bilinmektedir.

2.1.1. 2011 Yılı ve Devamında Suriye

Suriye’de 2011 yılında başlayan iç çatışmalar dönemin Cumhurbaşkanı “Beşar Esad’a” karşı protestolarla birlikte rejim karşıtı ekseninde ilerlemiştir. Suriye’de rejim karşıtlığı; yerel, bölgesel ve uluslararası aktörlerle karmaşık bir süreci kapsamaktadır.

Suriye’de hızla değişen çatışmalar yaşanmıştır. Muhalif grupların yarattığı iç ayaklanmaya “Terör Örgütü” olarak adlandırılan grupların ve belli ülkelerin dahil olmasıyla çatışmalar bir iç savaşa dönüşmüş, ardından uluslararası bir boyut kazanmıştır. Bu uluslararası savaşın taraf aktörlerini; “Beşar Esad yönetimi”, “muhalif gruplar”, “radikal İslamcı örgütler” ve “Kürt güçleri” şeklinde dört gruba ayırmak mümkündür. Ülkelerin siyasi destekleri de bu savaş için oldukça yön verici bir faktör olarak görülmektedir (Tatlı, 2023, s. 4).

Arap Baharının Suriye üzerindeki tesiri yıllarca süren bir iç savaşa yol açmıştır. 2024 tarihinde ise muhalif güçlerin Şamı’ı ele geçirmesiyle Beşar Esad Suriye’yi terk etmiştir. Bu olaydan sonra Suriye sınırları içerisinde önemli değişiklikler yaşanmış, merkezi yönetim “*Heyet Tahrir Şam’ın*” (HTŞ) eline geçmiştir (Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi (SOHR), 2025). 2011’de halkın sokaklara dökülmesiyle başlayan olaylar 2025’de parçalanmış topraklar, mezhepsel gerilimler ve belirsizliklere evrilmiş durumdadır.

2025 yılı Mart ayı mevcut durumuna bakıldığında ise ciddi şiddet ve çatışma olayları Suriye gündeminde yerini almaktadır. Çatışmalar mezhepsel “katliam” içeren olaylara dönüşmüştür (Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi (SOHR), 2025). Çatışmaların mezhep üzerinden şekillenmesi nefret ve bölünme duygularını derinleştireceği gibi bölgede istikrarsızlığı da etkileyeceği ortadadır. 21. yüzyılda gündeme böyle mezhepsel çatışma haberlerinin oturması Orta Doğu’nun politik yapısının altını çizen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suriye’de yaşanan yıkıma bakıldığında sayısal olarak verilerle savaşın başladığı yıldan 2016 yılına kadar yaklaşık 600.000 ‘den fazla insanın hayatını kaybettiği belirtilmiştir (Dışişleri Bakanlığı , 2016). Aynı zamanda “*Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi*” (SOHR) verilerinde 2024 yılı boyunca 18 bini sivil 21.402 kişinin öldüğü yer almaktadır (Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi (SOHR), 2025).

Suriye’de yaşanan bu iç savaş karşısında Türkiye sessiz kalmamış, kapılarını ülkelerindeki savaş ortamından kaçan Suriyeli yabancılara açmıştır. Bu süreçte Türkiye’nin sınır bölgesi kitlesel bir göç ile karşılaşmıştır (Dulkadir, 2017). Savaşın tek sonucu göç hareketliliği olmamış; politik, hukuki, ekonomik, askeri vb. birçok sonucu da beraberinde getirmiştir.

2.1.2. Savaştan Göç’e

Suriye’deki savaşın şiddetinin artması bölgede gündelik yaşamsal faaliyetleri sürdürülemez hale getirmiş, altyapı ve ekonomi zedelenmiştir. Bu durum bir insani kriz meydana getirdiğinden ciddi bir göç dalgası yaratmıştır. Söz konusu göç dalgası dünya tarihine İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra yaşanan en büyük göç dalgası olarak geçmiştir (Çetiner, 2020). Bu süreç uluslararası literatürde “*Mülteci Krizi*” olarak geçmiştir. Sonuç olarak bu göç bir zorunlu göç olup siyasi nedenlerden dolayı gerçekleşmiştir (Tunç , 2015).

Suriye’de başlayan zorunlu insani göç sürecinde yaklaşık altı milyon kişinin güvenlik arayışıyla ülkesini terk ettiği bilinmektedir (Dışişleri Bakanlığı, 2016). Bu göç yakın komşuları kapsayacak şekilde gerçekleşmiş, ilerleyen süreçte ülkeler listesi çoğalmıştır. Suriye’ye komşu ülkeler konumunda olan Türkiye en fazla Suriyeli yabancıyı topraklarına alan ülke olmuştur (The World Bank, 2017).

Tablo 2.1: 2016- 2018- 2025 Yıllarında Ülkelerdeki Suriyeli Yabancılar Sayısı Dağılımı

Ülke	2016	2018	2025
Türkiye	2.814.613	3.564.919	2.829.266
Lübnan	1.011.366	976.002	755.426
Ürdün	655.496	671.428	564.079
Irak	230.836	248.696	304.409
Mısır	116.013	Veri Bulunamadı	142.122
Kuzey Afrika	29.275	Veri Bulunamadı	43.283

Kaynak: The World Bank Report yayınları (The World Bank, 2017), (The World Bank, 2020) ve Operational Data Portal (data.unhcr, 2025) kullanılarak yazar tarafından tarihlere göre oluşturulmuştur.

Başta komşu ülkeler olmak üzere gerçekleşen bu göçten en başta Türkiye ardından Lübnan ve Ürdün ciddi şekilde etkilenmiştir. 2016 yılı için 3 milyona yakın Suriyeli yabancıya kucak açan Türkiye, içlerinden 400 bin Suriyeli Türkmen'e ev sahipliği yaptığını da açıklamıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2016) Tablo 2'de de görüleceği üzere alınan göçleri ülkelerin kendi iç nüfusuna oranla değerlendirmek önemlidir. Bu durum için Türkiye'de 2018 yılında kendi iç nüfusuna oranla göçmen nüfusunun oranı %4.5 şeklindedir. Lübnan ve Ürdün için bu iç nüfusa kıyasla alınan göç yüzdeleri çok daha yüksektir (Pirinççi, 2018). Suriye'deki savaşın uluslararası boyut kazanmasının yanında küresel olarak var oluşunu fiilen gösteren ise “mülteci krizi” olarak dünya gündeminde yer almasıyla olmuştur.

2.2. Türkiye'nin Suriyeli Yabancılar Göçü Politikası

2011 yılında Türkiye'nin Güney sınırından aldığı Suriyeli yabancılar göçü yaşanan en son ve en büyük kitlesel göçtür. Göç İdaresi Başkanlığının paylaştığı veriler 2011- 2019 yılları arasında Türkiye sınırından yaklaşık 3 milyon 600 bin kişinin geçtiğini göstermektedir (Göç İdaresi, 2025). Suriyeli yabancılar göçü demografik bir hareket olup aynı zamanda devlet politikalarının, uluslararası sözleşmelerin, gündem siyasetinin, güvenlik söyleminin ve toplumsal tepkilerin

şekillendirdiği çok katmanlı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Kahraman, 2024). Süreçteki kararların, politikaların ve uluslararası anlaşmaların daha net görülmesi için literatür taraması sonucunda aşağıda yıllara göre atılan adımlar sıralanmıştır.

Şekil 2.1: 2011-2015 Yılları Arası Suriyeli Göçü Kapsamında Atılan Adımlar



Kaynak: Yazar tarafından literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur.

2.2.1. Göç Sürecinin Başlaması

Göçmenlerin göç yolunu savaş sonrası durumda belirleyen temel etmen “coğrafi yakınlık ve erişilebilirliktir”. Savaş durumundaki ülkenin komşu devletlerinin tutumu da göç süreci üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Suriye menşeli göçte ise Türkiye’nin mevcut konumu ve Suriyeli yabancılara yönelik yaklaşımı göçmenler açısından ülkeye kolay erişimi arttıran çekici faktörler olarak değerlendirilmektedir (Kahraman, 2024).

Türkiye’nin Suriyeli yabancılar için ilk adımı “*Açık Kapı Politikası*” olmuştur. Bu politikayla Suriyeli yabancılar göçü durmaksızın devam etmiş ve 3 milyon 600 bini aşan rakamlara ulaşmıştır (Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler, 2025). Suriyeli yabancılar Türkiye’ye “misafir” konumunda alınmış, Suriye’de yaşanan sorunları biteceği düşünülerek geçici bir yaşam alanı formüle edilmiştir (Göçmez, 2022).

Türkiye'ye giriş uygulamaları 6 aşamada gerçekleşmiştir. İlk olarak silahtan arındırma işlemleri gerçekleşmiştir. 2. olarak Kızılay tarafından gıda ve giysi yardımı yapılmıştır. 3. aşama ise detaylı üst aramaktır. Ardından sağlık ihtiyaçlarıyla ilgilenilmiştir. Kayıt işlemleri ve barınma merkezlerine yerleştirme ise son iki aşama olmuştur (Yıldız, 2018, s. 64-69).

Açık kapı uygulamasıyla alınan Suriyeli yabancıların barınma ihtiyaçları için 10 ilde barınma merkezleri kurulmuştur. Barınma merkezlerinin konumları ise Türkiye'nin Suriye'ye yakın sınır illeri olmuştur. Bu iller; Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Kahramanmaraş, Osmaniye, Adana ve Malatya'dır. Bu merkezlerde okul çağı çocuklar için eğitim başlatılmıştır (Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler, 2025). “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı” (AFAD), acil durum müdahalesiyle süreçte yetkili olan kurum olmuştur. Ayrıca koordinasyondan da AFAD sorumlu olmuştur. Bu merkezlerde düzenlenen faaliyetler ise AFAD ın yayınlamış olduğu raporda; yiyecek, güvenlik gibi temel ihtiyaçlar ve sosyal aktiviteler şeklinde yer almaktadır. Ayrıca eğitim, ibadet, tercümanlık, haberleşme, bankacılık ve diğer hizmetler de verilmiştir. Sağlık hizmetlerinde ise hem Türk hem de Suriyeli sağlık çalışanları sahada görev almıştır (Afad, 2014).

Suriye'deki savaş ve iç karışıklığın devam etmesiyle birlikte yaşam çadır kentlerde de sürdürülemez hale gelmiştir. Böylece geçici koruma merkezlerindeki insan sayısı azmış, insanlar kentlere yönelmiştir. Kent merkezleri hedef haline gelmiştir (Kahraman, 2024, s. 21-36).

Açık kapı politikası daha çok sonuçları itibariyle gündeme gelmektedir. Türkiye açık kapı politikasıyla sınırlarını savaştan kaçan insanlara açmış fakat kısa vadeli kriz yönetimi anlayışıyla gerçekleştirilen bu uygulama zamanla etki alanı yüksek bir duruma dönüşmüştür. Bu politika Türkiye'de toplumsal, hukuki ve siyasal süreçlerin dinamiklerini etkileyecek bir kapsama ulaşmıştır (Bayır & Aksu , 2020). Dolayısıyla açık kapı politikası insani gerekçelerle uygulanmış olsa da uzun vadede Türkiye'nin göç yönetimi kapasitesini ele alan yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Açık kapı politikasından sonra Suriyeli yabancılara yönelik bir sonraki adım ise göç mevzuatındaki güncellemeler olmuştur.

2.2.2. Geçici Koruma

Yaşanan göçün ardından Türkiye’de Suriyeli yabancıların durumuna yönelik bir koruma statüsü mevcut değildi. Türkiye’nin Cenevre Sözleşmesini ve 1967 tarihli ek protokolü coğrafi çekinceyle onaylaması yalnızca Avrupa’dan gelen göçmenlere mülteci statüsü vermesini sağlamaktaydı. (Kahraman, 2024, s. 21-34). Bu durumda Türkiye, yeni bir hukuksal zemin oluşturulmuştu (Dulkadir, 2017). Ekim 2011 tarihi ile ülkemize gelen Suriyeli yabancıların hukuksal statüsü “geçici koruma” olarak belirlenmiştir. Türkiye’ye toplu sığınma talebine karşılık böyle bir yol izlemiştir. 2014 yılında ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürürlüğe konan 62 sayılı yönerge kapsamında geçici koruma statüsü ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir (Geçici Koruma Yönetmeliği- 6883, 2014).

Bu yönergenin içeriğine baktığımızda; Suriyeli yabancıların kabulüne ve barındırılmasına vb. başlıklara yönelik olduğu görülmektedir. Ayrıca önemli olarak “geri göndermeme” ilkesi dikkat çekmektedir. Asıl amacı Suriye vatandaşlarının koruma ihtiyaçlarının “acil” olarak karşılanmasıdır. Bu kapsamda çerçevelenmiştir. Geçici korumaya dair temel sayılabilecek ilkeler vardır bunlar; temel ihtiyaçlar, geri göndermeme ve serbest geçiş olmak üzere üç ilkedir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı).

Geçici koruma statüsünü sona erdiren maddeler de vardır. Bunlar ise koruma statüsüne sahip olanların Suriye’ye geri dönüşü, başka bir ülkeye yerleşme veya ikamet ya da çalışma yoluyla kazanılan statü değişikliği şeklindedir. Bunların haricinde başvuru halinde yapılan statü değişikliği de geçici koruma statüsünü sona erdiren maddeler içerisindedir (6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). Suriyeli yabancılara tanınan statüde “insani standartları” sağlık ve seyahat bir imkan çerçevesinde tanımlanmıştır (Tunç , 2015).

Türkiye’nin iç hukukunda Suriyeli yabancılar “geçici koruma” statüsü altında yer almaktadır. Bu statü 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) kapsamında düzenlenmiştir. YUKK 2013 yılında Türkiye’nin yabancılarla ilgili iş ve işlemlerini ele alan çerçeveyi oluşturmaktadır.

2.2.3. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

Türkiye’de Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte göç yönetimi anlayışı yeni bir boyut kazanmıştır. 2013 yılında yabancılara yönelik 6458 sayılı “*Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu*” yürürlüğe girmiştir. Tarihsel olarak bakıldığında diğer göç mevzuatlarından farkı ise uluslararası koruma ve geçici koruma gibi özel durumları kapsamlı olarak ele alması olmuştur. Aynı zamanda yabancıların çalışma izinleri ve özel hükümleri de içermektedir. Bu kanunla birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurularak bürokratik yapı yeniden şekillendirilmiştir (6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

YUKK ile uygulamalar ve mevzuat 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne uyumlu bir vaziyete getirilmiştir (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı). Beş kısımdan oluşan YUKK, yabancıların Türkiye ye giriş çıkış ve kalışlarını denetlemek ve talep edilen koruma kapsamına ilişkin çerçeveyi belirtmek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün görev ve yetkilerini bu kanun düzenlemektedir (Dulkadir, 2017). YUKK da tanımlanan uluslararası koruma türleri ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

2.2.4. Mülteci Kavramı

YUKK (2013) 61. maddesine göre Avrupa ülkelerini kapsayarak hazırlanmış olduğu ve bu ülkeler kapsamında yaşanan olayların sebeplerinin sıralandığı görülmektedir. Irk, din veya siyasi bir düşünce sebebiyle zulme uğrayacağından vatandaşı olduğu ülkenin sınırları içinde bulunamayan kişiler kapsamaktadır. Veya olduğu ülkenin korunmasından yararlanamayan ya da yukarıda verilen sebeplerden dolayı yararlanmak istemeyen yabancıya veya belirtilen sebeplerden dolayı önceden yaşadığı ülkenin içinde olamayan, dönemeyen ya da dönmek istemeyen “vatansız kişiye” verilen statü “mülteci statüsüdür” (6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Ülkemizde mülteci kavramı Avrupa ülkelerinden gelen göçmenleri kabul edip bu statüyü verecek şekilde düzenlenmiştir. Bu durumu Cenevre Sözleşmesi’nde de görülmektedir. Ayrıca YUKK da mülteci kavramının kapsamlı ve evrensel tanımı için yine Cenevre Sözleşmesi kaynaklık etmektedir (Aydemir, 2020).

2.2.5. Şartlı Mülteci

YUKK şartlı mülteci statüsü Avrupa dışındaki bölgelerde yaşanan olaylar nedeniyle Türkiye'ye sığınan kişileri kapsamaktadır. Mülteci statüsünden farklı olarak geçici mültecilik hakkı tanımlamaktadır (6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). 1994 yönetmeliğinde tanımlanan sığınmacı kavramının yerini YUKK da şartlı mülteci statüsü almıştır (Dulkadir, 2017).

2.2.6. İkincil Koruma

YUKK'un mülteci ya da şartlı mülteci statüsüne girmeyen ancak menşe ülkelerine dönmeleri halinde insanlık dışı muameleyle maruz kalma riski bulunan kişiler için uygulanır. YUKK da menşe ülkesine döndüğü takdirde karşılaşacağı olumsuz durumların yaşanması ihtimali o yabancıyı ikincil koruma statüsüne götürür (6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Bu koruma literatürde YUKK'nun insani koruma anlayışını gösterdiği ve uluslararası hukuk ilkelerine uyumlu bir düzenleme olarak yorumlanmaktadır (Dulkadir, 2017).

2.2.7. Geçici Koruma

YUKK'un (2013) 91. maddesi kapsamında düzenlenen geçici koruma statüsü toplu halde Türkiye'ye sığınan yabancılara sağlanan geçici nitelikli bir koruma mekanizmasıdır. Ancak 1951 Cenevre Sözleşmesinde yeri olmayan kitlesel insanlar için düzenlenmiştir (Dulkadir, 2017).

Kanun; zorunlu şartlar nedeniyle ülkelerini terk etmek durumunda kalan ve kitlesel halde Türkiye'ye sığınmak isteyen kişiler içindir. Kanuna göre, Türkiye sınırına gelen kitlenin kabulü, kalışı ve statüsünden dolayı doğacak hak ve yükümlülükler cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir (6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013). İstisnai bir uygulamadır. Acil ve geçici koruma olarak görülmektedir. Hızlı ve toplu bir koruma sağlamayı amaçlamaktadır (Kahraman, 2024, s. 23).

Geçici koruma statüsü, kimlik belgesi alınması dahilinde belli hakların kişiye tanımlanmasıdır. Temel insani ihtiyaçlar, eğitim, sağlık ve sosyal

yardımlardan faydalanma haklarını vermektedir (Kahraman, 2024, s. 23). Kitlesel sığınmanın varlığı uluslararası sınırdaki önemli ölçüde insan hareketliliği varsa devreye girer. Ev sahibi ülkenin bireysel olarak statü belirleme işlemi kitlesel ve ani bir göçle geçici korumaya dönüşür (Aydemir, 2020, s. 15-18).

Türkiye’deki Suriyeli yabancılar YUKK (2013) kapsamında geçici koruma statüsü altına alınmıştır. Çoğu kez medyada ya da kaynaklarda “*Suriyeli Mülteciler*” şeklinde hitap edilse de aslında geçici koruma bundan çok daha farklı bir statüdür. Mülteci kavramı Avrupa ülkelerinden gelen kişileri kapsarken geçici koruma ise Avrupa dışı ülkelere kitlesel olarak Türkiye’ye sığınanlara yönelik toplu bir koruma mekanizmasıdır. Sığınmacı ve mülteci kavramlarına aynı anlamları taşıyormuş gibi yaklaşılsa da kullanımları oldukça farklıdır. Mülteci statüsü kişiye ev sahibi ülkeye sığınabilme hakkını verirken sığınmacı statüsü ise mülteci statüsünü alamamış kişilere tanımlanır (Aydemir, 2020, s. 15-18).

Türkiye’de göçmen statüleri ve göç politikalarına tarihsel olarak bakıldığında tepkisel bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Yaşanılan göç hareketleri ve krizler sonucunda göç mevzuatları şekillenmiştir. Bu kapsam için 1980- 1990 yılları arasında yaşanan göç hareketlerinin ardından 1994 Yönetmeliğinin çıkarılması ve 2013 yılında Suriyeli yabancılar göçünün etkisiyle YUKK nun yürürlüğe konulması oldukça açık örneklerdir.

Bu iki örnek Türkiye’de göçmenlere karşı yaklaşım ve politikaların süreç içerisindeki kararlarla ilerlendiğini göstermektedir. Ancak yapılan düzenlemelerin büyük kısmının coğrafi çekince çerçevesinde kaldığı dikkat çekmektedir. Bu kısıtlamayla Avrupa’dan gelen insanlara mülteci statüsü tanımlanması yapılsa da uygulamada bu anlayış her zaman belirleyici olmamıştır. Son alınan Suriye menşeli göçle coğrafi kısıtlamanın kağıt üzerinde şeklen varlığı söz konusuysa uygulama alanındaki etkisi yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir (Aydemir, 2020). Özellikle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Türkiye’nin iç hukuku ve fiili uygulamaları coğrafi kısıtlama doğrultusunda hazırlanan hukuksal zeminlerin çoğu ölçüde geçersiz kıldığını göstermektedir (Aydemir, 2020).

Türkiye’nin Suriyeli yabancılar için politikalarının şekillenmesinde açık kapı politikası ve hukuki düzenlemeler belirli bir çerçeve sunmaktadır. Fakat

atılan adımlar ulusal düzlemle sınırlı kalmamış, uluslararası anlaşmalar da göç yönetimindeki uygulamalara yansımıştır.

2.3. Suriyeli Göçü Kapsamında Uluslararası Anlaşmalar

Suriye menşeli göç hareketinin niteliği itibariyle zorunlu ve kitlesel olması Türkiye'nin hem insani hem de hukuki açılardan karar vermesi gereken durumlar ortaya çıkartmıştır. Açık kapı politikası, geri göndermeme ilkesi ve Yabancı Uyrukluları Koruma Kanunu ile göçün yönetim çerçevesi oluşturulmuştur. Kararlar ulusal düzeyde sınırlı kalmamış, Türkiye'de ki Suriyeli yabancıların durumuna uluslararası düzlem de dahil olmuştur. Bu kapsamda uluslararası anlaşmalar ışığında Türkiye'nin Suriyeli yabancılar ve düzensiz göç konusunda üstlendiği sorumluluklar dikkate değerdir.

Türkiye'deki Suriyeli yabancıların çadır kentlerden sonraki yaşam alanı ülkenin dört bir yanı olmuştur. Bu göçte başta sınır iller olmak üzere metropole uzanan bir dağılma söz konusudur. Suriyeli yabancıların Türkiye'de dağılımını etkileyen faktörlerden biri de hedef ülkeye (Avrupa) ulaşma isteği olmuştur. Hedef ülke güzergahı üzerinde olan iller bu nedenle yoğun göç hareketiyle karşılaşmıştır (Kahraman, 2024, s. 21-35).

Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine yönelen düzensiz göçler geçmişte uluslararası bir mesele haline gelmiş ve Suriye menşeli göçle tekrar önem kazanmıştır. Suriyeli yabancıların Avrupa ülkelerine ulaşması ise parçalı ve düzensiz bir göç hareketliliği meydana getirmiştir. Bu hareketliliği “tehdit olarak” gören bazı devletler sınır güvenliğini sağlamak ve göç akışını denetim altına almak için Türkiye ile iş birliği yapmıştır (Akdeniz, 2024, s. 23-25). Bu kapsamda karşımıza ilk olarak “Geri Kabul Anlaşması” (GKA) çıkmaktadır.

AB, yasadışı göçle mücadele için göç veren veya transit göç konumunda olan ülkelerle yasadışı göçün kontrolünü sağlamak amacıyla anlaşmalar imzalamaktadır. Buradaki özel durum ise, Suriye menşeli göçle beraber Türkiye'den Yunanistan'a ve Avrupa'ya yönelen düzensiz göçlerin durdurulmaya çalışılmasıdır. Göçmenleri AB ülkelerinden uzak tutma amacı güden bu sözleşmenin 2000 li yıllardan beri görüşüldüğü ve vizesiz Avrupa seyahati karşılığında anlaşmaya varıldığı bilinmektedir. Suriyeli yabancılar göçüyle tekrar

gündeme gelmiştir ve 16 Aralık 2013 tarihinde “Geri Kabul Anlaşması” imzalanmıştır (Kışlık, 2018). Anlaşmanın detayları oldukça önemlidir.

2013 tarihli Geri Kabul Anlaşması, yasal olmayan yollarla AB’ye giden ve bu gidiş rotasını Türkiye üzerinden sağlayan üçüncü ülke vatandaşlarının ve yine kaçak yollarla AB’ye giren, oradayken yasal durumu bozulan Türkiye vatandaşlarının Türkiye’ye geri iade edilmesi şeklindedir. Yani AB bu durumdaki kişileri tespit edip gönderme hakkına sahipken Türkiye’de kabul etmek zorundadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2013). Aynı şekilde karşılığı olarak yasa dışı yollarla Türkiye’ye giren ve Türkiye sınırları içerisindeyken yasal durumu bozulan yabancıların AB’ye iade edilmesi de söz konusudur. Bu anlaşmada üçüncü ülke vatandaşlarının geri alınması için taraflara bir geçiş süreci tanımlanmıştır. Bu süre 3 yıldır. Yani Türkiye 3 yıl sonra ülkesinden geçerek AB’ye ulaşan üçüncü ülke vatandaşlarını almaya başlayacaktır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2013).

Bu anlaşmayla tekrar gündeme gelen bir diğer konu ise AB’nin Türk vatandaşlarına yönelik vize muafiyeti konusudur. Anlaşma, vize muafiyeti şartlarını da kapsamaktadır. Bunlar, pasaport standartları, göç yönetiminde sınır güvenliğinin artırılması ve kamu güvenliğinin artırılması şeklindedir. Türkiye’nin AB ülkelerine vizesiz seyahat hakkı için öncelikle anlaşmanın şartlarını yerine getirmesi, üçüncü ülke vatandaşlarını geri almaya başlaması ve sonuç olarak AB’nin faaliyetleri takip edip onaylaması gerekmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2013). Anlaşmanın genel hatları bu şekildedir. Ayrıca bu anlaşmada sonra dikkat çeken nokta ise “T.C. Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı’nın” yayınlamış olduğu Geri Kabul Anlaşması bilgilendirme kitapçığında “*Türkiye, bir göçmen deposu olmayacak*” ifadesine yer verilmesi olmuştur (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2013).

Fakat 2015 yılında Avrupa Komisyonunun verileriyle 880.000 kişinin Türkiye üzerinden Yunanistan’a geçtiği belirtilmiştir. Aynı yılda çeşitli ülkelere göçmen giriş hareketlerinin devam etmesiyle 2015 yılın “Mülteci Krizi” olarak değerlendirilmiştir. 2015 mülteci krizinde başta Suriyeli yabancılar olmak üzere Afganistan ve Irak’tan milyonlarca insan kaçak göçmen olarak Avrupa’ya yönelmiştir. Bu göçlerde Avrupa Birliği’nin verdiği tepkiler ise literatürde insan

hakları açısından eleştirilmiştir (Sipahioğlu, 2024, s. 115). Mültecilerin Avrupa'ya geçmesinde endişelenen Avrupa Birliği bu durumu yönetebilmek ve kontrol altına almak amacıyla Türkiye ile 2016 yılında tekrar müzakereye gitmiştir.

2013 tarihli Geri Kabul Anlaşmasına ek olarak 18 Mart 2016 tarihinde “Türkiye- AB Mutabakatı” gerçekleşmiştir. Mutabakatta Türkiye, “güvenli üçüncü ülke” profili olarak değerlendirilmiştir (Kışlık, 2018). 2016 Mutabakatına bakıldığında; toplu sınır dışı uygulaması yapılmayacağı ancak her düzensiz göçmenin bireysel olarak ele alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca AB'nin sınırlı sayıda göçmen alacağı ve zamana göre bunun değişebileceğinin de altı çizilmiştir. Mutabakatta en dikkat çeken içerik ise Türkiye'nin maddi yardım alacağının belirtilmesi olmuştur. Alınan yardımların Türkiye'deki Suriyeli yabancıların uyumu, eğitim, sağlık ve altyapı projelerine destek için kullanılması söz konusu olmuştur (Karaca, 2020). Özetle Türkiye, AB'ye giden düzensiz göçü engelleyecek, süreçte AB maddi destek verecek ve belli sayıda Suriyeli yabancıyı kabul edecektir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinin uzun yıllardır devam etmesi hem iç hem de dış politikasını doğrudan etkileyen bir durumu ortaya çıkartmaktadır. Suriyeli yabacılar göçüyle birlikte 2015 yılının mülteci krizi olarak nitelendirilmesi AB'nin göç politikasına ilişkin yeni adımlar atmasına sebep olmuştur. Avrupa ülkelerinin kendi sınırlarını korumak için diplomatik adımlar atması Türkiye'nin göç yönetimini etkilemiştir. Avrupa Birliğinin özellikle Geri Kabul Anlaşması ve 2016 Mutabakatı ile birlikte göç yönetimini “dışsallaştırdığı” görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye'den mültecilerin sınırda tutulması ve Avrupa'ya geçişleri engellemesi beklenmiştir (Adamson, 2023, s. 7-8).

AB'nin göçün geldiği menşe ülkeler yerine göç güzergahı ülkelerle Geri Kabul Anlaşması yaptığı bilindiği gibi bunun nedeninin Uluslararası Hukukta “Geri Göndermeme” ilkesiyle bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Bu durumu Karaca (2020), AB nin Geri Kabul Anlaşması yaptığı ülkelerin bir depo ülke durumuna gelme riski taşıdığını ifade etmiştir. Göçmen yükü dağılımındaki dengesizlik bazı ülkelerin “depo ülke” konumuna itilmesine yol açmaktadır.

Suriye menşeli göç dalgasıyla Türkiye, açık kapı politikasının ardından geçici barınma ülkesi haline gelirken süreçte AB ile göç yönetimi konusunda belli kararlar almıştır. Göçün başlangıç noktası olan insani yardım anlayışının uluslararası düzlemde farklı boyutlar kazandığı görülmektedir. Başlangıçta “misafir” algısıyla hareket edilen bu göç 2013 ve 2016 yıllarını kapsayan süreçte AB ile yapılan görüşmelerde daha kalıcı bir boyut kazanmıştır. Sonuç olarak AB’nin göç politikası konusunda Türkiye’yi bir dış sınır, koruyucu bir sınır haline getirdiği görülmektedir. Suriyeli yabancıların Avrupa ülkelerine gidemeyecekleri görüldüğü gibi Suriye’ye de dön(e)meyecekleri ortadadır (Sipahioğlu, 2024).

2.4. Uyum Ve Gönüllü Geri Dönüş Seçenekleri

Türkiye’nin Suriyeli yabancılar için yaklaşımı ilk etapta onları geçici süreyle misafir etmek yönünde olmuştur. Entegrasyon planı öngörülmemiştir. 2014 – 2016 yıllarında Suriye’deki çatışmaların uzaması ve Türkiye’deki yabancı sayısının artmasıyla birlikte Suriyeli yabancılar için geçici koruma statüsü tanımlanmıştır. Bazı Suriyeli yabancılar Türkiye vatandaşlığı verilmiştir. Aynı yıl sınırlı çalışma hakkı düzenlenmiştir. Tanımlanan statü, vatandaşlık hakkı ve çalışma izni literatürde belli düzeyde entegrasyon çalışması olarak değerlendirilmiştir (Demiryontar & İçduygu, 2022).

2018 ve 2019 yıllarında ise “Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı” ve “11. Kalkınma Planı” olmak üzere iki politika belgesiyle birlikte Suriyeli yabancıların uyumu çalışmaları gündeme gelmiştir. 2017 yılında ise *Gönüllü, Güvenli, Onurlu ve Düzenli Geri Dönüş*” prensipleriyle hareket edilen ve uluslararası standartlara uyumlu geri dönüş uygulaması başlatılmıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025). Türkiye’nin Suriyeli yabancılar için “*uyum, geri gönderme ve üçüncü ülkeye yerleştirme*” olarak üç farklı politikayla yaklaştığı görülmektedir. Bu durum literatürde “*çoklu politika yaklaşımı*” olarak değerlendirilmektedir (Demiryontar & İçduygu, 2022). Bu yaklaşımlardan gönüllü geri dönüş konusu öne çıkan politika alanı olarak değerlendirilmektedir.

Gönüllü geri dönüş uygulaması geçici ya da uluslararası korumaya sahip yabancıların göç etmeden önce vatandaşı olduğu ülkeye kendi isteğiyle veya geçici koruma kapsamının ortadan kalktığı koşulların olduğu, geçici korumaya gerek kalmadığı durumlarda kişinin başvurusu üzerine kontrollü bir şekilde geri

dönüşün sağlanmasıdır. Burada kilit nokta ise kişinin “gönüllü” olarak kendi iradesiyle karar vermiş olmasıdır. Gönüllü geri dönüş talepleri GİB den randevu üzerine gerçekleşmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025). Sürecin belli ilkeler kapsamında uygulanması ve kurumsal bir yapıda olması gönüllü geri dönüşün teşvikle olduğunu göstermektedir.

Göç İdaresi Başkanlığı’nın paylaşımıyla gönüllü geri dönüş uygulaması 2024 yılında ivme kazanmış ve 2016 dan 2025 e kadar 1 milyon 126 bin Suriyeli yabancı ülkesine dönmüştür. Güncelde 17.07.2025 tarihiyle Türkiye’de geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeli yabancı sayısı 2.605.508 olarak paylaşılmıştır (Geçici Koruma İstatistikleri, 2025) Geline son noktada ise Suriyeli yabancılara geçici koruma statüleri devam etmektedir.

Suriye menşeli göçle birlikte Türkiye hem bölgesel hem de uluslararası düzlemde önemli bir göç yönetimi sürecinin içinde kalmıştır. Suriye menşeli göçle birlikte Türkiye’nin “tampon ülke” konumu pekişmiştir. Bu kapsamda Türkiye’nin izlediği politikalar, coğrafi konumu ve AB ile yaptığı anlaşmalar belirleyici olmuştur. Ayrıca göçün başlangıcından günümüze kadar olan gelişmeler Türkiye’nin Suriyeli göçünde uyum ve geri gönderme politikalarını beraber yürüttüğünü de ortaya koymaktadır.

Buraya kadar çalışma Suriyeli yabancılara göçüne ilişkin politikalar ve uluslararası boyutu ele almıştır. Fakat bu göç yerel ölçekte de kendini göstermektedir. Bu nedenle göçün yereldeki yansımalarını ve özellikle belediyelerin süreçteki rolünün incelenmesi de oldukça önemlidir. Sonraki bölüm Türkiye’de belediyelerin Suriyeli yabancılara yönelik politika, uygulama ve yaklaşımları değerlendirilecektir.

3. TÜRKİYE’DE SURİYELİ YABANCILAR VE BELEDİYELER

Türkiye’de artan göç hareketleriyle birlikte hizmet sunumunda yabancı nüfusun varlığı ve ihtiyaçları giderek daha görünür bir hale gelmiştir. Bu durum göç yönetimi sürecinde merkezi idarenin tek başına rol almasının yeterli olmadığı ve çok düzeyli bir yönetim anlayışının gerektiğini ortaya koymaktadır. Literatürde söz konusu süreç yerelleşmeyle ilişkili olarak “*local turn*” yani “yerele dönüş” kavramıyla ifade edilmektedir (RESLOG Projesi, 2018)

Kentlerde artan göç hareketleri yerel yönetimlerin hizmet ve planlama süreçlerini etkilemektedir. Kentteki yabancıların nerede yaşadığı, hangi koşullarda barındıkları, bulundukları alanın altyapı düzeyi ve sosyal alanlara (hastane, okul) erişim imkanları gibi sorular göçmenlerin kente nasıl ve ne düzeyde dahil edildiklerini ortaya koymaktadır. Bu sorular göç olgusunu yalnızca yönetsel bir mesele olmadığını aynı zamanda sosyal ve fiziksel boyutlarıyla birlikte özellikle belediyelerin sorumluluk ve uygulamalarıyla ele alınması gerektiğini göstermektedir (RESLOG Projesi, 2018).

Ulaşım, su, elektrik gibi hizmetler ve sosyal destekler doğrudan yerel ölçekte organize edilen kamu hizmetleridir. Göç olgusu Suriyeli yabancıların fiilen kentli olmalarıyla yerelin konusu haline gelmiştir (RESLOG- Türkiye , 2020). Yerel düzeyde ise en önemli aktörler olan belediyeler kentteki yabancıların temel ihtiyaçlarına yanıt vermede kritik bir konuma sahiptirler. Fakat Türkiye’nin genel olarak merkeziyetçi idari yapısı yerel düzeyde karar alma ve uygulama kapasitesini sınırlamaktadır.

Suriyeli yabancılar kentlerde belediyelerin idari sorumluluklarını ve hizmet yükümlülüklerini arttırmıştır. Literatürde bu konu belediyelerin kaynak, bütçe ve personel alanlarında yetersizlikler yaşadığı ve yeniden yapılanmaya ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanmaktadır (Ateş, 2020).

Kentlerde artan göç hareketleri belediyelerin sorumluluk alanları etkilenmiştir. Bu kapsamda tezin bu bölümde belediyelerin Suriyeli yabancılar göçüyle karşılaştıkları sorunlar ve gündeme gelen sorumlulukları ele alınacaktır. İl

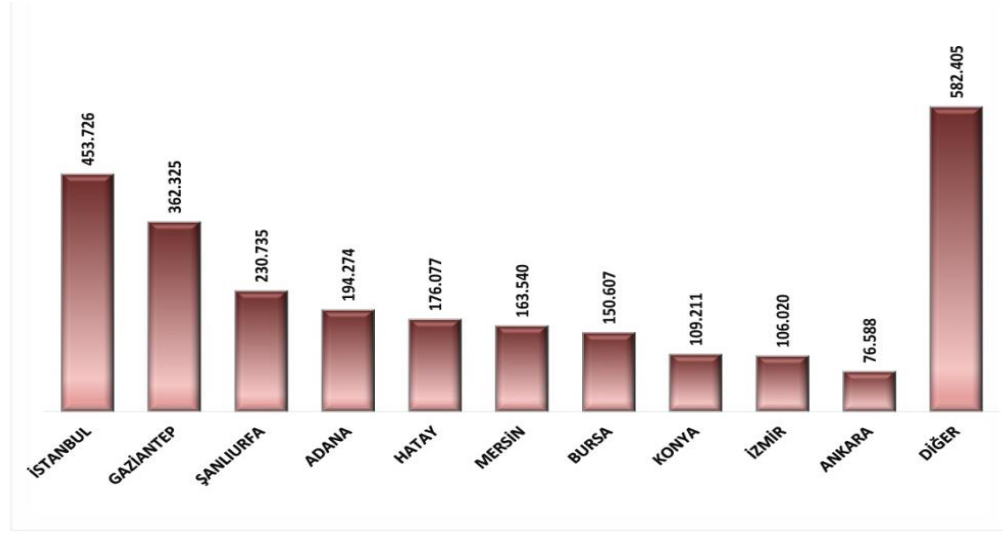
olarak kentlerdeki Suriyeli yabancı nüfusun dağılımı ve yoğunluğu değerlendirilecektir. Ardından belediyelerin hangi alanlarda sınırlamalarla karşılaştıkları, göç mevzuatı ve belediye kanunu kapsamında incelenecektir. Belediyelerin Suriyeli göçüyle karşılaştıkları zorluklar, ilgili literatürün sunduğu çerçevede ortaya konacaktır. Ardından güncel göç raporu ve iki belediyeye ilişkin örnek uygulamalar üzerinden somut gözlemler paylaşılacaktır.

Suriyeli yabancıların kentteki varlığı belediyelerin yabancılara yönelik yetki, sorumluluk ve kapasite alanlarındaki eksikliklerini görünür kılmış ve yeni ihtiyaç alanları ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda tezin bu bölümünde kaynakça olarak “Reslog Projesi” kapsamında “Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi” içerisindeki yayınlar kullanılacaktır. Projede yer alan belediye partnerleri katılımcı bir süreçle projeye dahil olduklarından somut veriler mevcuttur. Özellikle saha araştırması içeren “*Türkiye’de Suriyeli Göçü ve Belediye Deneyimleri: Kitleli Göçler, Yerel Yanıtlar*” (RESLOG- Türkiye, 2020) ve “*Göç Karşısında Rezilyans Değerlendirmesi*” (Gültaşlı vd., 2019) çalışmaları bu bölümde kullanılmıştır.

3.1. Kentlerdeki Suriyeli Yabancıların Oranları ve Yaş, Cinsiyet Dağılımı

Suriyeli yabancılar Türkiye’ye ilk geldiklerinde geçici koruma merkezlerinde ikamet ederken günümüzde Göç İdaresi’nin istatistikleri (İstatistikler, 2025) bu yabancıların büyük çoğunluğunun kentlerde yaşadığını göstermektedir. Tezin kapsamını oluşturan göç olgusu Suriyeli yabancılar göçüyle şekil aldığından Türkiye’de yaşayan Suriyeli yabancıların yaş ve cinsiyetine de bakılması somut fayda sağlayacaktır.

Grafik 3.1: Sayısına Göre İlk 10 İldeki Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler



*17.07.2025 tarihi itibarıyla

Kaynak: Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı (Geçici Koruma İstatistikleri, 2025). (Göç İdaresi Başkanlığının istatistiklerinden alınmıştır),

Göç İdaresi Başkanlığının 17 Temmuz 2025 tarihinde yayınladığı verilere göre Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli yabancıların ilk 10 ile göre dağılımında İstanbul 453 bin 726 kişiyle ilk sırada yer almaktadır. İkinci sırada 362 bin 325 kişiyle Gaziantep vardır. Devamında Şanlıurfa 230 bin 735, Adana 194 bin 274, Hatay 176 bin 077, Mersin 163 bin 540, Bursa 150 bin 607, Konya 109 bin 211, İzmir 106 bin 020 ve son olarak Ankara 76 bin 588 kişiyle İlk 10'u tamamlamaktadır. Diğer illerde ise geriye kalan 558 bin 405 kişi paylaşılmaktadır.

İstanbul, Adana, Bursa, Mersin, İzmir ve Konya sanayileşmiş şehirler olarak Suriyeli yabancılar tarafından iç göç eğilimi gösterilen illerdir (RESLOG-Türkiye, 2020). İlk 10'da yer alan illerin büyükşehir ağırlıklı olduğu görülmektedir. Ayrıca bu veriler bazı illerin göçü daha az aldığını göstermektedir. Az sayıda göç alan illerin göç yönetimi ve hizmet kapasitesi açısından zorlanmadığı görülürken yoğun göç alan iller için literatürde birçok çalışma mevcuttur.

Aşağıda GİB in 24.07.2025 tarihli Suriyeli yabancıların yaş ve cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3.1: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyeli Yabancıların Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	1.337.940	1.251.974	2.589.914
0-4	187.784	175.578	363.362
5-17	458.339	433.292	891.631
18-64	673.325	619.871	1.293.106
65+	18.582	23.233	41.815

Kaynak: Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı” (İstatistikler, 2025). (Göç İdaresi Başkanlığının resmi sitesindeki verilerden yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur).

Suriyeli yabancıların Türkiye’ye yönelik göçü ülkenin göç tarihindeki önceki göç hareketlerinden farklılık taşımaktadır. Literatürde Suriye menşeli göç dalgası özellikle kenetlerde yaşama eğiliminin belirgin olması niteliğiyle öne çıkmaktadır. Önceki kitlesel göçlerin kent-kır ayrımı daha belirgin bir noktadayken Suriyeli yabancıların büyük ölçüde kent merkezlerinde ve büyük şehirlerde yoğunlaştığı görülmektedir (İçduygu & Osseian, 2022).

Bu göç süreciyle birlikte merkezi idarenin bir yerleştirme politikasının olmadığı da literatürde eleştirilen bir konudur. Suriyeli yabancıların çoğunluğunun kendi imkanlarıyla yerleşim alanı belirlemesi dağınık ve düzensiz bir yapının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu durum karşısında merkezi idarenin ilk önlemleri arasında il düzeyinde mülteci kayıtlarını durdurmak olmuştur (İçduygu & Osseian, 2024).

Türkiye’de Suriyeli yabancıların kısa süreli kalacakları ve savaşın sona ermesiyle Suriye’ye geri dönecekleri öngörüsüyle politikalar gerçekleştirilmiştir. Fakat “misafir” algısıyla şekil alan insani yardım süreci 2016 yılından sonra sosyal uyumu ve kamu hizmetlerine erişim odaklı bir yaklaşıma dönüşmüştür. Özellikle sivil toplum örgütleri ve uluslararası yardım kuruluşlarının Suriyeli yabancılara yönelik yardım faaliyetleri alanlarının daraltılması Türkiye’de kamu kurumlarının yetkinliğini arttırmıştır. 2016 yılından sonra Suriyeli yabancıların

kamu hizmetlerine erişimi kurumsal bir yapıyla ele alınmaya başlanmıştır (İçduygu & Osserian, 2024, s. 176). Ayrıca yerel yönetimlerin mevcut sundukları hizmetleri göçmenleri de kapsayacak şekilde genişletmeye başlaması Türkiye’de olduğu gibi diğer ülkelerde de görülmektedir (İçduygu & Osserian, 2022).

Türkiye’deki Suriyeli yabancıların kalıcı bir hale gelmesi bu göçün kentsel düzeyde etkilerini belirgin bir hale getirmiştir. Bu durum belediyelerin rolünü önemli ölçüde etkilemiştir. Kentlerde artan nüfus belediyelerin altyapı ve hizmet sunumundaki sorumluluk alanlarını genişlemesine neden olmuştur. Belediyelerin Suriyeli yabancılara yönelik hizmetleri yasal bir zorunluluktan değil çoğu zaman yerel bir inisiyatife dayanmaktadır. Bu kapsamda belediyelerin Suriyeli yabancılar göçünde verdikleri tepkiler mali kapasitesi, siyasi yaklaşımı ve kurumsal kapasitesine göre farklılık göstermektedir. Ayrıca bu durum belediyelerde uygulama farklılıklarını ortaya koymaktadır (İçduygu & Osserian, 2022).

Belediyeler göç yönetimi sürecinde çeşitli kurumsal ve yapısal sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla belediyelerin göç yönetimindeki rollerine hukuki ve idari açıdan bakmak gerekmektedir.

3.2. Belediyelerin Göç Yönetiminde Hukuki Çerçevesi

Belediyelerin yasal ve en temel görevi kentte yaşayan tüm bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Özellikle sosyal alan, ulaşım ve fiziksel çevreyle ilgili hizmetlerin sağlanmasında belediyeler kilit rol oynamaktadır. Son 14 yılda ise gündelik yaşamın ve çalışma hayatının bir parçası haline gelen Suriyeli yabancıların kent yaşamında daha kalıcı bir varlık kazanması Türkiye’de belediyelerin sorumluluğunu arttırmıştır. Belediyeler artan nüfus karşısında bir yandan altyapı hizmetlerini uygulama ve planlama yükümlülüğü taşıırken diğer yandan toplumsal uyum ortamı oluşturma etkisini elinde barındırır. Bu çerçevede belediyeler kentlerdeki nüfus artışıyla beraber daha aktif rol almaya başlamış ve yetki alanları genişlemiştir. Ancak belediyelerin yabancılara yönelik hizmet yaklaşımları kentlerin sosyoekonomik düzeyine ve belediyelerin kurumsal kapasitesine bağlı olarak değişmektedir. (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017).

Suriyeli yabancılar temelinde belediyelerin yetki ve sorumluluklarına ilişkin yasal zemin değerlendirildiğinde ilk olarak YUKK’a bakmak gerekmektedir.

YUKK de belediyeler doğrudan görevli kurumlar olarak değil uyum politikalarının destekleyici aktörleri olarak konumlandırılmıştır. Bu sebepten belediyelerin göç yönetimiyle ilişkisini ortaya koymak için uyum konusunu incelemek gerekmektedir.

Uyum kavramı genel anlamıyla bireyin toplumsal yapıya uyum sağlayabilmesi ve yaşadığı çevreyle sağlıklı bir ilişki kurması olarak tanımlanabilir. Göçmenlerin uyumu söz konusu olduğunda ise anlam genişler ve uyum bireysel bir süreç olmaktan çıkarak daha kapsamlı bir anlam kazanır. Sosyal, kültürel ve kurumsal boyutlarıyla göçmenlerin göç ettikleri bölgeye uyum sağlaması halini alır (Karaoğlu, 2022). Göç mevzuatında uyum konusu ele alınmıştır.

3.2.1. YUKK de Uyum Kavramı

YUKK, göç ve uyum konularının nasıl ele alınacağına ilişkin idari çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu kanunla uyum konusu Göç İdaresi Başkanlığına bırakılmıştır. (YUKK, 2013) Uyum konusu YUKK de 4. kısımda “Uyum” başlığı madde 96 da yer almaktadır. Belediyelerin göçmenlerin uyumuna ilişkin sorumluluklarını açık bir biçimde tanımlayan özel bir düzenleme mevcut değildir. YUKK de 64. ve 104. maddelerde belediyelere sınırlı biçimde atıfta bulunulmuştur (YUKK,2013). Belediyelere uyum konusunda geniş bir yetki hakkı tanınmamıştır

“Madde 96/1: Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir”.

YUKK ye bakıldığında uyum konusuna ilişkin hükümlerde yerel yönetimlerin sınırlı bir kapsamının olduğu görülmektedir. Yerel yönetimler sürece “öneri ve katkı” olarak dahil olabilmektedirler (Çamur, 2017, s. 120). Belediyelerin uyum konusunda bağımsız bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

“Madde 104/2: Genel Müdürlük, görevleriyle ilgili konularda kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yetkilidir”.

Göç İdaresi Başkanlığına “iş birliği ve koordinasyon” yetkisi verilirken yerel yönetimler daha çok genel müdürlüğün koordinasyonunda çalışan ve destekleyici bir aktör olarak konumlandırılmıştır. Sonuç olarak merkezi idarenin yönlendirmesi olmadan belediyelerin yabancılara hizmet üretmesi hukuken tanımlanmış bir yetki ve sorumluluk içermemektedir (Ateş, 2020).

YUKK de belediyeler için aktif bir rol tanımlanmaması ve konunun ağırlıklı olarak merkeziyetçi bir yaklaşımla ele alınması Türkiye’nin göç yönetimi anlayışını gelişmiş ülkelerden ayıran bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Sebebi ise gelişmiş ülkelerin göçmenlerin uyumu sürecinde yerel yönetimleri en temel aktörleri olarak görülmesidir (Ateş, 2020).

3.2.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu

Türkiye’de belediyelerin yetki ve sorumluluklarını belirleyen temel yasal çerçeve 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu tarafından çizilmektedir. Bu kanunlar belediyelere yerel düzeyde kamu hizmeti sunma konusunda yetkiler tanımaktadır.

Bu kapsamda özellikle 5393 sayılı kanunun genel hükümleri incelendiğinde belediyelerin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçları karşılamakla sorumlu oldukları görülmektedir. Belediyeler kendi sınırları içinde ortak ve yerel düzeyde olan ihtiyaçları karşılamaktadır (5393 Belediye Kanunu, 2005). 5393 sayılı Belediye Kanunun 14. maddesi yetki ve sorumlulukları düzenlemektedir:

Madde 14:” imar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanunun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır” (5393 Belediye Kanunu, 2005).

Madde metnine bakıldığında pek çok yerel hizmetin belediyelerin sorumluluğunda olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi kanunda ise ilçe ve büyükşehir belediyelerinin neredeyse toplumun bütün fertlerini kapsayacak şekilde gencinden yaşlısına kadar “*hizmet yürütmek ve geliştirmek*” görevlerinin geniş bir çerçevede tanımlandığı anlaşılmaktadır. Ancak kanuna bakıldığında kentte yaşayan göçmenler için belediyelere bir yetkilendirme yapılmadığı görülmektedir (5216 Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2004). Bu durum aynı şekilde 5393 sayılı kanun içinde geçerlidir. Ancak bu kanunlarda göçmenler için hizmet bakımından bazı özgün sınırlılıklar ve belirsizlikler mevcuttur (5393 Belediye Kanunu, 2005).

Belediyelerin çoğu kentlerde yaşayan yabancılara yönelik sosyal destek ve yardım faaliyetlerini 5393 sayılı belediye kanunun “hemşehri hukuku” ilkesiyle gerçekleştirilmektedir (RESLOG- Türkiye, 2020).

“Hemşehri hukuku”

“Madde 13: Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür” (5393 Belediye Kanunu, 2005).

Belediye Kanunu’nu 13. maddesinde de anlaşılabacağı üzere “vatandaşlık şartı” aranmamaktadır. Belediyeler hizmetlerini vatandaş olmayan insanlara da sağlamaktadır. Belediyenin hizmetlerinden yararlanacak kişinin belediye sınırlarında ikamet ediyor oluşu yeterli bir hizmetten faydalanma sebebidir (Şahin, 2019). Bu maddede şehirde yaşayan insanların kültürel bağlarının güçlenmesinin sağlamak, iyi ilişkiler kurmalarına teşvik etmek ve belediye sınırları içerisinde yaşayan herkesin vatandaş olsun olmasın belli hak ve yükümlülükler sahip olduğu görülmektedir (Şahin, 2019).

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi kanunun 24. maddesi “*dar gelirli, yoksul, muhtaç, kimsesiz ve engellilere yapılacak sosyal yardımlar belediyenin yasal giderleri arasındadır*” ifadesiyle sosyal yardımlar belediyelerin görevleri kapsamına girmektedir. Fakat 5393 sayılı belediye kanununun 14. maddesinde; “*belediye hizmetleri vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle*

sunulur” ifadesi yer almıştır. Bu iki madde birlikte ele alındığında 14. maddedeki “vatandaşlara” vurgusu yabancı uyrukluların sosyal yardımlara dahil edilemeyeceği şeklinde bir yorumla değerlendirilmektedir (RESLOG- Türkiye, 2020).

Belediyeler yasal olarak sadece kendi sınırlarında hizmet vermekle yükümlüdür. Ancak pratikte göçmenlere de hizmet sunmak durumundadır. Bu belediyelerin hizmet sunumunda rolünü genişleten bir durum olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca belediyelerin yerel halk ile kentte yaşayan yabancılar arasındaki ilişkiyi hizmet sunumunda dengelemesi gerekmektedir. Bu denge doğrudan toplumsal uyum ve birlikte yaşamın sağlanmasında kritik rol oynamaktadır (Özgül & Arslan, 2022, s. 6-7).

Belediyeler 5393 sayılı Belediye kanunun çerçevesinde idari sınırları içerisinde yaşayan halka hizmet sunmaktadır. Belediyeler yasal olarak sadece kendi sınırlarında hizmet sağlamaktadır. 5393 sayılı kanunun 14. maddesine göre belediyeler mali müşterek nitelikteki ihtiyaçları karşılamakla görevlidir. Bu madde vatandaşlık temelli değil ikamet temelli bir sorumluluk doğurmaktadır. Dolayısıyla belediye sınırlarında yaşayan yabancıların kentteki varlığı belediyelerin yetki ve sınırlarını değiştirmemektedir. Fakat sorumluluk alanını genişletmektedir. Bu kapsam da belediyeler pratikte göçmenlere de hizmet sunmak durumundadır. Yani göçün belediyelere yansması hizmet sunumunu genişleten bir etki olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca belediyelerin yerel halk ile kentte yaşayan yabancılar arasındaki hizmet sunumunu dengelemesi gerekmektedir. Bu denge toplumsal uyumun sağlanmasında kritik bir önem taşımaktadır. Literatürde göç olgusunun belediyelere yansması yerel hizmet yükünü arttıran bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Özgül & Arslan, 2022).

3.3. Göç Yönetiminde Belediyelerin Yaşadığı Temel Sorunlar

Göç yönetimi konusunda özellikle 2011 yılından sonra Türkiye’de yeni sayılabilecek girişimlerle politikalar izlenmiştir. Suriye menşeli kitlesel ve zorunlu göç karşısında “geçici koruma” adı altında hukuki ve idari zemin oluşturulmuştur. Suriyeli yabancılar göçü yerelde etkilerini doğrudan hissettirmiştir. Bu etkiler sosyo-ekonomik ihtiyaçların ortaya çıkmasıyla oluşmuştur. Kentlerde yaşayan Suriyeli yabancıların temel alanlarda artan

talepleri belediyelerin hizmet sunum kapasitesini olumsuz etkilemiştir. Belediyeler göç yönetiminde önemli bir rollere sahip olabilecek konumdadır ancak bunun için bazı yapısal sorunlara ışık tutulması gerekmektedir.

3.3.1. Yasal Çerçeve Sorunu

Göçün belediyeler üzerindeki en temel yükü doğrudan bir sorumluluk ve görev alanının tanımlanmaması olmuştur. Belediyelerin yasal yetkilerinin olmaması hem uygulama hem de planlama düzeyinde önemli bir boşluk yaratmıştır. Literatürde birçok araştırma belediyelerin göç sürecine aktif bir şekilde dahil olması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak mevzuattaki belirsizlikler belediyelerin sürece dahil olmasını engellemektedir (Çelikyay & Yüksel, 2025, s. 7).

Göç konusunda belediyelerin zayıf bir katkısının olması uygulamada yönetim birliğinin eksikliğine bağlı olarak belirginleşmektedir. Türkiye’de belediyelerin kentte yaşayan yabancılara yönelik hizmet türlerinin farklılığı dikkat çekmektedir (Özgül & Arslan, 2022, s. 1439). Kentte yaşayan yabancıları göz ardı eden belediyelerin olduğu gibi, Suriyeli yabancılar için özel politikalar geliştiren belediyeler de vardır (Çelikyay & Yüksel, 2025). Ayrıca Suriyeli yabancılara hizmet sunumunu açıkça reddeden belediyeler de mevcuttur. Belediyeler kendi kentlerinin dinamiklerine göre hizmet sunma kapasitesine sahiptirler. Ancak aynı haklara sahip yabancıların farklı belediyelerden farklı uygulamalar görmesi hizmette eşitsizlik yaratabilmektedir.

Suriyeli yabancılar göçü kapsamında ilk süreçte ortaya çıkan insani yardım odaklı hizmetler günümüzde farklılaşmıştır. Belediye kapsamında genel olarak sunulan (altyapı, ulaştırma, çevre düzenlemesi) hizmetlerin yanında Suriyeli yabancılara meslek edindirme, dil eğitim kursları ve sosyal yardımlar yapılmaktadır. Göçün gerçekleştiği ilk süreç için acil yardım anlayışıyla hareket eden belediyeler günümüzde “sürekli nitelikte” olan hizmetler sunmaktadır (Özgül & Arslan, 2022). Belediyeler Suriyeli yabancılara yönelik hizmetlerde hem toplumsal uyum odaklı hem de temel hizmetleri kapsayan bir yaklaşımla sürece dahil olmaktadır.

Özetle kentlerde ilk temas noktası olan belediyelere göç mevzuatında doğrudan bir sorumluluk verilmemesi birbirinde farklı uygulamalara kapı açarken süreçte Suriyeli yabancılara yönelik karşılaşılan yasal, yönetsel ve mali sorunlar mevcuttur.

3.3.1. Altyapı ve Çevre Etkileri Konusunda Sorunlar

Kentlerde bazı Suriyeli yabancıların içme suyu ihtiyaçlarını karşılamak için kaçak su kullanması belediyeler açısından bir sorun yaratmıştır. Ayrıca konuyla ilgili müdürlük kurarak müdahale ettiklerini bilinmektedir. Çünkü belediyeler bu duruma çözüm üretmekte zorlanmışlardır. Çevre konusunda ise kağıt ve plastik toplayan Suriyeli yabancıların bunları depolama şekilleri yüksek oranda haşere artışına yol açmıştır. Mevcutta olan katı atık yönetimi sisteminin yetersizliği “temizlik işleri müdürlüğüne” çokça şikayet sebebi olmuştur. Bu durum hem belediyeleri bütçesel olarak zorlamış hem de yerel halktan rahatsızlık ve şikayetler duyulmuştur (Gültaşlı vd., 2019, s. 20).

Kentlerdeki trafik sıkışıklıkları artan nüfusun getirisi olarak görüldüğü gibi alt ve üst yapının yetersiz kaldığı belediyeler olmuştur. Bunun için ulaşım altyapısı faaliyetleri yürütülmüş, yeni yollara ve caddelere ihtiyaç duyulmuştur. Fakat süreçte şantiyelerin yetersiz kalmasıyla aksaklıklar yaşanmıştır. Yine nüfus artışının etkisiyle ve düzensiz kullanımın artmasıyla yeşil alanlarda tahribatların meydana gelmesi ve hizmetlerin aksaması sorunu ortaya çıkmıştır. Nüfusun etkisiyle kişi başına düşen yeşil alan miktarının azalması ve bu alanların kötü kullanım örneklerinin çoğalması kentte ortaya çıkan olumsuz etkilerdir. Belediyeler bu alanlara bakım ve onarım için belli harcamalara gitmişlerdir. Kamuya açık park ve yeşil alanlarda mobilyaların ve çevrenin zarar görmesiyle bir güvenlik sorunu da doğmuş, bunun için aydınlatmalar arttırılmış ve ağaçların düzenli olarak budanması uygulamasına gidilmiştir (Gültaşlı vd., 2019, s. 21).

3.3.2. Belediyenin Kentsel Hizmet Sunumunda Yaşanan Sorunlar

Literatürde ulaşım hizmetlerindeki yetersizlik birçok belediyenin ortak sorunu olarak belirtilmiştir. Plansız yerleşmenin sonucuyla kentlerde ortaya çıkan nüfus artışı ulaşım hizmetlerini olumsuz etkilemiş, kapasitenin yetmediği alanlar haline gelmiştir. Bu durumda belediyelerin ulaşım hizmeti kapasite yetersizliğini

ortaya çıkmıştır. Kentsel hizmetler konusunda boş yapılara yerleşen sığınmacıların ev sahipleri tarafından evin yıkım talepleri belediyelere çokça gelen bir durum olmuştur (Gültaşlı vd., 2019, s. 22-23).

Kamu güvenliği konusunda belediyelerin müdahalesi ve etkilenme durumu ise; Suriyeli yabancıların yoğun olduğu bölgelerde artan toplumsal rahatsızlık ve şikayetler üzerine olmuştur. Bunun içinde zabıta ve ruhsat birimleri aracılığıyla denetimler yoğunlaştırılmıştır. Halktan gelen şikayetler; seyyar satıcılar, dilenciler, ruhsatsız ve Arapça tabelalı iş yerleridir. Bu durum için belediyeler ilgili birimler olan zabıta ve denetimlerden sorumlu personelin sayısında artışa gitmişlerdir. Bu birimlerin iş yükünün arttığı gibi belediyelerin kaynakları da zorlanmıştır. Ayrıca bu göçün toplumsal olarak görünür, somut bir hale gelmesi gözlemlenmiştir (Gültaşlı vd., 2019, s. 25).

3.3.3. Toplumsal Gelişme Çerçevesinde Yaşanan Sorunlar

Bu konu için en başta eğitim gelmektedir. Eğitim alanında belediyelerin yaşadığı sorunlar ise; yerel halka sunduğu hizmetlere Suriyeli yabancıların geniş nüfusuyla dahil olmasıdır. Bu dahil oluşu bazı belediyelerin fiziki altyapısının yetersiz kalışıyla sonuçlanmıştır. Gençlik merkezleri ve eğitim tesislerindeki dolulukla hizmete erişim konusunda zorlanmalar yaşanmıştır. Bazı kurs alanlarının kapatıldığı görüldüğü gibi durumun yerel halk tarafından eleştirildiğine ve tepkilere yol açtığı sonucuna da ulaşılmıştır. Eğitimden sonra sağlık alanı gelmektedir. Sağlık hizmetleri konusunda talep artışı, dil öğrenme kurslarındaki doluluk ve toplumsal olarak da yardımların sadece Suriyeli yabancılara yönelik olduğunu düşünen yerel halk kitleleri artmıştır (Gültaşlı vd., 2019, s. 25-26).

En dikkat çekici konulardan biri ise cinsiyet eşitliği konusudur. Bu konuda farklılıkları çocuk yaşta evlenen ve çok eşli yaşayan Suriyeli yabancıların oluşturduğu kitledir. Bu iki durumun da Türkiye'deki yasal mevzuatla çeliştiği gibi yerel toplumda tepkiler yaratmıştır. Tepkiler sonucunda ise bu durumları yaşayan Suriyeli kadınlar dil eğitim kurslarına gitmediği ve kamusal alanlara dahil olmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Suriyeli yabancılardan Türkçe öğrenen erkeklerin sayısının daha çok olduğu bilinmektedir. Bu durum bu

kadınların belediye hizmetlerinde faydalanmadıklarını da göstermektedir (Gültaşlı vd., 2019, s. 27).

Literatürde bu başlık Suriyeli yabancılar göçüyle belediyelerin yaşadığı sorunlar arasında bir toplumsal problem olarak değerlendirilmektedir. Konu, göç eden kitlenin toplumsal değerleri ile yerel halkın değerleri arasındaki farkların özellikle uyum sürecinde çeşitli sorunları ortaya çıkarabileceği şeklinde ele alınmaktadır. Bu nedenle çocuk işçi, erken yaşta evlilik gibi önemli alanlarda belediyelerin aktif rol üstlenmesi oldukça önemli olarak değerlendirilmektedir (Özaslan & Banazılı, 2023, s. 10).

3.3.4. Ekonomik Etkiler

Suriyeli yabancıların kentlerde kalıcı hale gelen varlığı belediyelerin altyapı ve hizmetlerinin sürdürülmesini zorlaştırmaktadır. Belediyenin temel hizmetlerinin yetersiz kaldığı alanlarda ek mali yük ve hizmet yetersizliği ortaya çıkmaktadır. Bütçe durumu için Hatay belediyesinin yorumu yıllık bütçenin %33 ünün kentteki yabancılara ayrıldığı ve bu durumun doğrudan yerel halka yansıdığını şeklindedir (Gültaşlı vd., 2019, s. 29-30).

Literatürde Suriyeli yabancıların belediyeleri mali yük ve bütçe olarak zorladığı durumlar sıklıkla ele alınmaktadır. Belediyelerin göçmenlere yönelik doğrudan bütçe ya da kaynak mekanizması yoktur. İlave nüfus artışıyla beraber belediyelerin harcamalarının artması ve göçmenleri kapsamlı şekilde ele almaları için mali donanımlarının olmaması tartışma konusu olmuştur (Karaoğlu, 2022, s. 28).

Öte yandan Suriyeli yabancıların yerel ekonomiye istihdam sağlayan katkıları da mevcuttur. Suriyeli Yabancıların kent istihdamına katkısını olumlu yönde değerlendiren belediyeler olmuştur. Özellikle tarım ve sanayi sektöründe işçi ihtiyaçlarını çoğunlukla Suriyeli yabancıların oluşturduğu bilinmektedir. Mevsimlik işçiliği ve ağır sanayi işçiliğiyle Türkiye de sığınmacıların sektöre olumlu etki yarattığı yönündedir. Fakat olumsuz durumlar da mevcuttur. Küçük ölçekte işletmelerin Suriyelileri sigortasız çalıştırabileceği düşük bütçeli işçiler olarak görmesi belediyelerin sorumluluğuna yansıtacak bir durumu ortaya

çıkarmıştır. Ayrıca bu durumun yerel halka yansması ise “işlerimizi elimizden alıyorlar” şeklinde olmuştur (Gültaşlı vd., 2019, s. 27-28).

3.3.5. Belediyelerin Kurumsal Yapısına Göçün Yansıması

Bu başlıkta özellikle “katılım” teması vurgulanmıştır. Bu temanın olumlu etkileri Bursa’da 2010 yılından beri aktif olarak devam eden “Kent Konseyi Bünyesi, Yabancılarla Çalışma Gurubu” faaliyetlerinde görülmüştür. Bu temanın uyum konusu için kolaylık sağladığı belirtilmiştir. Katılımcı yaklaşım birçok alan için önerilen bir tema olurken sığınmacıların ihtiyaç ve uyum zorlukları tespitinin daha net ortaya koyabilmek amacıyla oldukça etkilidir (Gültaşlı vd., 2019, s. 29-30)

Genel olarak belediyenin personel yapısı ise olumsuz yönde etkilenmiştir. Özellikle park, bahçe, fen işleri, zabıta gibi sahada aktif olan birimler ve sosyal destekle ilgilenen birimler yoğun iş yükü altında kalmıştır. Belediyelerin mevcut sorumluluklarının üstünde yük taşıması belediye birimlerini hem personel hem de teknik kapasite açısından zorlamıştır (Gültaşlı vd., 2019, s. 29-30).

Literatürde bu başlıkta değerlendirilen bir diğer konu ise kurumlar arası işbirliğidir. 5393 sayılı Belediye Kanunun 75. maddesinde belediyelerin diğer kuruluşlarla ortak faaliyet gerçekleştirebileceği belirtilmiştir (5393 Belediye Kanunu, 2005). Belediyeler göç yönetimi sürecinde çeşitlik kurumlarla iş birlikleri yapılmaktadır. Bu göçte belediyeler süreçleri tek başlarına yönetmekte zorlanmış, belli kuruluşlarla iş birliğine gitmişlerdir (Gültaşlı vd., 2019, s. 29-30). Ayrıca merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği de literatürde çok sık tartışılan bir konudur. Bu durum etkili göç yönetiminin önünde bir engel olarak değerlendirilmektedir (Özaslan & Banazılı, 2023, s. 10).

Genel olarak değerlendirildiğinde, Suriyeli yabancılar göçünün yerel düzeydeki yansmaları belediyelerin kurumsal kapasitesi, mevzuat açısından yetersizliği ve kaynak tahsisi bağlamında çok katmanlı sorunlarla gözlemlenmektedir. Belediyelerin bu süreçten olumsuz etkilendiği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla belediyelerin daha etkin bir şekilde göçü yönetebilmesi için hem hukuki hem de yönetsel altyapının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda 2025 yılı için belediyelerin göç yönetimi pratiklerini daha somut bir örnek üzerinden görmek amacıyla RESLOG (Resilience in Local Governance) projesi kapsamında hazırlanan yerelde güncel göç raporuna yer verilecektir. RESLOG projesi mülteci hareketlerinin yoğun olduğu bölgelerde yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerini güçlendirmeyi ve dayanıklı yönetim modellerini geliştirmelerini amaçlayan uluslararası bir projedir. Bu proje SALAR (Swedish Association of Local Authorities And Regions) yani İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği tarafından desteklenmektedir. Türkiye’de Marmara Belediyeler Birliği (MBB) koordinasyonunda uygulanmaktadır. Bu proje kapsamında Gaziantep, Adana, Mersin ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri ve Çukurova Belediyeler Birliği gibi Suriyeli yabancıların nüfusunun yoğun olduğu yerler ve Suriyeli yabancılar göçünden en çok etkilenen belediyeler uygulama ortakları arasında yer almaktadır (RESLOG Projesi, 2018).

3.4. Yerelde Güncel Göç Raporu Örneği

Bu örnek yerelde ekonomik kalkınma kapsamında belediye ve Suriyeli yabancıların durum analizini içermektedir. Yayınlanmış en son rapor olmasıyla bu çalışmada yerelde geline son noktayı somut bir şekilde ortaya konması amaçlanmıştır. Bu rapor Gaziantep Şahinbey Belediyesini kapsamaktadır. Gaziantep Türkiye’de önemli bir göçmen nüfusa ev sahipliği yapmaktadır.

Belirgin bir farkla öne çıkan bu rapora göre Gaziantep Şahinbey Belediyesinde Suriyeli yabancılar ilçe nüfusunun yaklaşık %30 unu oluşturmaktadır. Bu oranla birlikte belli alanların baskı yaşadığı görülmektedir. Bu alanlar; sosyal hizmet, meslek, eğitim ve istihdam alanlarıdır. Şahinbey Gaziantep’in genel ekonomik büyümesinde olumlu etki yaratmıştır fakat durumun toplumsal refah için yansımalarının eşit düzeyde olmadığı yönündedir. Göçmenlerin sosyal entegrasyonu ve iş istihdamına dahil oluşları sorun alanları olarak değerlendirilmiştir. RESLOG un raporunda projenin asıl amacı olan sürdürülebilirlikle kalkınmanın belediyelerde sağlanması için daha fazla yapısal işleyişe ihtiyaç olduğu yönündedir (Özüpak Güleç & Doğan, 2025, s. 30-32). Bu raporda belediyeye gelişim olarak öneriler ise;

- Belediyeye mahalle bazlı planlamanın yapıldığı yani katılımcı yönetim şekli önerilmektedir.

- Sürdürülebilir kentsel projeler için ise akıllı şehir uygulaması projeleri geliştirilmesi önerilmektedir.

Şahinbey belediyesi birçok alanda ekonomik gelişmenin desteklenmesi ve geliştirilmesi adına projeler gerçekleştirmektedir fakat katılımcı yaklaşımın artırılması, işbirliği faaliyetlerinin artırılması, ekonomik hayatta göçmen etkinliği için; meslek, dil ve kültürel uyum projelerinin artırılması gerektiği vurgulanmıştır (Özupak Güleç & Doğan, 2025, s. 33-39).

Bu rapor 2025 yılı için belediyelerin göç yönetimi bağlamında eksikliklerini ortaya koymaktadır. Göç yönetimi konusunda belediyelerde yapısal eksiklikler ve yönetsel birçok alanda boşluk vardır. Çoğu belediye aldığı göçmen sayısına göre inisiyatife dayalı adımlar atmışlardır. Ancak güncel rapor çerçevesinde de olaya bakıldığında geçmişte kendini gösteren eksikliklerin halen devam ettiği görülmektedir. Göçün ilk sürecinde kriz yanıtı şeklinde başlayan sürecin kapsayıcı ve kurumsallaşmış çözümlerin eksikliğiyle devam ettiği anlaşılmaktadır.

Göçle birlikte farklılaşan ve karışık bir hale gelen kent sorunlarında belediyeler sığınmacılara karşı ilk olarak sosyal yardım odaklı yaklaşmışlardır. Süreçte sığınmacıların hayatın her alanına dahil olmasıyla giderek arkan sorumluluklar da belediyeler üzerinden görülmeye başlanmıştır. Belediyeler kentteki Suriyelilerin etkisiyle iki farklı konuyu temel aktörü haline gelmişlerdir. Bunlar;

1. Kentlerde yaşayan yerel halk ve Suriyelilerin oluşturduğu heterojen yapı için altyapı planlaması yapması veya olan yapıyı güncellemesi.
2. Sığınmacıların topluma uyum sağlaması için faaliyetlerde bulunmak ve birlikte yaşam kapsamında hizmetler geliştirmek (Rezilyans Projesi).

Sonuç olarak Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte belediyelerin sorumluluk alanı genişlemiş olduğu görülmektedir. Bu kapsamda yukarıda belirtilen iki sorumluluk alanı doğmuştur.

Aşağıda ise uygulamaları ile belediyeler ele alınacaktır. Konu kapsamında politik bir çizgi izleyen belediyelerin mevcut uygulamaları yönetim birliğinin

olmadığını göstermenin yanı sıra yasal zemindeki çerçeve eksikliğini de ortaya koymaktadır. Net bir çerçevenin olmaması uygulamalar konusunda farklılıklara yol açmıştır.

3.5. Belediyelerle Göç Yönetimi Uygulamaları

Kitlesel sığınmacı hareketiyle göç mevzuatında yenilenmeler olduğu gibi 5393 sayılı Belediye kanunun hemşehri hukukundan hareketle belediyelerde hizmetler sunulmuştur. Fakat her belediyede uygulama birliği olmadığı için aynı çerçevede harekete etmemişlerdir. Belediyelerin göç mevzuatında yasal olarak net bir çerçevesinin olmaması belediyeler arasında farklı yaklaşım durumunu ortaya çıkarmıştır. Sığınmacılara yönelik kapsayıcı bir yaklaşımla duruş sergileyen belediyelerin olduğu gibi dışlayıcı yaklaşım sergileyen belediyeler de vardır (Özaslan & Banazılı, 2023, s. 1-11).

Bu bölümde Suriyeli göçü için yaptığı uygulamalar ve söylemlerle iki belediyenin nasıl bir görüntü sergilediğini ortaya konacaktır. Söylem ve uygulama farklarıyla belediyelere iki uç çizgiyi oluşturan, iki belediye örneğinden söz edilecektir. Belediyelerin geçmişte yaşadığı yapısal ve yönetsel sorunlar ışığında nasıl yol aldıkları da bir önceki başlıkla bağlantılı olarak örneklerle desteklenecektir. Aynı zamanda dördüncü bölümde ele alınan Çorum Belediyesi örneğine referans verilerek Çorum Belediyesi'nin konumunu ortaya koyan bir anekdot sunulacaktır.

İki uç belediye örneği verilirken belediyeler araştırmacı tarafından kapsayıcı ve dışlayıcı olarak kategorize edilmiştir. Bu ayrım bir eleştiri taşımamakla birlikte karşılaştırma yapıldığında uygulama ve söylem farkının iki uç belediye örneğini kendiliğinden oluşturmasındadır.

Göç politikalarında belediyeler için kapsayıcı ve bütüncül bir model olmadığından tüm Türkiye'yi kapsayacak tek tip yönetim anlayışı mevcut değildir. Bu da belediyelere bir çeşit esneklik kazandırmıştır. Bunun için oldukça farklı yaklaşımlarla belediyeler göçmen konusunu ele almışlardır. Belediyeler kentlerde yaşayan yabancılara yönelik politikalarını oluştururken; siyasi iklim, kurumsal kaynak yeterliliği, yabancının kentteki sayısal yoğunluğu ve kentin altyapısı gibi faktörler etkili olmuştur (Özaslan & Banazılı, 2023, s. 1-11).

3.5.1. Gaziantep Belediyesi Örneği

Gaziantep belediyesi diğer belediyelere kıyasla uygulamalarıyla uluslararası çapta sesini duyuran ve örnek teşkil edecek bir yönetim anlayışı ortaya koymuştur. Bu uygulamaların incelemesi yukarıda anlatılan ve belediyelerin karşılaştığı sorunların daha net anlaşılmasını sağlayacak, aynı zamanda sorunlara karşın belediyelerin çözüm örneklerinin neler olduğu da ortaya konacaktır.

Temmuz 2025'te yayınlanan verilere göre Gaziantep toplamda 362.325 Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır. İllere göre dağılıma baktığımızda ilk 10 da yer alan Gaziantep İstanbul'dan sonra 2. sırada göç alan il olmuştur (Geçici Koruma İstatistikleri, 2025). Göçün başından beri yoğun sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmasının sebepleri arasında yerel halkın geçmişten gelen akrabalık ve iş ilişkileri bağı bilinmektedir (Dulkadir, 2017, s. 21-36).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (GBB), literatürde birçok çalışmada iyi örnek uygulaması olarak gösterilmektedir. GBB göç krizi yönetimini kurumsal bir yapıyla çözmeye çalışmıştır (Havan, 2024, s. 176). Yerel halkla beraber yüksek nüfus sayısına sahip olan Suriyeli sığınmacıların yoğunluğuyla doğru orantılı olarak şehirlerdeki temel ihtiyaçlarda artmıştır. GBB de bu duruma yönelik bir model oluşturmuştur. Bu modelin adı "Gaziantep Modelidir" (Dulkadir, 2017, s. 21-36). Dört ana başlıkla formüle ettiği eğitim, sağlık, istihdam ve güvenlik ana eksenleriyle şehirde sosyal uyumu sağlamaya çalışmıştır. Bu çalışmayı yaparken "birlikte yaşama" olgusuyla göç konusunda kurumsallaşmaya giden bir yapıyla kavramsallaştırılmıştır. Bu kavramda temel oluşturacak ilk konu ise eğitim olmuştur. Dil eğitimi konusunda kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür. Doğrudan Suriyeli yabancılara hizmet verecek bir birim açılmıştır. Bu birim belediyeye bağlı olarak adı "Ensar Toplum Merkezidir". Birlikte yaşamın getirisi olan ihtiyaçların karşılanması bu modelin içerik kapsamıdır. Bu kurumsallaşma GBB nin entegrasyon sürecini kendi içerisinde oldukça farklı bir noktaya taşımıştır (Havan, 2024, s. 175-176).

GBB özellikle halkın katılımıyla doğru analizlerin sağlanmasıyla verdiği hizmetlerin verimliliği görülmektedir. Katılımcı temanın önemi GBB örneğiyle oldukça net görülmektedir (Demirkıran, 2020). GBB, yerel ve uluslararası alanda çeşitli kurumlarla iş birliğine gitmiştir. Süreçte maddi yardımlar alınmış ve

uluslararası arenada kendini gösterecek bir belediyecilik anlayışı ortaya konmuştur. Ayrıca GBB daha iyi bir göç yönetişimi sağlamak amacıyla belediyelerin içerisindeki birimler arası bağlantıyı kuvvetlendirmiştir. (Demirkıran, 2020). Süreçte kurumsallaşmanın faydaları oldukça net görünmekle birlikte birçok alanda düzenleme yapma ihtiyacı belediyelerdeki göç yönetimi eksikliğini ortaya koymaktadır. Alınan Suriyeli yabancı sayısı itibarıyla da Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin çözüm ve uyum odaklı bir sistemle yaklaşması en olağan yoldur.

Temel insani ihtiyaçların sağlanmasının ötesinde sosyal olarak kadınlara, çocuklara yönelik kurs imkanları da GBB bünyesinde sağlanmıştır. Ayrıca GBB'nin Suriyeli yabancılara yönelik birçok temel çalışmaları da olmuştur. Bunlar istihdam ve sağlık ihtiyaçlarının sağlanması şeklindedir. GBB göç yönetimi konusunu sistematik ve kurumsal bir yapı içinde ele almaktadır. Ayrıca ihtiyaçların karşılanmasına yönelik attığı adımlar yerel düzeyde örnek teşkil edecek niteliktedir.

Gaziantep'te yoğun bir Suriyeli göçmen nüfusunun olması belediyenin süreci sistematik ve kurumsal bir yapıyla ele almasındaki temel etmendir. Aksi takdirde bu ölçekte bir göçe karşı kurumsal ve sistematik bir yapının olmaması ciddi sorunların ortaya çıkmasına yol açabilir. Süreci kontrollü ve destekli bir şekilde yürütmeleri ise “kapsayıcı” bir belediyecilik anlayışını ortaya koymaktadır.

3.5.2. Bolu Belediyesi Örneği

Bolu, Suriyeli sığınmacılar konusunda sayısal verilerle görece düşük sığınmacı nüfusuna sahiptir. Temmuz 2025 verileriyle Bolu da bulunan Suriyeli sığınmacı sayısı 2.924 kişidir (Geçici Koruma İstatistikleri, 2025). Suriyeli sığınmacılar konusunda Bolu belediyesi daha çok politik söylemleriyle öne çıkmaktadır. Belediye yönetiminin konuya yaklaşımı ulusal düzeyde yoğun tartışmalara konu olmuştur. Bolu Belediyesi için yakın tarihi kapsayacak şekilde bir akademik yayın bulunamamıştır. Belediyenin resmi web sitesi ve haber bültenleri bu başlıkta kaynaklar olarak kullanılmıştır.

Belediye başkanı Tanju Özcan, sığınmacıların kente yerleşiminin caydırıcı olması amacıyla yabancılara yönelik bazı hizmetlerde fiyat farkı uygulamaları, belediyeye ait yardımların kesilmesi ve iş yerlerinde Arapça tabelaların kaldırılması gibi önerilerini dile getirmiştir. Bu sözleri yerel basında yer almaktadır (Duyurular). Bolu belediyesinin resmi web sitesinde Avrupa'ya gitmek isteyen sığınmacılara ulaşım desteğinin Edirne'ye kadar sağlanacağı sitenin haber sayfasında yer almaktadır. Aynı şekilde 2019'da Bolu belediye başkanı Tanju Özcan'ın Suriyeli yabancılara karşı tutumunu Bolu yerel halkı ve esnafları tarafından desteklendiği şeklinde 2025 yılında yayınlanmış bir haber yer almaktadır (Bolu Belediyesi, 2025).

Gaziantep Belediyesi uyum çalışmalarındaki uygulamalarıyla gündeme gelirken Bolu Belediyesi Başkanı söylemleri gündeme gelmektedir. Bu söylemler yabancılara kentte istenmediğine dair bir durumu ortaya koymaktadır. Yukarıda anlatılanlardan yola çıkarak; GBB'nin kapsayıcı yaklaşımının aksine Bolu Belediyesi sınırlayıcı bir yaklaşımla süreci ele almıştır. Bolu Belediyesi sığınmacıların kentte kalışlarını zorlaştırmaya yönelik faaliyetleri olduğu gibi GBB daha çok birlikte yaşama ve uyum anlayışıyla yaklaştığı görülmektedir. GBB nin kapsayıcı, hizmet odaklı ve uyum politikalarını uluslararası düzeyde ele aldığı görülmektedir.

Farklı yaklaşımlarla kendini gösteren bu iki belediye iki uç belediye olarak değerlendirilmiştir. Burada asıl değinilmek istenen konu ise mevzuat eksikliğinin ve yönetim bütünlüğünün olmayışının belediyelerde farklı tutumlar sergilemesine yol açtığıdır. Belediyelerin göç politikasını kendi siyasi, ekonomik ve toplumsal dinamiklerine şekillenmesinin “esnek ve net” olmayan bir yasal mevzuat tabanı yatmaktadır. Bazı konular belediyelerin kendi inisiyatifine bırakılmıştır (Balcıoğlu, 2020). Her iki belediye farklı yaklaşımlar izlese de mali kaynaklar, hizmet sunumu vb. birçok sorun yukarıda anlatıldığı gibi birçok belediye tarafından hissedilmiştir. Ayrıca bu parçalı yapının yerelden yerele değişmesi de göç politikalarındaki eksiklikleri ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın 3. bölümünde Türkiye de yerel yönetimlerin göç politikaları bağlamında sorumlu oldukları konumu ve özellikle yerel düzeyde sosyal uyumun sağlanmasındaki rolünü ortaya koyduktan sonra göç mevzuatı ve belediye

mevzuatına bakılmıştır. Bu çerçeveler kapsamında eksiklikler ve sonuç olarak yönetim düzeyine yansıyan somut örneklerle incelenmiştir. Sonuç olarak sınırlı bütçe ve merkezden sınırlı yetki aktarımı belediyelerin aktif ve sürdürülebilir bir göç yönetim anlayışının önündedir. Aynı zamanda yönetim birliği de sağlanamamıştır. Belediyelerin bu alanda güçlendirilmesi gerekmektedir.

Suriyeli göçü konusunda merkezi ve yere düzeyde en çok etkilenenin belediyeler olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Belediyelerin sorumluluk artışı ve yetkisizliklerle etkilendiği alanlar oldukça fazladır. Belediyelerle beraber hizmet aktaracak kurum eksikliği ve boşluğundan dolayı yerel halk da belli konularda bu göçten etkilenmektedir.

Suriyeli yabancıların kent seçimleri uzun vadede Türkiye’de belli olumsuz ya da olumlu sayılabilecek etkenlerle görülecektir. Türkiye’nin net ve çerçevesi belli bir göç politikasına ihtiyacının varlığı daha gözle görülür hale gelmiştir. Suriyeli göçü plansız girilen bir süreç olsa da plansız devam edilmesi oldukça tehlikelidir.

4. GÖÇ YÖNETİMİNE BELEDİYELERİN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLAR: ÇORUM İLİ ÖRNEĞİYLE BİR ARAŞTIRMA

Araştırmanın bu bölümünde belediyeler perspektifinde Suriyeli yabancıların kente uyumu ele alınmıştır. Uygulanan politikalar çerçevesinde merkezden yerele, yerelde de belediyeye uzanan rol dağılımı değerlendirilmiştir. Belediyelerin Suriyeli yabancılara sunduğu hizmetler ve politikalar incelenmiş, belediyelerin bu süreçteki işlevi ve karşılaştıkları güçlükler analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla Suriyeli yabancıların belediye hizmetlerine erişimi, katılım imkanı ve yaşadıkları sorunlar derinlemesine analiz edilmiştir. Ayrıca Suriyeli yabancıların uyumu sürecinde belediyelerin uygulamaları, etkinliği ve katkısı değerlendirilmiştir.

Mevcut uygulamaların yeterliliği ve eksik yönlerin ortaya konması amacıyla hem Suriyeli yabancılarla hem de yetkili kurum ve belediye temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Sorun olan alanlar ve çözümleri başlıklar halinde tematik olarak ele alınıp değerlendirilmiştir. Tematik analiz yöntemi nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Nitel verilerin kodlanarak ortak temalar oluşturulmasında tematik analiz yöntemi tercih edilir. Tematik analiz; verilerdeki benzerlikleri, farklılıkları ve ortak anlamları ortaya çıkarmaya olanak tanır (Toker, 2022). Bu tezde belediyenin göç yönetimi konusunda yaşadığı sorunları belirlemek amacıyla tematik analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bu doğrultuda önce çalışmanın amacı, örnekleme, evreni ve yöntemi açıklanmıştır. Sonrasında veri toplama süreci, analiz yöntemi ve ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Literatüre Katkısı

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye'deki belediyelerin Suriyeli yabancıların kentsel yaşama uyumu konusunda üstlendiği görevi ortaya koymaktır. Uyum sürecinin başarısı merkezi yönetimin politikalarıyla ve belediyelerde uygulanan hizmetin niteliğiyle doğrudan bağlantılıdır. Suriyeli yabancıların uyum düzeyinde

barınma, sağlık, sosyal hizmet ve istihdam gibi alanlarda belediyelerin yetki ve uygulama politikalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Belediyelerin hizmet sunumunda etkinliği, karşılaştığı zorluklar ve geliştirilen çözüm stratejileri araştırmanın ana eksenini oluşturmaktadır.

Bu çerçevede bu çalışma belediyelerin kapasiteleri, Suriyeli yabancılara sundukları hizmetin kapsamı ve bu yabancılardan hizmetler üzerindeki deneyimine odaklanmaktadır.

Araştırma Çorum Belediyesi kapsamında yürütölmüştür. Saha çalışmasında orum ili üzerinden Belediye, İl Göç İdaresi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve kentte yaşayan Suriyeli yabancılardan birebir olarak mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Kurum ve kişilerle yarı yapılandırılmış mülakatlar aracılığıyla yerel uygulamaların çok boyutlu olarak ortaya konması ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda orum'un büyükşehir olmayan bir kent olması, göç alan bir sınır kent olmaması ve Karadeniz bölgeline kıyasla önemli ölçüde sığınmacıya ev sahipliği yapmasıyla literatürde farklı bir örnek teşkil etmektedir.

Araştırmanın en önemli amacı ise saha çalışmasından elde edilen verilerle başarılı uygulamaları daha ileriye taşınması için detaylandırarak anlatmak, mevcut eksikliklerin sonuçlarını ele alarak uyum için engelleri ortaya koymak ve göç yönetimi politikalarının uygulanmasına katkı sunacak bir çalışma ortaya koymaktır.

4.2. Araştırmanın Evren, Örneklem ve Yöntemi

Bu alışma, Suriyeli bireylerin yaşantılarına, deneyimlerine ve kurumların süreçteki rolüne odaklanarak konuya derinlemesine yaklaşmayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar genel itibariyle sosyal olayları anlamaya yönelik keşfedici ve betimleyici bir yaklaşım içerdiğinden tercih edilmiş olup yarı yapılandırılmış görüşme tekniği temel veri toplama yöntemi olarak seçilmiştir (Yıldırım, 2024). Yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi sayesinde önceden belirlenen sorular yerel kurum temsilcileri ve sığınmacı bireylerle esnek ve açıklayıcı görüşmeleri mümkün kılmıştır.

Araştırmanın ana evreni, Türkiye’de yaşayan Suriyeli yabancılar ve bu alanda faaliyet gösteren yerel kurumlar; belediyeler ve kuruluşlar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise; Çorum ilinde yaşayan ve araştırmacı tarafından kontak kurulan 5 Suriyeli yabancı, Çorum Belediyesi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ve İl Göç İdaresi temsilcilerinden oluşmaktadır. Çalışma öncesinde etik kurul onayı alınmış, çalışmaya etik kurul onayından sonra başlanmıştır.

Görüşmeler katılımcıların gönüllülüğüyle yürütülmüştür. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme kurum ve bireyler fark etmeden 30-40 dakika sürmüştür. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ile yüz yüze görüşme ayarlanamamış, e-devlet üzerinden “Bilgi edinme kanunu” kapsamında talep oluşturulmuştur.

Suriyeli yabancılarla yapılan görüşmelerde: Türkiye’ye geliş nedenleri, Çorum’daki yaşam koşulları, sosyal hayata katılımları, yerel halkla ilişkileri, hizmete erişimleri ve karşılaştıkları sorunlar üzerine hazırlanmış sorular kullanılmıştır. Toplamda 21 araştırma sorusu kullanılmıştır. Görüşmecilerin hepsiyle aynı gün mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Belediye ve kurumlara da 15-25 arası soru yöneltilmiştir. Soruların içerikleri belediye ile olan koordinasyonları ve sürecin ne kadar etkin yönetildiğini anlamaya yönelik olmuştur. Önce belediye sonra il göç idaresi ile görüşülmüştür.

Suriyeli yabancılarla ve İl Göç İdaresi personeliyle yapılan mülakatlar Suriyeli yabancıların onayı ve personelin onayı doğrultusunda etik çerçeveler dikkate alınarak not alma yöntemiyle kaydedilmiştir. Belediye başkan yardımcısıyla yapılan mülakatta başkan yardımcısının izniyle ses kaydı alınmış ve kaydedilen görüşmeler yazıya aktarılmıştır.

Göç için yasal düzenlemeler teorik çerçeveyi oluştururken hem Suriyeli yabancılar hem de belediye ve İl Göç İdaresi temsilcilerinin anlatımları üzerinden belli temalar oluşturulmuştur. Bu şekilde teorik çerçeve ve saha bulguları arasında bütünlük sağlanmıştır. Temalar başlıklar halinde bulguların yorumlanmasıyla aşağıda yer alacaktır.

Bu çalışmada öncelikle literatürde tespit edilen genel sorunlar başlıklar halinde ele alınmıştır. Sonrasında başlıklar sorulara dönüştürülerek katılımcılara sorulmuştur. Bu araştırma özelden genele şeklinde yorumlanmıştır. Bölümün son kısmında literatürdeki genel sorunlar başlıklar halinde özelden örneklerle ele alınmıştır.

4.3. Veri Toplama Süreci ve Sınırlılıklar

Belediye ile yapılan görüşme görece daha açık, akıcı ve detaylı cevaplar eşliğinde gerçekleşmiştir. Diğer iki kurumda aynı bilgi akışı sağlanamamıştır. İl Göç İdaresiyle görüşmelerde sıkıntılar yaşanmıştır. Ciddi sınırlılıklarla gerçekleştirilen görüşmelerde kurum personeli genel itibarıyla sorulara yüzeysel yanıtlar vermiş ve bilgi paylaşımı konusunda çekingen davranmışlardır. Cuma Yıldırım (Yıldırım, 2024), hem üst yetkili hem de güvenlik endişesiyle kamu kurumu mülakatlarının oldukça uğraştırıcı olduğundan bahsetmiştir. Saha araştırması sırasında araştırmacı da oldukça zorlanmıştır.

Bu durum yerel düzeyde göç politikalarının özellikle Suriyeli yabancılar kapsamında gelişen olaylara kurumsal şeffaflıkla yaklaşıldığını göstermektedir.

4.4. Saha Araştırması ve Bulgular

Araştırma kapsamı çerçevesinde kurumlar, belediye ve Suriyeli yabancılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde sunulacaktır.

Tablo 4.1: Görüşme yapılan Suriyeli yabancılar dair demografik bilgiler

Katılımcı Kodu- Yaşı	Cinsiyeti	İşi ve Gelir Düzeyi	Nerede Barındığı	Medeni Hali	Suriye'den Geliş Tarihi
K1- 25	Erkek	Öğrenci/ Orta Düzey	Ev	Bekâr	2020
K2 -22	Kadın	Öğrenci/Orta Düzey	Özel Öğrenci Yurdu	Bekâr	2012
K3 -20	Kadın	Öğrenci/Orta Düzey	Ev	Bekâr	2015
K4 -22	Erkek	Öğrenci/Orta Düzey	Ev	Bekâr	2012
K5 -24	Erkek	Öğrenci/Orta Düzey	Ev	Bekâr	2014

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 4.2: Görüşme yapılan kurum ve kişiler

Katılımcı Kodu	Kurum Adı	Görev Unvanı
K6 (ÇB)	Çorum Belediyesi	Belediye Başkan Yardımcısı
K7 (GİM)	İl Göç İdaresi Müdürlüğü	Kurum Personeli

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yarı yapılandırılmış mülakatla kişilere ait bilgiler başlıklar halinde sıralanarak incelenmektedir. Tablo 4.1’de katılımcıların hepsi öğrenci, bekar ve aileleri sayesinde geçimlerini sağlamaktadırlar. Türkiye’ye geliş tarihleri farklılık göstermektedir. Tarihler politikaların durumu ve değişen gündemin analizi için sorulmuştur. Bu araştırmada yer alan katılımcıların belirlenmesinde özellikle genç yaş gurubundaki Suriyeli bireyler tercih edilmiştir. Genç nüfusun kente uyum süreci daha dinamik bir konumdadır ayrıca sosyal hayata dahil olmaları diğer yaş gruplarına kıyasla daha etkindir. Şehirde ikamet etmeleri ve geleceğe yönelik kalıcılık istek oranlar onların araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaları açısından önem taşımaktadır. Tablo 4.2’de görüşme yapılan kurum ve kişilerin bilgileri yer almaktadır.

Aşağıda belediyelerin göç sürecindeki rolüne ilişkin yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular tematik olarak analiz edilmiştir.

4.4.1. Yasal Yetki, Bütçe ve Personel Sorunları

Belediyelerin göç yönetiminde en temel sorunu mevzuata ilişkindir. 3. Bölümde göçmen yönetiminde belediyelerin yetki ve kapsamlarını detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Yasal zemin eksikliği nedeniyle belediyeler sınırlı bir alana sahiptir. Göç yönetimi konusunda belediyelerin yetki düzeyi yetersiz kalmaktadır. Sunulacak hizmetlerle ilgili yasal boşluğun olması uyum sürecini etkileyen oldukça önemli bir eksiktir.

Belediyelerin göç yönetimi sürecinde doğrudan ilgilendikleri bir alanın olmadığı ve kaynak yetkisizliğine rağmen uyum çalışmalarına katkı sundukları

bilinmektedir. Ayrıca Suriyeli yabancılar kentlerde günlük yaşam faaliyetlerinin her alanında yer almaktadırlar. Çorum Belediyesi yetkilisi ise alandaki yetki yeterliliğine dair düşüncelerini paylaşmış, şu sözlerle durumu değerlendirmiştir:

“Kesinlikle bu konuda daha net yasal düzenlemeler yapılmalı. Yapılmadığı zaman bizde bu konuda istediğimiz kadar istediğimiz şekilde yardım yapamıyoruz. Bu bizi engelliyor” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Belediye başkan yardımcısının Suriyeli yabancılar konusunda belediyelerin yetkilerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Belediyelerin göçmenler konusunda özgün sınırlılıkları vardır ayrıca belediyelerin Suriyeli yabancılar karşı tutumu yerel halkın tepkileriyle de şekil almaktadır. Literatürdeki benzer çalışmalara kıyasla Çorum Belediyesinin Suriyeli yabancılar karşı yaklaşımı pozitif ve göreceli kapsayıcıdır.

Belediyelerin Suriyeli yabancıları kapsayacak şekilde hizmet sunumu ve şehre uyum çalışmaları yürütmesine ilişkin doğrudan bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 13. maddesi devreye girmektedir. 13. Madde *“herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir”* anlayışını yansıtmaktadır (5393 Belediye Kanunu, 2005). Bu doğrudan değil dolaylı bir yoldur. Çorum Belediye başkan yardımcısı ise faaliyetlerin yasal zemini için şu ifadeleri kullanmıştır:

“Biz tamamen yasal zemine göre hareket ediyoruz zaten. Sığınmacı hukuku çerçevesine acil yardım adı altında yardımcı olduk” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Belediyelerin göç sürecinde doğrudan yetkilendirilmemesi bütçe ve mali alanlara yansımaktadır. Merkezi idareden belediyelere göçmenler için gelen bir kaynak akışı bulunmadığından bütçe ve mali kaynakların dağılımı açısından kısıtlar ortaya çıkmaktadır. Belediye başkan yardımcısı bu konu için bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Çorum belediyesi başkan yardımcısının konuyla ilgili ifadeleri:

“Bütçe konusunda herhangi bir sıkıntımız olmadı. Bütçe konusunda zaten iyi bir belediyeyiz” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025) şeklinde kısa bir açıklama yapmıştır.

Yasal zeminin eksikliği hizmet ve bütçe sorununu oluştururken Çorum belediyesi bütçe olarak bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Bütçe konusu belediyelerin yabancılara karşı tutumu ve Suriyeli yabancılara kentlerdeki nüfusuna göre şekil almaktadır. Bu durum göç alan sınır il ve büyükşehir belediyelerinde bir sorun olarak değerlendirilirken Çorum Belediyesi literatürde vurgulanan kaynak yetersizliği ve bütçe sorunuyla karşılaşmamıştır.

Suriyeli yabancılara hizmet sunumuna bakıldığında dil konusu karşımıza çıkmaktadır. Hizmet kalitesinin artırılması ve erişilebilir bilgi akışı için Suriyeli yabancılara Arapça, Kürtçe konuşabilen personelin olması oldukça önemlidir. Göç sürecinin başlangıcında “dil sorunu” oldukça önemli bir konu olarak ele alınmıştır. Fakat günümüzde kurumlarda ve belediyelerde Suriyeli yabancılara iletişime geçecek personellerin olduğu bilinmektedir. Dil engeli büyük ölçüde aşılmıştır. Ayrıca Suriyeli yabancılara doğrudan ilgilenecek birim eksikliği literatürde dikkat çeken bir alandır. Günümüzde belediyelerde Suriyeli yabancılar için farklı birimler ve müdürlükler oluşturulmuştur. Bunlar; “Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü”, “Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü”, “Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü” şeklinde sıralanabilir.

Çorum İl Göç İdaresi Müdürlüğünde kurum personeline Suriyeli yabancılara ilgilenen personel ve birimin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Görüşmeden elde edilen bilgiye göre kurumda görevli personel ve birim bulunmaktadır. Aynı soru Çorum Belediye başkan yardımcısına da sorulmuştur. Başkan yardımcısı konuyla ilgili Suriyeli yabancılara iletişim kuracak personelin olduğu söylenmiştir. Suriyeli yabancılara ilgilenen birim hakkında bilgi verilmiştir. Bunlar:

“Sosyal yardım işleri müdürlüğümüze başvuruyorlar ve iletişim için personelimiz var” şeklinde aktarılmıştır (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Görüşme yapılan Suriyeli katılımcılardan biri (K-5) aboneliklerini açtırmak için belediyeye başvurduğunu belirtmiştir. Katılımcı bu işlem sırasında belediye personelinin Türkçe konuştuğunu ve yanında bulunan arkadaşının kendisine yardımcı olmasıyla işlemini gerçekleştirdiğini anlatmıştır. Suriyeli katılımcının (K-5) aktardığı bilgilere göre rutin işlemler için belediyenin genel başvuru noktaları

kullanılmaktadır. Fakat özel bir durum gerektiğinde Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü başvuru noktası olmaktadır.

Yetki, bütçe, kapasite ve göçten sonra ortaya çıkan personel ve birim ihtiyacı değerlendirmesi Çorum Belediyesi ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü için bu şekildedir. Belediyelerin ve il Göç İdaresinin yetkinliğinin kentteki Suriyeli yabancılara yansması ve kent yaşamına Suriyeli yabancıların nasıl dahil olduğu aşağıdaki başlıklarla ele alınmıştır.

Görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımcı da ortak bir görüş bildirerek İl Göç İdaresinde gerçekleştirilen kayıt işleminden sonra eğitim, sağlık, barınma konularında hangi kurumlara başvurmaları konusunda bilgilerinin yetersizliğini ifade etmişlerdir. Katılımcılar ihtiyaçları dahilinde gelişen süreçlerde kendilerine yönelik herhangi bilgilendirme yapılmadığı ve gerekli bilgileri kendi oluşturdukları sosyal ağ ile edindiklerini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımının ifadeleri İl Göç İdaresi kaydı sonrasında süreçte bilgi akışı yönlendirme mekanizmasının yetersizliğine işaret etmektedir.

4.4.2. Barınma ve Yaşam Alanı

Suriyeli yabancıların kayıt işlemlerinden sonra neler yaptığına ve merkezden yerele yönetimlerin ne gibi süreçlere dahil olduğuna bakacak olursak ilk olarak “barınma” sorunu karşımıza çıkmaktadır. Saha görüşmeleri barınmaya erişim konusunda Suriyeli yabancıların ciddi bir yalnızlık yaşadığı yönündedir.

Göç sonrası kamp yaşamının sonlanmasının ardından kent yaşamına kendileri dahil olan Suriyeli yabancılar STK ya da bir kurum yönlendirilmesi olmadan kentlere yerleşmişlerdir. Literatürde Suriyeli yabancıların kent seçimini iş olanağı kapsamında tercih ettikleri belirtilmiştir. Ayrıca Suriyeli yabancıların kent yaşamında ilk süreçte barınma alanları gecekondular, apartman bodrumları ve yıkık binalarda oluşmaktadır. Bu alanlarda güvenlik, beslenme ve temizlik sorunları yaşadıkları bilinmektedir.

Suriyeli yabancılar barınma sorununu bireysel çabalarla çözmüşlerdir. Konut piyasasındaki talep artışı yerel halkın da konut sıkıntısı çekmesine sebep

olmuştur. Bu durum konut piyasasını etkilediği gibi yerel halk da bu yönde olumsuz deneyimler yaşamışlardır.

Belediyeler; kentlerde çevre düzenlemesi, altyapı çalışmaları vb. birçok alana dolaylı ve doğrudan katkı sunmaktadır. Yerel düzeyde hissedilecek sonuçları beraberinde getirecek olan barınma ihtiyacını Suriyeli yabancıların kendileri karşılaması belediyeleri de etkilemiştir. Çorum belediye başkan yardımcısı belediyenin barınma alanı bulunmasıyla ilgili herhangi bir yardımlarının olmadığını söylemiştir. Konuya sığınmacıların gözünden ve deneyimlerinden bakacak olursak bunlar:

K-1: "Akrabamızın yanına yerleşmek zorunda kaldık"

K-2: "Ailem Suriye'de. Arkadaşımın evine geldim"

"Çorum'u neden tercih ettiniz?" sorusuna görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımcının hepsi aile ve arkadaş çevrelerinin Çorum'da bulunduğunu ve bundan dolayı Çorum'u tercih ettiklerini söylemişlerdir. Katılımcıların 5'i de bu süreçte herhangi bir kurum ya da kuruluştan barınma bulma konusunda yardım almadıklarını da belirtmişlerdir.

Kendi geliştirdikleri sosyal ağ ile göç sonrası gelişen yabancılık ve belirsizlik durumları tanıdık çevre ile daha kolay hale getirdikleri araştırmacının gözlemidir.

Barınma ihtiyacı konusunda belediyelerin süreçte hiçbir yetkisi yoktur. Kenti en iyi tanıyan ve hizmet açığına yönelik adımla atacak olan belediyedir. Bu konuda sürecin dışında bırakılmış, yetkisi olmadığı gibi barınma ihtiyacının çeşitli sonuçlarıyla yüzleşmiştir. Suriyeli yabancıların barınma konusunda kontrollü bir şekilde yönlendirilmesi yerel halkın da kentteki yabancıların da süreci daha kabul görür şekilde yaşaması açısından önemlidir.

Suriyeli yabancıların kent seçme konusunda kendi oluşturdukları haberleşme ve bilgi ağı kapsamında Çorum'u seçme nedenleri arasında gelişmekte olan sanayi dinamiğinin bir etkisi olup olmadığı da araştırılmıştır. Belediye başkan yardımcısı bu konudaki yorumu:

“Kesinlikle, sığınmacılar zaten birbirleriyle haberleşerek nerede daha kolay iş bulabiliyorlarsa oralara gidiyorlar” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Yerel sanayi kuruluşları göçmenler için potansiyel bir istihdam alanı sunmaktadır. Fakat görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımcı geliştirmekte olan sanayi dinamiğiyle ilişkili olarak Çorum’u seçmediklerini belirtmişlerdir. Suriyeli 5 katılımcının Çorum’u seçme nedenleri arasında sanayi faktörü bulunmamaktadır.

İstihdam konusu literatürde genel tabloda olumsuz sayılabilecek çıktılarla ele alınmaktadır. Düşük ücretli işlerde güvencesiz ve kayıt dışı çalışan Suriyeli yabancıların olduğu bilinmektedir. Ayrıca Suriyeli yabancılardan kadınların büyük oranda ev içi sorumlulukları üslendikleri ve çalışma hayatına dahil olmadıkları bilinmektedir. Yerel istihdam olanakları konusunda da temel problemler güvencesiz ve kayıt dışı çalışma alanlarının olmasıdır (RESLOG-Türkiye, 2020).

Çorum’da görüşme yapılan Suriyeli katılımcılardan biri (K-3) Çorum’da iş bulma sürecinde çeşitli zorluklar yaşadığını anlatmıştır. Katılımcı, kentte görüştüğü iş yerlerinde fazla mesai yapma koşulunun dayatıldığını ve yabancı uyruklu olduğu için uygun bir iş bulamadığını belirtmiştir. Bu durum Çalışma koşullarındaki güvencesizliği göstermektedir.

Ayrıca belediyeler süreçte yerel işletmelerle iş birliği içerisinde olarak daha güvenceli ve kontrollü iş olanakları yaratabilmelidir. Suriyeli yabancıların kent yaşamına uyum sağlamasında hizmetlere erişimin yanı sıra istihdam olanakları doğrudan bağlantılıdır. Aynı zamanda istihdam alanı toplumsal kabulün de büyük bir parçasını oluşturmaktadır. Fakat Suriyeli yabancıların fiilen varlığının kabulü görürken geleceklerindeki belirsizlik durumu politika geliştirme konusunda halen geçiciliğini de söz konusu olduğunu göstermektedir.

4.4.3. Sunulan Hizmetler ve Yardımlar

Hizmetler ve yardım mekanizmaları saha araştırmasında hem nitel hem de nicel açıdan yetersiz kaldığı sonucunu göstermiştir. Peki sosyal uyum ve toplumsal kabulün büyük bir parçası olan hizmetler belediyeler tarafından nasıl bir mekanizmayla sunuluyor?

Literatürde Belediyelerin Suriyeli yabancılara yaptığı yardımlar daha çok gıda ve giyim yardımı üzerinden ilerlemektedir. Hizmetlerin ihtiyaç sahiplerine sunulması gündelik yaşamın uyumu için oldukça önemlidir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı bu konu için “*ayni ve nakdi*” yardım yaptıklarını ve başvuru üzerine işlemleri başlattıklarını anlatmıştır. Çorum belediye başkan yardımcısı görüşmede özellikle aşağıdaki hizmetlere dikkat çekmiştir:

“Daha çok sosyal yardım hizmetleri hususunda yardımcı olduk. Özellikle gıda ihtiyacı, giyim ihtiyacı bazen de eşya ihtiyaçlarına yardımcı olduk”. Şeklinde bahsetmiş. Yapılan yardımları ise şu şekilde sıralamıştır:

“Belirli aralıklarla gıda paketleri gönderdik.

Onların bizden talep ettiği acil ihtiyaçları için bize müracaat dayalı olarak o acil ihtiyaçların giderilmesi hususunda yardımcı olduk.

Bazen ilacını alamamış oluyor.

Bazen herhangi bir yerlere transferleri gerekiyor. Ulaşım sağlıyoruz.

Bazen nakit ihtiyaçları oluyor bu konuda yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Bazen evinde eşya olmuyor. Çocuğuna okul giysisi olmuyor. Ya da kitap defter ihtiyaçları oluyor. Onlara da yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Kendilerine burada AB projesi çerçevesinde yardımcı olan dernekler var. Onlarla zaman zaman işbirliği içerisinde yardımcı olduk. (AB projesi kapsamında il dışından gelen dernekler)” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Çorum belediyesinin Suriyeli yabancılara vermiş olduğu hizmetlere sistematik ve düzenli bir şekilde olmayıp bu ihtiyaçların takip edilmediği ve taleplere göre harekete geçildiği görülmektedir.

Görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımcıya **Çorum Belediyesinden ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına herhangi bir yardım aldınız mı? Ya da talep ettiniz mi?** Sorusu yöneltilmiştir. Suriyeli katılımcılar ortak cevap olarak hiçbir yardım talebinde bulunmadıklarını ve adı geçen kurumların yardım hizmeti verdiklerini bilmediklerini ifade etmişlerdir. Suriyeli katılımcıları belediyeyle olan etkileşimleri:

K-5: “Belediyeye sadece elektrik, su, doğalgaz faturalarını açtırmaya gittim”.

K-5 ile toplam 3 katılımcı aynı cevabı vermiş, diğer iki katılımcı belediyeye hiç gitmediklerinden bahsetmişlerdir.

Görüşme yapılan Suriyeli katılımcılardan 2 katılımcı hiçbir kurum, dernek veya vakıftan yardım almadığını diğer 3 katılımcı ise; “İnsan Hak ve Hürriyetleri ve İnsani Yardım Vakfından” yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Yardım alanlardan 2 katılımcı, Vakfın ev tutanlara özel bir burs sağladığını, bundan faydalandıklarını ve gıda yardımı aldıklarından bahsetmişlerdir. Yardım alan 3. katılımcı ise Vakıftan tek seferlik gıda ve kömür yardımı aldığını anlatmıştır.

Hizmet ve ihtiyaçların karşılanmasında kurumlar yetersiz, Suriyeli yabancılar da bilgisizdir. Aynı zamanda belediye ile Suriyeli yabancılar arasında iletişim eksikliği, hizmetlerin varlığını ve görünürlüğünü azaltmıştır. Literatüre bakıldığında yardım hizmeti sürecinde farklı belediyelerin Çorum belediyesine kıyasla daha aktif rol aldığı görülmektedir. Fakat belediyelerin yetki ve sorumlulukları kapsamında Suriyeli yabancılara belli hizmetleri ve yardımları yapmaları net bir şekilde belirtilmediği için ve bu konuda kaynak aktarımı yapılmadığı için inisiyatif dayalı rol aktifliği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca yerel halkın hizmet alması için ayrılan paydan Suriyeli yabancılara yönelik hizmet sunulması belediyelerde kaynakların paylaşılması durumunu ortaya çıkartmaktadır. Belediyelerin Suriyeli yabancılara yardım etmesi ya da etmemesi durumunda yabancılara ya da yerel halkın eleştirisini alması da çok olağandır.

“Bu şehirde sağlık, eğitim veya sosyal hizmetlere ulaşmak sizin için ne kadar kolay oldu? Eğitim masraflarınız ve sağlık hizmeti için bir yardım aldınız mı?” Soruları görüşme yapılan Suriyeli yabancılara yöneltilmiştir. Cevaplar kurumlar arası koordinasyonu yansıtacak bir nitelik taşımaktadır. Bunlar:

K-1: “Eğitim ve barınma süreçlerimi kendim hallettim. En büyük hizmete erişme sorunumuz sağlık konusunda. Burada öğrenciyim ve kayıtlı olduğum şehir dışında sağlık hizmetlerinden yararlanamıyorum.”

K-2: “Bütün hepsini yardımsız ve sorun yaşamadan hallettim”

K-3: “Hiç kolay olmadı. Kimliğim ilk geldiğim şehirde kayıtlı. Sağlık hizmeti alamıyoruz.”

K-4: “Hiç yardım almadık ve zorlandık.”

K-5: “Kolay değil, kimlik sıkıntısı var.”

Hizmetlere erişim konusunda bireyler arası deneyim farkı görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda görülen odur ki kayıt işlemlerinde bir merkez sistemi yatmaktadır. Fakat bu durum hizmet erişiminde kurumsal sınırların yarattığı “dışlayıcılığı” göstermektedir. Bu durum öğrenciler için farklı bir prosedürle uygulanmalıdır. Öğrenciler için sağlık sistemi adrese bağlı olma konusunda esnetilmelidir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan Suriyeli katılımcılara devletin sağladığı hizmetleri ve yeterliliğini değerlendirmeleri için “**Türkiye devletinin size sunmuş olduğu hizmetleri yeterli buluyor musunuz?**” sorusu yöneltilmiştir. Bu açık uçlu soruda hizmetler arasında iş imkanı, sosyal haklar, dil kursu, sağlık hizmetleri, eğitim olanakları gibi başlıklar yer almaktadır. Katılımcıların hizmete yönelik algıları çeşitlilik gösterdiği gibi 3 katılımcı bu soruya Türkiye’deki devlet hizmetlerini yeterli bulmadığını ifade etmiştir. İş istihdamı, sağlık ve sosyal destek eksikliği gibi alanları yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. 2 katılımcı ise daha detaylı bir şekilde yetersiz buldukları konuları anlatmışlardır. Bu iki katılımcı özellikle yol izinleri konusunda yaşadıkları zorlukları belirtmişlerdir. Katılımcılar şehirlerarası seyahat edebilmek için İl Göç İdaresinde gelecek izini bazen çok fazla beklediklerinden bahsetmişlerdir. K-2’nin bu konuda özellikle bahsettiği durum ise:

K-2 “Yol izini olmadan seyahat yapamıyoruz. Bu konuda yeterli bulmuyorum. Yol izni için karaborsa dönüyor. Parayla izin çıkartıyorlar.”

Yol izni sürecinde bazı ithamların K-2 tarafından iddia edildiği görülmektedir.

Bu başlığa genel itibariyle bakıldığında yerel yönetimlerin özellikle de belediyelerin “katılımcı ve kapsayıcı” bir anlayışla hizmet üretmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

4.4.4. Sosyal Uyum ve Çorum Belediyesi

Çorum'da Suriyeli yabancıların sosyal alanlara dahil oluşu, yerel halkla etkileşimi ve iletişimi bu başlıkta değerlendirilmiştir. Literatürde belediyelerin kentte yaşayan yabancılar için uyum faaliyetleri 3. bölümde de yer aldığı gibi sınırlı tutulmuştur.

Belediyeler uyum konusunda oldukça kritik bir noktadadırlar. Suriyeli yabancıların yerel halkla teması, kentlere uyum ve düzene ayak uydurmaları kısmen de olsa belediyelerin faaliyetleriyle bağlantılıdır. Bu konu kapsamında belediye başkan yardımcısı yapılan faaliyetleri aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

“Onlara özel bir çalışma düzenlemedik ama yaptığımız çalışmalara da kattık. Diğer halka açık çalışmalara onları da kattık. Dolayısıyla mesela, ramazanda 1 ay boyunca iftar yemeği veriyoruz. Her sene bin kişilik iftar soframız var. En az yarısı sığınmacılardan oluşuyor.”

“Onlar da diğer vatandaşlarımızla orada buluşarak kaynaşmış oluyor. Sosyal ve kültürel etkinliklere onlar da katıyoruz ki vatandaşlarımızla, hemşehrilerimizle kaynaşmış oluyorlar.”

“Birde şey söyleyebilirim. Entegrasyonlarını sağlayabilmek için dil kursu verdik. Türkçe kursu verdik” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Belediye başkan yardımcısının da bahsettiği gibi Çorum'da uyum sürecinde sistematik bir ilerleyiş ve Suriyeli yabancılar kapsamında geliştirilen spesifik bir faaliyet yoktur. Ama başkan yardımcısının yorumlarıyla çıkarılacak sonuç belediyenin uyum konuda yaklaşımının olumlu yönde olmasıdır.

Ayrıca mahalle ve kent düzeyindeki ortak kutlamalara, konserlere ve yemek etkinliklerine Suriyeli yabancıların da dahil edilmesi gayet olağan bir durumdur. Halka açık ve meydana gerçekleşen faaliyetler için yabancılar yüz çevrilmesi durumu söz konusu olduğunda dışlayıcı bir yaklaşım gözlemlenebilir fakat her kesime açık faaliyetlerde uyum konusu üzerinden yorum yapmak yetersiz kalabilir.

Görüşme yapılan Suriyeli katılımcılara şehirdeki etkinlikler için sorular yöneltilmiştir. **“Belediyenin düzenlediği etkinliklere katıldınız mı?”** Sorusuna 3 katılımcı evet 2 katılımcı hayır cevabını vermiştir. Evet cevabını veren katılımcılar:

K-1: “Şehirdeki çoğu etkinliğe gittik.”

K-2: “Evet, sosyal etkinliklere katılıyoruz. Eğlenceli geçiyor. Gençlik merkezine üyeliğimiz var. Etkinlikleri oradan takip ediyorum.”

K-5: “Konserlere ve sosyal etkinliklere katıldım.”

Katılımcıların etkinliklere katılım düzeyleri farklılık göstermektedir.

Çorum Belediyesinin uyum konusunda doğrudan dahil olduğu tek faaliyet ise; halk eğitim merkezleriyle iş birliği içerisinde açılan Türkçe öğrenme kurslarıdır. Aynı zamanda halk eğitim ve kültür merkezlerinde düzenlenen diğer kurslara Suriyeli yabancıların da katılma hakkı vardır.

Literatürde uyum konusunda belediyelerin faaliyetleri arasında ilk sırada dil kursları yer almaktadır. Çorum belediyesi de dil kursu konusunda diğer belediyeler gibi Suriyeli yabancılarla hizmet vermektedir.

Suriyeli katılımcılara “**Türkçeyi nerede ve nasıl öğrendiniz. Çorum belediyesinin dil kursuna gittiniz mi?**” sorusu yöneltmiştir. Alınan cevaplar oldukça farklıdır. Katılımcıların çoğu ilk göç ettiği şehirde lise eğitimi alırken okulda, çevrede ve kendi çabalarıyla Türkçe konuşmayı öğrendiklerini aktarmışlardır.

“K-4 ise: Konuyu açmışken şunu söylemek isterim, gurup halinde İngilizce dil kursu açılması için halk eğitime başvurduk. Fakat açmadılar.”

Görüşme yapılan Suriyeli katılımcıların tamamı Türkçeyi akıcı konuşmaktadırlar. Fakat kendilerini ifade etme biçimlerinde zaman zaman zorlandıklarını belirtmişlerdir. Dil eksikliği aynı zamanda kurumsal süreçlerin görünürlüğü açısından belirleyici bir unsurdur. Dolayısıyla göç politikalarında dil yeterliliğinin izlenmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Yerelde dil eğitimi hizmetini belediyeler sağlamaktadır. Bu kapsamda belediyelere sürecin yeterliliğinin izlenmesi yetkisi de tanımlanmalıdır.

Çorum’da yaşamın her alanına katılan Suriyeli yabancıların derinlemesine uyumu için bu güne kadar özel olarak planlanmış bir faaliyet geliştirilmemiştir. Halihazırda da böyle bir girişim bulunmamaktadır. Göçün ilk dönemlerinde Suriyeli yabancıların kente uyum sağlama sürecinde somut uyumsuzluk örnekleri

mevcutken günümüzde bu bireylerin bir şekilde kentlerdeki yaşama adapte oldukları ve uyumun kendiliğinden gerçekleştiği görülmektedir.

Aynı zamanda görüşme yapılan Suriyeli katılımcıların hepsinde Türkiye'deki kurumların işleyişi için bilgi eksikliği gözlemlenmiştir. Katılımcılar çevrelerinden edindikleri kulaktan dolma bilgilerle hareket etmektedirler.

Çorum Belediyesinin süreçteki etkisi yukarıda anlatıldığı gibidir. Diğer kurumlara baktığımızda uyum konusu için İl Göç İdaresi personeli Suriyeli göçüne yönelik neler yaptıklarını ve sürecin neresinde olduklarını anlatmıştır. Personel görüşmede şu ifadeleri kullanmıştır:

“İl Müdürlüğü 6458 sayılı YUKK kapsamında yabancılara ilişkin iş ve işlemleri yürütmektedir”. Düzenli Göç (ikamet izni)- Düzensiz Göç (Sınır Dışı)- Geçici Koruma- Uluslararası Koruma. Gibi iş ve işlemleri yürütmektedir.

Suriyeliler Geçici koruma kapsamındadır. 91. Madde kapsamındadır. Geçici koruma yönetmeliği 13.10.2014 tarihi 2014/ 6883 numaralı geçici koruma yönetmeliği kapsamında iş ve işlemler gerçekleştirilir” (Çorum İl Göç İdaresi Personeli, 2025).

İl Göç İdaresi Müdürlüğünün yasal kayıt işleminden sonra Suriyeli yabancıların kent yaşamına kendi çabalarıyla dahil oldukları ve uyum sürecinin kendiliğinden ilerlediği görülmektedir.

Suriyeli yabancıların kent yaşamına kendiliğinden dahil olmalarının ne kadar sürdürülebilir veya sağlıklı olduğu tartışılmalıdır. Nitekim kent yaşamına ve kurallarına dair bilgilendirmenin ne yerel yönetimler ne de diğer kamu kurumları tarafından sağlanmamaktadır. Uyum konusunda yerelde kurumlar arası koordinasyonla sistematik bir işleyiş görülmemektedir.

Ayrıca İl Göç İdaresi konuyu gizli tutma taraftarıdır. Çorum il Göç İdaresine ***“Uyum süreçlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek” diye bir madde var. Burada bahsedilen uyum’un kapsamı nedir?”*** Sorusu yöneltilmiştir.

Çorum il Göç İdaresi personeli bu soruyu kısa bir açıklamayla detay vermeden yanıtlamıştır. Personelin cevabına aşağıda yer verilmiştir:

“Kanaat Önderleri ni bilgilendiriyor, bu konuda yönlendiriyoruz. Bundan önce de muhtarlar için bunu yapıyorduk” (Çorum İl Göç İdaresi Personeli, 2025).

Konuyla ilgili detaylı ve açıklayıcı bilgi edinilememiştir. Bu duruma görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımcının yorumlarıyla bakacak olursak 5 katılımcı da kayıt işlemlerinden sonra herhangi bir yönlendirme veya bilgilendirilmenin olmadığını aktarmışlardır.

Sosyal hizmetlere erişim ve diğer alanlarda bilgilendirici faaliyetlerin olmaması sosyal uyum konusu için büyük bir eksiklikler. Ayrıca bu çerçevede görülen odur ki geçici çözümler eşliğinde süreç yönetilmiştir. Hizmetlerin geneli yardım niteliğindedir. Suriyeli yabancılara yardım hizmetlerin dışında kurallar, yasaklar, haklar vb. konularda bilgilendirme yapılmamıştır.

Belediyeler göç mevzuatında uyum konusunda dar bir kapsamda yer almaktadır. Literatürde bu durum sıklıkla eleştirilmektedir. Bu çerçevede görüşme yapılan 5 Suriyeli katılımcıya göç sürecinin başlangıcında yaşadıkları deneyimleri ve günümüzdeki son durumlarını anlamak amacıyla bazı sorular yöneltilmiştir. Kenetlerde uyum sürecinin ne düzeyde ilerlediği, hangi alanlarda gelişme kaydedildiği ortaya konacaktır.

“Türkiye’ye geldikten sonra şehirde yaşamınızı kurmakta zorlandığınız en büyük sorun neydir?” sorusu 5 Suriyeli katılımcıya yöneltilmiştir. Katılımcılardan 2 si hiç sıkıntı yaşamadığını aktarmıştır. Kalan 3 katılımcının cevabı ise:

“K-2: Eğitim konusunda oldu. Hatay’a gittiğimizde okullar Arapça olduğu için 5-6 yıl Arapça okudum. Ondan dolayı Türkçe öğrenemedim. Türkçeyle çok sıkıntı yaşadım. Türk okullara geçiş yaptığımda çok sıkıntı yaşadık çünkü sizin okul sisteminiz bizden çok farklı. Okul saatleriniz çok uzun. Bizim okullar 12 de bitiyordu. Eğitim sürecine dair bilgin olmadığı için ilk başta 12 de bitti sanarak okuldan ayrıldım. Bu konuda bilgin yoktu.”

“Sağlık konusunda ilk başta yardımcı oldular. Yeşil kart verdiler. Gidip gelebildik hastanelere. Ama şöyle bir şey var kimliğim Hatay’da olduğu için sadece Hatay’daki hastanelere gidebiliyorum. Hatay’da olan birisi Çorum’daki hastaneye giremiyor. Sadece kimliğimiz hangi şehirde yapıldıysa orda. İzin alarak başka şehirlere gidebiliyorum. Çoğu şehirde izin çıkmıyor. Mesela İstanbul’a izin verilmiyor. Göçmen oranı yüksek diye. Bu yüzden Çorum’u seçtim. Turist olarak

bir yere gideceksem kimin evine gideceğime dair orda beni bekleyen birinin kimliğini vermek zorundayım. Ailen yada akrabanın olması lazım. Eğitim için şehir değiştirebiliriz. Başka bir şey için izin çıkmıyor.”

K-4: ” Dilde sıkıntı yaşadık ve sosyal kültürde.”

K-5: ” Dil sıkıntısı ve ırkçılık vardı.”

Katılımcıların ikisi bir sorun yaşamadığını söylerken diğer 3 katılımcı özellikle dil ve dışlanma konusunda zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Dil konusu çok olağan bir sorun olsa da hizmetlere erişim konusunda aynı şey söylenemez. Literatürde ifade edildiği üzere belediyelerin çoğu Suriyeli yabancılara dil eğitimi sağlamaktadır. Fakat bu eğitimlerin yeterliliği tartışma konusudur.

Suriyeli yabancılara yerel halkla iletişimi ve yerel halkın Suriyeli yabancılara yaklaşımı da uyum konusu için oldukça önemlidir. **“Bu şehirde yerel halkla iletişim kurarken ve yaşarken en çok hangi konuda zorlandınız?”** Sorusu Çorum’da yaşayan ve görüşme yapılan Suriyeli yabancılara sorulmuştur. Katılımcıların ilgili örüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K-1: “Şehre uyum sağladım. Hiç sorunum olmadı ve alıştım”

K-2: “Hiç çekinmiyoruz. Uyum sağlıyorlar. Yardımcı oluyorlar.”

K-3: “Halk çok anlayışlılar.”

K-4: “Hiç zorlanmadım.””

K-5: “Şehirde yaşadığım en büyük zorluk iş bulma konusunda zorluk çektim.”

Görüşme yapılan Suriyeli katılımcıların hepsini şehri sevdiği fakat bir tanesinin iş bulma konusunda zorluk yaşadığı görülmektedir. Yerel halkın Suriyeli yabancılara özellikle genç ve öğrenci yabancılara olan yaklaşımları olumlu yöndedir. Fakat bu durum literatürde değerlendirildiği üzere kentlerde farklılık göstermektedir. Çorum daha çok göç veren bir şehirdir. Fakat kent merkezinde birçok etnik grubu bünyesinde barındırması belli göç guruplarının uyumunu kolaylaştırabilecek bir altyapı sunmaktadır.

Literatürde belediyelerin uyum politikaları geliştirme konusunda oldukça sınırlı olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda araştırma bulgularına göre Çorum Belediyesi örneğinde olduğu gibi farklı etnik kökene sahip bireylerin ya da grupların kent yaşamına katılımını arttıracak yerel politikalar ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu çerçevede özellikle dil konusunda yeterliliğin takip edilmesi ve kurumların gündelik yaşam pratikleri hakkında bilgi sağlaması önem taşımaktadır.

Uyum konusuna belediye ve diğer kurumların yaptığı faaliyetlere ve Suriyeli yabancıların deneyimleri bu başlıkta değerlendirilmiştir.

4.4.5. Kurumlar Arası Koordinasyon ve İş Birliği Eksikliği

Bu başlık sonlara ayrılan bir başlık olarak önceki tematik başlıklarda ortaya çıkan temel ve sistemselsel eksiklikleri ortaya koymak amacıyla oluşturulmuştur. Bu bölümde kurumların faaliyetleri ve Suriyeli yabancıların deneyimlerinden yola çıkarak kurumlar arası iletişimi, iş bölümü ve yetki paylaşımı bulgularla ortaya konacaktır.

Farklı kurumların yetki ve kaynaklarını Suriyeli yabancıların uyumu için eşgüdümle kullanmaları oldukça önemlidir. Suriyeli yabancıların gündelik yaşama dahil oluşu, hizmetlere erişimi ve kurumların süreçteki rolü oldukça elzem bir konudur. Bu kapsamda koordinasyonun kamu yönetimi anlayışında olmazsa olmaz bir parça olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Literatürdeki çalışmalarda bu konu için uygulama farklılıkları sıklıkla görülmektedir. Çorum Belediyesi örneğiyle genel bir değerlendirme yapıldığında bu konuda en büyük eksik “görev boşluklarının” olmasıdır. Araştırmacının gözlemlediği en net sonuç bu olmuştur. Merkezi idarenin yerel yönetimler için göç yönetimi konusunda açık bir görev dağılımı ve tanımı yapmaması yerelde görev boşluğu oluşturmaktadır. Bu durum özellikle Suriyeli yabancıların uyumu için bir sorun oluşturmaktadır. Hem hizmet sunan taraf hem de hizmeti alan taraf bu konuda belirsizdir. Bunun en net örneği görüşme yapılan ve Çorum’da yaşayan Suriyeli yabancıların belediyenin verdiği yardım ve destek hizmetlerden haberlerinin olmayışdır. Belediye ise başvuru üzerine yardım mekanizmalarını devreye sokmaktadır.

Yetki eksikliği ve görev dağılımındaki belirsizlikte oldukça önemli bir sorun olarak görülebilir. Çorum belediyesinin Suriyeli yabancılara sürekli olarak sunduğu hizmetlere bakacak olursak başkan yardımcısının sözleriyle bunlar aşağıda yer almaktadır:

“En sürekli yapılan iş gıda yardımı. İki ayda bir, üç ayda bir olmak üzere ihtiyaç durumuna göre yardımcı oluyoruz.

Bazen geliyorlar ekmek kartı istiyorlar. Halk ekmek bayilerimiz var oralardan kendilerine kart vererek yardımcı oluyoruz.” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025) şeklindedir.

Belediye yukarda bahsedilen alanlarda sorumlu olmasa da bu durumu sosyal hizmet olarak ele almaktadır. Bu konuda belediye başkan yardımcısı görüşleri şu şekildedir:

“Bütçe sorunumuz yok ama zaman zaman kendi hemşehrilerimize kolaylıkla yaptığımız birçok yardımı yasal çerçeveye oturmaması nedeniyle yapamadık.” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025) şeklindedir.

Çerçevenin daha net çizildiği bir göç yönetimi anlayışıyla belediyeler ve diğer kurumlar iş dağılımına gitmiş olursa hizmet tespiti ve kontrollü sunumu da gerçekleşmiş olacaktır. Belediye başkan yardımcısı konu kapsamında aşağıdaki yorumu yapmıştır:

“Normal kendi vatandaşlarımız için çok yasal imkan var. Bunlar; fatura yardımı, sağlık yardımı, nakit yardımı gibi çok imkanımız var ama sığınmacılar için böyle bir imkanımız yok. Sadece acil yardım olarak faaliyette bulunuyoruz.”

“Kesinlikle bu konuda daha net yasal düzenlemeler yapılmalı. Yapılmadığı zaman bizde bu konuda istediğimiz kadar istediğimiz şekilde yardım yapamıyoruz. Bu bizi engelliyor.” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Kapsayıcı bir hizmet sunumu anlayışı için belediyeler bu sürece daha net bir şekilde dahil edilmelidir. Görev boşlukları uyum konusunda da boşluk yaratmaktadır.

Çorum’da Suriyeli yabancılar kapsamında kurumlar arası koordinasyon ve özel bir çalışma olmamakla birlikte il göç idaresi personeli koordinasyon ve süreçteki belediyenin rolü ile ilgili bilgi vermiştir. İl Göç İdaresi personeline

“Hangi kurumlarla ne gibi faaliyetleri koordine ediyorsunuz? Buna bir örnek verebilir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Personelin cevabı:

“Kurum ve kuruluşların birçoğuyla etkileşimi vardır. Göçmenlerin belediye ile en çok nikah işlemleri için belediye ile etkileşimleri bulunmaktadır.”

“Belediye su aboneliklerine bakmaktadır.”

“Gerektiğinde zabıtalarla da göçmenler için işbirliği yapılmaktadır.”
(Çorum İl Göç İdaresi Personeli, 2025).

Yerelde göç ve göçlerle ilgili en yetili kurum il göç idaresi müdürlükleridir. Fakat kayıt ve yönlendirmeler dışında kalanlara dahil olmadığı görülmektedir.

“İl Göç İdaresi Müdürlüğü belediyelerle nasıl bir işbirliği içerisinde? Ortak projeler veya çalışmalar yürütülmekte midir? Göç İdaresi Müdürlüğü’nün belediyeyle doğrudan bağlantılı olduğu alanlar var mıdır?” sorusu İl Göç İdaresi personeline iletilmiştir. Personel; *“Doğrudan bağlantılı olan bir konu yok. Doğrudan bir işlem yok.”* (Çorum İl Göç İdaresi Personeli, 2025). Açıklamasını yapmış ve aşağıdaki işlemlerde bağlantı noktalarından bahsetmiştir.

- Su abonelikleri
- Gerektiğinde Zabıta işlemleri
- Nikah kıyılması için memur

İki kurumla da yapılan görüşmelerden elde edilen bulgularla belediye ve İl Göç İdaresi (GİM) arasında doğrudan işbirliğinin bulunmadığı görülmektedir.

Literatürde belediyelerin yetki eksikliği ve koordinasyon eksikliği Suriyeli yabancılar göçü için ele alınan başlıklar olmuştur. Fakat Çorum’da yetki eksikliği literatürdeki diğer belediyelerde bahsedildiği gibi önem düzeyi yüksek bir konu olarak değerlendirilmemektedir. Ayrıca Çorum da yaşayan Suriyeli yabancıların sayısıyla da bağlantılı olarak bu sonuç ortaya çıkmaktadır.

Literatürde göç konusunda koordinasyon başlığı genellikle merkezi idare ile yerel yönetimler çerçevesinde incelenmiştir. Ancak Çorum belediyesi örneğinde göç konusunda belediye ve yereldeki diğer kurumlarla ihtiyaç temelli bir koordinasyonun gerçekleşmediği görülmektedir. Bunun temel nedeni olarak

Çorum'da belirgin bir ihtiyaç alanının oluşmaması olmuştur. Koordinasyon eksikliği Çorum'da önemli bir sorun alanı olarak öne çıkmamaktadır.

4.4.6. Geçici mi? Kalıcı mı?

Suriyeli yabancıların Türkiye'ye geldiğinden beri bu konu için bir geçicilik ifadesi kullanılırken 2011 yılından 2025'e kadar 14 yılın geçmiştir. Bu süre zarfında göç politikaları belli düzeyde düzenlenmiştir. Suriye'deki mevcut durum halen karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu konunun yerelde belediyeler üzerinde uzun vadeli etkileri üzerinden değerlendirilecektir.

Bu başlıkta Suriyeli Yabancıların görüşleriyle belediyenin rolü ne olacak? Ya da ne olmalı? Şeklinde ilerlenecektir. Bu başlıkta sadece Görüşme yapılan Suriyeli yabancılara yer verilmiştir. Kurumlar ve belediye yer almamaktadır.

Görüşme yapılan Suriyeli yabancılara ***“Türkiye'nin size vermiş olduğu temel hizmetleri yeterli buluyor musunuz(barınma, iş imkanı, sağlık, sosyal)?*** Sorusu yöneltmiştir. 5 katılımcı da verilen hizmetlerin yeterli olmadığını düşünmektedir. Belli alanlarda düzenleme yapılması gerektiğini aktarmışlardır. Bu çıktılar kapsamında sığınmacıların gündelik yaşamlarında bazı sorunlar yaşadığı çıkarımına ulaşılmaktadır.

“Hangi konularda hizmet arttırılmalı? İstek ve taleplerinizi iletebileceğiniz bir kurum olsun ister miydiniz?” Sorusuna Suriyeli katılımcıların cevapları:

K-1: *“Yol izni olmadan seyahat edebilmek.”*

K2: *“Şehirlerarası gidiş-geliş izni ve hastane problemi. Sağlık hakkımız her yerde olsun.”*

K-3: *“Yol izinleri kaldırılmalı, Öğrencilere vatandaşlık verilmeli.”*

K-4: *“İnsan haklarında arttırılmalı ve Öğrencilere vatandaşlık verilmeli.”*

K-5: *“Kanunları ve kuralları bilgilendirmek amacıyla kurslar açılmalı ve Öğrencilere vatandaşlık verilmeli.”*

Ortak olan talepler arasında yol izni konusu vardır. Diğer bir ortak talep ise yine öğrencilere vatandaşlık hakkının verilmesi şeklindedir.

“Suriye’deki mevcut durumu nasıl değerlendiriyorsunuz? Yakınlarınızdan dönen oldu mu ve neden döndüler?” sorusu sorulmuştur. Cevaplar oldukça kısa tutulmuş, yüzeysel cevaplar alınmıştır. Bunlar:

K-1: *“Suriye şimdi daha iyi, görüldüğü kadarıyla doğru yolda. Durumlar iyi bence eğitim orda şu an devam ediyor. Okullar üniversiteler açık, eğitimin olmaması çok kötü olurdu.”*

“Ailem zaten Suriye de. Benim okumak istediğim dönem durumlar karıştı. Onun için geldim.”

K-2: *“Yeni ülke kuruluyor şu an. Hiç kimse ne olacağını bilmiyor. Tahmin de edemiyoruz maalesef. İyiye gideceğini umuyoruz.”*

“Akrabalarımın dönenler oldu. Türkiye’ye ve Türkçeye alışamadılar. Hatay’da esir gibi kaldılar. Başka şehirlere de gidemediler. Kendi işlerini de yapamadılar.”

K-3: *“İyiye gidiyor. Dönen olmadı.”*

K-4: *“İyiye gidiyor. Savaş bittikten sonra gittiler. Vatan sevgisi.”*

K-5: *“Orta halli olarak değerlendiriyorum. Evet, akrabalarım iş için döndüler. Türkiye de yapamadılar.”*

5 katılımcı da Suriye’nin 2025 bahar ayları için olumsuz bir yorum yapmamışlardır. Hatta iyiye gittiğine dair düşünce fazladır. Katılımcılardan 4 ünün akrabası Suriye’de iken 1 katılımcı tek başına Türkiye’de yaşamaktadır.

Akrabası Suriye’de yaşayan katılımcıların varlığı Suriye’de yaşam koşullarına iyileşmiş olacağına dair bir çıkarım sunmaktadır.

Görüşme yapılan Suriyeli yabancılara sorulan son soru ise ***“Suriye’ye geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Türkiye’de bir gelecek kurmayı düşünüyorsanız bunu destekleyen şey ne? (mevcut iktidar, ekonomik şartlar, eğitim kalitesi, yaşam şartları)*** kalmak ve gitmek hakkındaki düşüncelerini sebepleriyle birlikte öğrenmek olmuştur. Katılımcıların konuyla ilgili görüşleri aşağıda yer almaktadır:

K-1: *“Eğitimimi tamamlamak birkaç sene sürecektir. Sonra gideceğim. Duruma göre bakacağım. Belki de geri döneceğim. Bilmiyorum. Döndüğümde ticaret yapmak için kalabilirim.”*

K-2: *“Eğitimim bitince gideceğim. Artık Türkçeye ve Türk kanunlarına çok hakim oldum. Evrak döngüsüne de hakimim.”*

Suriye’de belirsizlik var. Gidersem kanun ve düzenlemelere alışmak zor olacak. Türkiye’de her şeye çok alıştım.”

K-3: “Burada kalmayacağım. Suriye’ye de gitmeyeceğim başka bir ülke var. Yüksek lisans eğitimim için şimdilik buradayım.”

K-4: “Evet döneceğim.”

K-5: “Evet döneceğim. Suriye’ye ilerde dönmezsem bu da Türk kültürüne alıştığım için.”

5 katılımcı da Türkiye’de kalmayacaklarını söylemişlerdir. Fakat bu durumun Suriye’deki düzen ve yaşam alanına göre şekil alacağı gerçekliği katılımcıların yorumlarıyla da örtüşmektedir.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin genel yorumunu yapacak olursak: bu soruların amacı, süreci anlamak ve yerel yönetimlerin sürece nasıl yaklaşmaları gerektiğini ortaya koymak olmuştur. 5 katılımcının Türkiye’deki mevcut duruma bakış açıları belirsizliği daha çok ortaya koymaktadır. Katılımcıların kamu hizmetlerine dair algıları “yetersiz kaldığı” şeklindedir.

4.4.7. Gaziantep- Bolu Belediyelerine Yönelik Algı

2016 yılından sonra göç yönetimi anlayışı Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte kurumsallaşan bir yapılaşma hali kazanmıştır. Bu konunun detayları 3. Bölümde kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Belediyeler de göç yönetimi konusunda farklı örneklerle süreçte yer almaktadır. Belediyelerin yaklaşımlarında belirleyici olan ve faktörler ise; nüfus yoğunluğu, siyasi iklim ve mali kapasiteleri olmuştur. Sosyal uyumun şekillenmesinde ise belediyelere sınırlı bir alan tanımlanmıştır.

Farklı bir perspektifle konuya bakacak olursak zamanla göçün de siyasallaştığı ve siyasi arenada çokça gündeme geldiği gözler önündedir. Belediyelerin göçle ilgili faaliyet yürütme isteği maddi manevi kaynaklardan farklı olarak siyasallaşan kutuplara göre şekil almış olabilir. Süreçte etkisi olan; çekingenlik ya da siyasal meşruiyet faktörleri de olabilir. Daha politik bir çerçevede belediyelerin yaklaşımlarını değerlendirmek mümkündür.

3. Bölümde örnek belediyelerin süreci nasıl karşıladıklarına dair detaylı bilgi verilmiştir. Bu iki örnek ekseninde belediyeleri “kapsayıcı ve dışlayıcı”

olarak kategorilize edildiğinde Çorum belediyesinin bu iki belediye çizgisinde tam olarak nerede olduğu ortaya konacaktır. Çorum belediyesinin yaptığı faaliyetlerin düşüncesiyle ne kadar örtüştüğü de ele alınacaktır.

Gaziantep belediyesine ilk yaklaşım ve belirtilmesi gereken unsur sığınmacı nüfusudur. Bu nüfus; yerel nüfusa oranıyla bakıldığında oldukça yoğun bir sığınmacı kitlesini ortaya çıkmaktadır. Gaziantep kurumsal vizyonunu göçle birlikte “ortak yaşam” algısıyla yönetmektedir. Suriyeli mültecilerin yoğun olarak yaşadığı bu kentte entegrasyon faaliyetleri için başat şehir sayılabilir. Aynı zamanda çok kültürlü yaşamın örnekleri için de bu şehir bir örnek teşkil etmektedir. Belediye geçiciliği yönetme anlayışından çok “Gaziantep modeli” ortaya koyarak çok boyutlu bir yönetim anlayışıyla sürece yaklaşmıştır. Belediye teşkilatı içine kurduğu kurumsal birimler ve çeşitli hizmetler için yön verici merkezleri vardır. Yazının başından beri bahsettiğimiz gibi hukuki, sağlık, mesleki yönlendirme hizmetlerini sığınmacılara sağlayan bir belediyedir. Entegrasyonun en önemli parçaları olarak görülen bu faaliyetler gerçekleştirilirken; Avrupa Birliği Sığınmacı Mali İmkânı(FRIT) ve Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği (UNHCR) fonlarıyla desteklenmiştir.

Gaziantep belediyesi belli guruplara erişimiyle de dikkat çekmektedir. Göçmen kadınlar ve çocuklara özel uyumu destekleyen hedeflerle çeşitli kurs ve istidam desteği sağlamıştır.

Sonuç olarak “Gaziantep Modeli” çok çeşitli boyutlarıyla kentsel yaşamda uyumu destekleme politikasıyla kendini göstermektedir. Belediyenin yaklaşımının farklı perspektifleri ise: göç yükünün diğer şehirlerde daha az görülmesi, sistematik bir yönetim anlayışıyla merkezi idarenin yükünün hafifletmesi ve uluslararası boyutta örnek oluşturan bir anlayışı ortaya koymasıyla olumlu sayılabilecek sonuçları kapsamaktadır.

Yapılan faaliyetler ve belediyenin yaklaşım politikasından ziyade karşılaşılan kitlesel sığınmacı nüfusuyla karışık, kurumsal olmayan ve geçici çözümlerle mücadele etmek zaten mümkün olmazken belediyenin olağan yerel yönetim reflekslerinin dışına çıkması mecburi bir durumun getirisini gösterebilir. Aynı zamanda toplumsal gerileme riski aldığı göç sayısı ile bağlantılı olarak

yükselebilecek bir durumu ortaya koyarken farklılaşmış bir yönetim anlayışıyla sürece müdahale edilmesi çok olası bir sonuçtur. Hatta bu duruma stratejik bir yaklaşımla bakılmasaydı kent yaşamı için ciddi tehditler oluşabilirdi.

Bolu belediyesine baktığımızda ise: Bolu’da yaşayan güncel sığınmacı sayısı görece diğer şehirlere kıyasla azdır. Çorum’a daha yakın bir göçmen demografisine sahiptir.

Bolu belediyesi ise daha çok gündeme belediye başkanı Tanju Özcan’ın yaptığı açıklamalarla gelmiştir. Dışlayıcı model olarak sunulmasının sebebi ise; kentte yaşayan yabancı uyruklulara karşı izlediği tutumdur. “geri dönüş” kapsamında belediye hizmetlerini belli düzeyde kısıtlaması yönünde yaptığı açıklamalarla bilinmektedir. Yabancı uyruklular için su faturasına zam, Arapça tabelaların indirilmesi vb. konular dışlayıcı model söylemini yaratmıştır. Bu konular için soruşturma açıldığı gibi yerel halkı katılımıyla ve destekleriyle de sığınmacıların Türkiye’de istenmediği, entegre olamadıkları yönünde görüşleri bilinmektedir. Sosyal uyumun kentte sağlanamadığını ve hatta bu kapsamda dışlayıcılığın ortaya çıkardığı görülmüştür.

Bu tutum yerel düzeyde yönetimin konuyu eleştirdiği ve faaliyetlerine eleştirileri kapsamında yön verdiği bir yerel yönetim örneğidir. Türkiye’de göçmen dağılımında yerelin rolü bir tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumu ideolojik ve Türkiye topraklarının göçü kaldırma yapısına dayandırarak tartışmak gerekmektedir. Çeşitli çıktılar ortaya koymak için konunun derinlerine inilmelidir.

Bu tutum göçmenlere yönelik algıya yön verebileceği gibi olumlu yönleri de vardır. Yerel yönetimlerin bu konuda görece hoşnutsuzluğunu gözler önüne sermiştir. Ayrıca konunun tartışılabilir yanlarını da mevcuttur.

Çorum belediyesinin Suriyeli yabancılara karşı yaklaşımı ise Çorum belediye başkan yardımcısıyla yapılan yarı yapılandırılmış görüşme ile aktarılacaktır. Bu görüşmede iki belediye hakkında bilgiler verilmiş, kapsayıcı ve dışlayıcı olarak ayrılmasına sebep olan faktörler anlatılmıştır.

Çorum belediye başkan yardımcısına “**Gaziantep ve Bolu belediyeleri Suriyeli göçü politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?**” Sorusu yöneltilmiştir. Aşağıda başkan yardımcısının konuyla ilgili görüşlerine yer verilmiştir:

“Tabiki de Bolu belediyesinin yaptığı insani değil. Gaziantep belediyesinin de imkanları var.

Sadece onlara biz yardımcı olmuyoruz. Onlar da bize özellikle Gaziantep gibi bir şehir için söylüyorum. Çorum içinde geçerli bir sanayi şehri. Eleman bulunmayan istihdam alanları var. Oralarda istihdam olma imkanı sağlıyorlar. İstihdam sağlıyorlar. İşçi bulma konusunda, çalışan bulma konusunda sıkıntı yaşanana alanlar var onlar da ekonomiye bu yönüyle ciddi katkı sağlıyorlar.

Özellikle ben bu anlamda Gaziantep belediyesinin anlayışına daha yakın olduğumuzu söylemek istiyorum” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Gaziantep belediyesinin Bolu belediyesine kıyaslarsak daha kapsayıcı bir çerçevede görüldüğü ortadadır. Çorum belediye başkan yardımcısının yorumu Gaziantep’in daha yapıcı yaklaştığı yönündedir. Özellikle ekonomiye katkıları açısından değerlendiren başkan yardımcısı Suriyeli yabancıların ekonomik katkının üzerinde durmuştur. Başkan yardımcısı ayrıca aşağıdaki ifadesiyle belediyenin yaklaşımına derinlik kazandırmıştır.

“Yani Türkiye’de bazı belediyeler siyasal anlayışları gereği sığınmacılar konusunda popülist yaklaşıyorlar. Yani insani yaklaşmamız lazım. Buraya göçmüş Suriyelilerin kendi elinde olan bir şey değil. İnsanın en değerli hakkı yaşama hakkıdır. Yaşama hakkı çerçevesinde Türkiye’ye sığınmışlardır. Bundan daha doğal bir şey yok. Tarih bize böyle bir coğrafyada böyle bir yükümlülük yüklemiş. En iyi şekilde yerine getirmemiz lazım. Söylediğim gibi vermek tek taraflı değil, biz onlara ne kadar yardımcı olursak onlar da bizim ekonomimize o kadar katkı sağlıyorlar yani. Onlar gittikten sonra bunu çok daha iyi anlayacağız” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Belediye başkan yardımcısının yaptığı eleştiride popülist yaklaşım ifadesi kullanması sığınmacı karşıtı söylemlere yönelik olmakla birlikte bu konun siyasi kutuplaşma kazandıracak boyutlarını ortaya koymaktadır. Görüşmenin devamı:

“Antep mesela 400 bin sığınmacı geri dönerse Gaziantep ekonomisi çok büyük yara alır. Burada daha çok sanayide değil de küçük sanayide ve tarımsal alanda etkililer çalışıyorlar. Ama Gaziantep de daha çok sanayide ve fabrikada çalışıyorlar. Sırf onların çalıştığı

fabrikalar var neredeyse yani Ciddi bir ekonomik katkı da sağlıyorlar onu da göz ardı etmemek lazım.”

“Ama her şeyden önce ne verdikleri ne aldıklarından ziyade İnsan olarak değerlendirmemiz ve olaya insani yaklaşmamız lazım. Bilim kültürümüz de bunu gerektiriyor. Medeniyet anlayışımız da bunu gerektiriyor. İmparatorluk bakiyesi bir devletiz. Bizim devletimizde her zaman çok farklı ırklardan çok farklı sebeplerle göç almış bir devletiz. Bundan sonraki dönemde de devam edecektir. Önümüzdeki 100 yılda da devam edecektir. Çünkü göçlerin birçok sebebi var. Bazen savaş oluyor. Bazen kıtlık oluyor. Bazen başka şeyler oluyor. Bu devam edecek. Önemli olan bunu insani şekilde yönetmektir” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Belediye başkan yardımcısı Suriyeli yabancıların ekonomik gerçeğini göz ardı etmeden ve kapsayıcı bir düşünceyle konuya yorum yapmıştır. Aynı zamanda tarihi bir sorumluluk duygusundan bahseden başkan yardımcısı toplumsal kaygılar konusunda yorum yapmamıştır. Güvenlik, sosyal uyum hizmetlerdeki artışı konularına değinmemiştir.

Konuyu sorumluluk ve empati duygularıyla hatta daha insani boyutuyla ele alan belediye başkan yardımcısı Suriyeli yabancılara karşıt olmadığını tekrarlarla vurgulamıştır. Belediyenin Suriyeli yabancılar için genel tutumu kapsayıcılıktan yanadır. İki uç belediyede Çorum belediyesi anlayış olarak Gaziantep belediyesine daha yakındır.

Belediyenin yapmış olduğu faaliyetleri, sunduğu hizmetleri ve uyum çalışmalarını değerlendirecek olursak Gaziantep kadar göç almadığı için göç yönetimi çapı da Gaziantep kadar sistematik ve geniş değildir. Çorum belediyesini diğer belediyelerden ayıracak bir yaklaşımı, politikası ve faaliyeti yoktur. Ayrıca belediye uç ya da orta bir örnek olacak düzeyde olmayıp dışlayıcı yaklaşımdan uzak bir noktadadır.

Belediyenin Suriyeli yabancılara yönelik faaliyetleri daha çok yardım odaklı olarak gözlemlenmiştir. Daha çok geçici çözümler üretilmiştir.

Çorum belediyesi uyum faaliyetleri için konser, iftar yemekleri ve kentteki etkinlikleri örnek göstermiştir. Fakat bu etkinliklere seyirci olmak o kente ayak uydurmak ve düzenine alışabilmek konusunda ne kadar etkilidir tartışılır. Uyumun en temel parçası olan dil kursları ise belediyenin sunmuş olduğu bir hizmettir.

Fakat dil kursunun istikrarı nitelikleri ve takibi hakkında yeterli bilgi elimizde yoktur. Bu sembolik bir girişim olmakla birlikte faydalı ve olumlu sonuçların ortaya çıktığı bir durum da olabilir. Türkiye genelinde belediyelerin çoğu dil kursu hizmetini sağlamıştır.

Belediye başkan yardımcısının konuyla ilgili son yorumu:

“Kendi vatandaşlarımıza sağlana imkanların Suriyelilerin de ihtiyaç sahibi olanlarına sağlanması şeklinde. Bunu için bir komisyon kurulması, özellikle valiliğin sosyal yardımlaşma vakfi var. Asıl onlar yardımcı oluyor. Onların yasal imkanları bizde yok. Bize de aynısının sağlanması lazım” (Çorum Belediye Başkan Yardımcısı, 2025).

Göç yönetimi politikalarına yön veren ve büyük ölçekteki kararlar merkezi idarenin kapsamındadır. Belediyelerin göç yönetimi konusunda güçlendirilmesi gerekmektedir.

4.5. Literatür ve Bulgularla Genel Değerlendirmesi

Türkiye’de yerel düzeyde göç yönetimine ilişkin literatür özellikle belediyeler üzerinden yapısal ve yönetsel sorunlara, sınırlılıklara odaklanmaktadır. Araştırma kapsamında elde edilen bulgularla Çorum belediyesinde literatürdeki araştırmalara kıyasla eksikliklerin ve sorunların sistematik bir nitelikte olmadığını göstermektedir.

Konunun başından itibaren vurguladığı üzere Suriyeli yabancılar göçü kapsamında belediyelerin öne çıkan temel sorunu mevzuata ilişkindir. Belediyelerin göçmenlere yönelik faaliyetlerinde yasal açıdan yetki alanları sınırlı tutulmuştur. Çorum belediye başkan yardımcısının ifadesiyle mevzuattaki temel sınırlılık doğrulanır niteliktedir. Belediye başkan yardımcısı Suriyeli yabancıların hizmete erişimde zorlandığı alanların belediye tarafından tespit edildiğini ifade etmiştir (Çorum Belediyesi Başkan Yardımcısı, 2025). Fakat bu durum ilgili mevzuatın yetki vermemesi nedeniyle tespit edilen alanlara belediye tarafından doğrudan müdahale edilememiştir. Belediye bazı durumlarda bu alanlar için sosyal sorumluluk çerçevesinde inisiyatif olsa da yasal dayanağın bulunmaması geçici çözümleri beraberinde getirmiştir.

Literatürde belediyelerin göç konusunda yetki eksikliği; yardımları ve hizmetleri nasıl ve hangi kapsamda yürüteceklerine dair belirsizlikler doğurmaktadır. Belediyeler göç yönetimi sürecinde Hemşehri hukuku kavramı üzerinden kendi içlerinde bir çerçeve oluşturmaya çalışmışlardır. Hemşehri Hukuku kapsamında yine sığınmacı, göçmen ve mülteci tanımlarına açıkça yer verilmemesi belediyelere geniş ama belirsiz bir hareket alanı tanımlamaktadır. Çorum belediyesi için Çorum belediye başkan yardımcısının da vurguladığı üzere belediyelerin yetki alanlarının yeniden değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kentlerdeki nüfus artışıyla beraber belediyelerin kendi yetki alanlarında sundukları hizmetlere yönelik yükleri de artmıştır. Fakat bu artış yetki ve kaynaklarla desteklenmemiştir. Ayrıca belediyeler bu süreçte yalnızca kamusal hizmetlerin yürütülmesinde değil aynı zamanda kentin ekonomik ve sosyal dengesinin korunmasının sorumluluğunu üstlenmektedir. Literatürde bu durum hizmetlerin sunumunda farklı uygulama biçimlerinin ortaya çıkma nedeni olarak değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamında görüşme yapılan Çorum belediyesi Suriyeli yabancılara yönelik özgün bir uygulama geliştirmemiştir. Belediye yalnızca ihtiyaç duyulan alanlarda Suriyeli yabancılara destek sağlamıştır. Belediye temel kamusal hizmetlerini yerine getirirken Suriyeli yabancılara yönelik uygulamalarını mevcut hizmet yapısına entegre etmiştir.

Suriyeli yabancılara göçüyle belediyelerin hizmet alanının genişlediği bilinmektedir ancak bu gelişmeye karşılık mali kaynaklarda mali artış sağlanamamıştır. Literatürde bu durum belediyelerin göçmenlere yönelik hizmetlerde kurumsal bir uyum geliştirmesini zorladığı şekilde değerlendirilmiştir. Literatürde bir sorun olarak değerlendirilen bütçe kısıtları Çorum belediyesinde belirgin bir sorun olarak görülmemiştir.

Literatürde göç yönetimi bağlamında belediyelerin karşılaştığı temel sorunlar yetki sınırlılıkları ve hizmet alanının nüfus artışıyla genişlemesi öne çıkmaktadır. Araştırma kapsamında Çorum belediyesinden elde edilen bulgular literatürdeki çerçeveyi kısmen doğrulamaktadır. Çorum belediyesi Suriyeli yabancılara yönelik özel bir uygulamaya başvurmadan yalnızca ihtiyaç duyulan alanlarda destek sağlamıştır. Belediye temel hizmet sunumunu yetki eksikliğini

dikkate alarak sürdürmüştür. Ayrıca literatürde belirtilen bütçe sorunu ise Çorum belediyesinde geçerli olmamıştır.

Suriyeli yabancılar göçü yalnızca belediyelerin uygulamalarını etkilemekle kalmamıştır. Aynı zamanda bu uygulamaların yerel halk ve Suriyeli yabancılar üzerinden yansımaları da mevcuttur. Belediye hizmetlerinin kapsamı ve göç sürecine müdahale kapasitesi Suriyeli yabancıların günlük yaşam deneyimlerini etkilemektedir. Ayrıca Suriyeli yabancıların kentteki hizmetlere erişimi ve yerel halkla olan ilişkileri de toplumsal uyum süreçleri üzerinde etkili olmaktadır. Bu kapsamda belediyelerin uygulamaları kurumsal işleyişten farklı olarak toplumsal uyum sürecini de etkilemektedir.

Konuya Suriyeli yabancılar açısından bakıldığında Çorum'da yaşayan Suriyeli yabancıların kentteki kurumsal yapıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve kurumların hizmetlerine nasıl erişebileceklerini bilmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bu insanların Türkçe dil yeterliliğinin takibi toplumsal uyum için oldukça temel bir konudur. Dil bariyerinin yanı sıra istihdam, sağlık, eğitim gibi temel hizmet alanlarında Suriyeli yabancılar yönlendirme eksikliğinin olduğu da göze çarpmaktadır. Belediyeler ve yerel yönetimler göç mevzuatında yerelde uyum çalışmaları kapsamında dahil edilmişlerdir. Fakat Çorum belediyesi dil eğitimi konusunun dışında herhangi bir uyum faaliyeti gerçekleştirmemiştir.

Sonuç itibarıyla göç yönetimi anlayışı Çorum belediyesinde uygulamada geçici ve parçalı çözümlerle öne çıkarken mevcut kapasitesinin de zorlanmadığı görülmektedir. Fakat literatürde bahsedilen mevzuata ilişkin sorunlar kapsamında yetki eksikliği konusu Çorum belediyesinin hizmet sunumunu sınırlamıştır. Ayrıca belediye Suriyeli yabancılar yönelik pozitif bir yaklaşım sergilemektedir.

SONUÇ

Bu tez çalışması, göç yönetiminde yerel düzeyde karşılaşılan çok katmanlı sorunları belediye perspektifinde ortaya koyarken belediyelerin süreçte nasıl daha aktif rol alabileceğine dair yol gösterici bulgular sunmuştur. Göç olgusunun giderek daha kent merkezli bir hale gelmesiyle belediyelerin süreç içerisinde idari zorunlulukların ve toplumsal uyumun sağlaması açısından stratejik bir konuma sahip olduğunun vurgusunu yapmıştır.

Son yıllarda küresel ölçekte hızla artan göç hareketleri Türkiye'yi de etkilemiştir. Özellikle Türkiye, Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke olmuştur. Suriyeli yabancılar Türkiye'de en geniş yabancı nüfusunu oluştururken bu durum Türkiye'nin göç politikalarının odağını belirleyen temel unsur haline gelmiştir. Bu bağlamda değinilmesi gereken noktalardan biri Suriyeli yabancıların planlı bir şekilde kentlere yerleştirilip yerleştirilmediği konusudur. Suriyeli yabancıların kontrolsüz bir şekilde Türkiye'nin farklı bölgelerine dağılması kentlerde belediyelerin hizmet sunum kapasitesini doğrudan etkilemiştir.

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye'de Suriyeli yabancılarla ilişkin belediye uygulamalarını Çorum Belediyesi örneği üzerinden incelemektir. Çalışmayı benzerlerinden ayıran temel unsur Çorum gibi Suriyeli yabancılar göçünden görece daha az etkilenen ancak Karadeniz bölgesine kıyasla Suriyeli nüfusun belirginlik kazandığı bir kentte göç yönetiminin değerlendirilmesidir. Çorum, sınır il olmaması ve büyükşehir belediyesi statüsüne sahip bulunmamasıyla metropol odaklı göç çalışmalarından ayrılmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'nin göç politikaları ele alınırken Suriyeli yabancılar göçünün nasıl özgün bir konuma sahip olduğu ortaya konmuştur. Türkiye'de göç yönetiminin tarihsel gelişimi ve Suriyeli yabancılarla uygulanan politikaların yasal, idari ve toplumsal temelleri değerlendirilmiştir. Ardından Suriyeli yabancılarla yönelik demografik ve hukuki veriler analiz edilerek belediyelerin göç yönetimindeki rolü ortaya konmuştur.

Çalışmanın saha araştırması kısmında Çorum belediyesinin Suriyeli yabancılara yönelik mevcut hizmet alanları ve kurumsal kapasitesi incelenmiştir. Literatür bulguları ve mülakatlardan elde edilen veriler Suriyeli yabancılara ilişkin süreçte belediyelerin artan hizmet yükü ve sorumluluklarla karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Bu çalışmanın en önemli bulgularından biri belediyelerin artan sorumluluklarının göç yönetimi kapsamında ve kanuni çerçevede net bir biçimde tanımlanmamış olmasıdır. Yasal belirsizlik başlığıyla değerlendirilen bu konu belediyelerin göç yönetimi sürecinde çeşitli sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Çorum örneği, literatürde yer alan sorunların ve göç yönetimindeki eksikliklerin büyük kentlerle sınırlı bir mesele olmadığını aksine bu sorunların ve yönetim eksikliğinin orta ölçekli kentlerde de görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte belediyelerin Suriyeli yabancılara yönelik göç politikalarına yaklaşımları hizmet politikaları kapsamında belirgin farklılıklar göstermektedir. Türkiye genelinde olduğu gibi yerel uygulamalarda ortak bir standardın olmadığı görülmektedir. Benzer biçimde araştırma kapsamında incelenen Çorum belediyesi de mevcut hizmet politikalarını korumuştur. Çorum belediyesinde göç olgusu için farklı bir uygulama örneğiyle söz konusu olmamıştır. Çorum belediyesi bu göçe mevcut hizmet politikalarının korumuş ve hizmetleri Suriyeli yabancılara entegre etmiştir. Suriyeli yabancılar konusunda uygulama farklılıkları yerel yönetimler için olağan bir durumken belediyelerin algısal olarak Suriyeli yabancılara yaklaşımları politik bir çerçeve taşımaktadır.

Türkiye’de Suriyeli yabancılarının kalıcı olmayacakları algısı yasal zemin eksikliğindeki arka planı oluşturmaktadır. Bu nedenle göçün ilk yıllarında geçicilik algısı belediyelerin göç yönetimine kurumsal düzey kazandırmasının önüne geçmiştir. Fakat 2016 yılından itibaren göç yönetimi anlayışına ulusal düzeyde kurumsal bir yaklaşım kazandırılmıştır. Geçicilik algısı yerini uyum ve kurumsallaşma politikalarına bırakmıştır. Bu süreçten sonra uyum konusu daha görünür bir hale gelmiştir. Günümüzde ise uyum ve geri dönüş politikaları beraber ele alınmaktadır. Ancak uyum ve geri dönüş uygulamaları eş zamanlı olarak yürütülse de yerelde göç politikaları kurumsal belirsizliklerle devam etmektedir.

Bu durum Türkiye’de göç yönetimindeki belirsizlikleri ortaya koyarken yerelde yasal açıdan ilerlemenin olmadığını göstermektedir.

Ayrıca Türkiye’nin bir yanda geri dönüş süreçlerinde aktif rol üstlenmesi diğer yandan da uyum ve hizmet politikalarını sürdürmesi göç yönetiminin ikili yaklaşımla ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu durum yerel düzeyde belirsizliklerle karşılık bulmaktadır. Hem uyumun hem de geri dönüşün farklı biçimlerde yansıdığı görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye de göç yönetiminde ulusal, uluslararası ve yerel düzlemler arasındaki etkileşim ve belirsizliklerin sürmesi konunun daha derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Suriyeli yabancılar göçüyle birlikte Türkiye’de kapsamlı göç politikalarına duyulan ihtiyaç farklı bir boyut kazanmıştır. Sonuç olarak göç olgusunun nasıl bir neticeye ulaşacağı hem yerelde hem de ulusal düzeyde toplumsal istikrar açısından önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suriyeli yabancılar göçünün geçici bir olgu üzerinden değil kalıcılığını kabul etmek ve toplumsal denge için daha sürdürülebilir bir vizyonda ele alınması gerektiği düşüncesi de oldukça sık tartışılmaktadır. Ayrıca bu kapsamda ileriki çalışmalar için yeni tartışma konuları ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de ulusal ve yerel düzeyde göç politikalarının yeterince kapsamlı olmamasının nedenleri arasında yerelde sunulacak geniş hizmetlerin ve uyum çalışmalarının Suriyeli yabancıların kalıcılı olacağına yönelik bir endişe mi bulunmaktadır? Yoksa Türkiye’nin mevcut ekonomik, sosyal ve kurumsal yapısının bu göçe yanıt geliştirmekte zorlanması mı yer almaktadır?

KAYNAKÇA

- Adamson, F. B. (2023). Re-Spatialising Migration Governance: From ‘Multi-Level’ to ‘Entangled’. *International Migration*, 61(6), 3-14.
- Afad. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri, Kardeş Topraklarındaki Misafirlik*. Haziran 6, 2025 tarihinde <https://www.afad.gov.tr/suriye-raporlari> adresinden alındı.
- Aker , D., & Ayas , M. (2025). Bütüncül Göç Politikaları ve Türkiye. *Göç Dergisi*, 12(1), 67-80.
- Aker , T., Ayata, B., Özeren , M., Buran , B., & Bay , A. (2002). Zorunlu iç göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçlar. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(2), 97-103.
- Akkoyunlu Ertan , K., & Ertan , B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Contemporary Research in Economics and Social Science*, 2(1), 7-39.
- Albay, M. S. (2023). *Cumhuriyet'ten Günümüze Türkiye'deki Göç Hareketliliği ve Politikaları Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, K. (2020). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü. *Iğdır Üniversitesi İİBF Dergisi*(5), 25-40.
- Bahçeli , H., & Uzun , Ş. (2017). Türkiye'de Uluslararası Göç ve Yerel Politika. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(4), 192-208.
- Balcıoğlu, Z. (2020). Local Bureaucracy in Migration Governance:The Case of Istanbul. *Tesev Briefs*(8), 1-13.
- Bayır , K., & Aksu , F. (2020). Açık Kapı Politikasından Güvenlik Tehdidine:Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılar Olgusu. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 8(2), 324-356.
- Bolu Belediyesi. (2025). *Haberler*. Eylül 5, 2025 tarihinde <https://www.bolu.bel.tr/64369-2/> adresinden alındı.
- Cihan, S. (2024). Kuruluşundan Bugüne Türkiye'ye Göç Ve Göç Düzenlemeleri. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimle Dergisi*(14), 48-60.
- Coştan, U. (2020, Aralık). *Türkiye'de Göç Yönetimi ve Politikaları: Suriyeli Mülteciler Örneği*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çağlar , T. (2018, 6 21). Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 8-30.
- Çamdalı, G. D. (2019). *1950-1960 Döneminde Basına Göre Türkiye’de Göçler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çelikyay , H., & Yüksel , K. (2025). Büyükşehir Belediyelerinin Uluslararası Göç Süreci Politikaları . *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi* , 34(3), 1-38.
- Çetiner, S. (2020, 10 30). Uluslararası Toplumun Kitlemel Göçlere Tepkisi Ve Uluslararası Göç Yönetimi: Suriye Krizi Örneği. *Müstafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(46), 653-672.
- Daşlı, Y., & Harmandaoğlu , N. (2024). İlk Çağdan Günümüze Göç Ve Göçü Açıklamaya Yönelik Kuramlar. *Social Mentality And Reserarcher Thinkers Journal (Smart Journal)*, 10(3), 370-381.
- Demiryontar , B., & İçduygu , A. (2022). Türkiye'de Devlet Ve Suriyeli Mülteciler: Çelişkilili Politikalar Ve Araçsal Rasyonellik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*(21), 316-334.
- Demiryontar, B., & İçduygu, A. (2022). Türkiye'de Devlet ve Suriyeli Mülteciler: Çeşitli Politikalar ve Araçsal Rasyonellik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*(21), 316-334.
- Deniz, T. (2013). Arap Baharı ve Türkiye: Siyasi Coğrafya Açısından Bir Değerlendirme. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(29), 65-78.
- Dışışleri Bakanlığı. (2016). *2017 Yılına Girenken Dış Politikamız*. Ekim 5, 2025 tarihinde https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/2017-yili-basinda-dis-politikamiz.pdf adresinden alındı.
- Dulkadir, D. (2017, 10 30). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacı Krizi ve Suriyelilerin İç Hukuktaki Statüleri. *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi*, 1(2), 21-36.
- Göç Araştırmaları Derneği (2025). *Duyurular*. Ekim 5 2025 tarihinde <https://gocarastirmalariderneği.org/tr/duyurularimiz> adresinden alındı.
- Eravcı , H., & Ateş , T. (2018). Dünya Tarihini Etkileyen Göçler ve Türk Milletinin Etkisi. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 42-47.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2013). *Geçici Korumamız Altındaki Suriyeliler*. Temmuz 16, 2025 tarihinde [goc.gov.tr: https://www.goc.gov.tr/gocici-korumamiz-altindaki-suriyeliler](https://www.goc.gov.tr/gocici-korumamiz-altindaki-suriyeliler) adresinden alındı.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2013). *Gönüllü Geri Dönüş Haber*. Temmuz 8, 2025 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/suriyenin-ozgurlesmesinden-sonra-509-bin-387-suriyeli-gonullu-geri-donus-yapti> adresinden alındı.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2013). *Göç Tarihi*. Temmuz 10,2025 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi> adresinden alındı.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (2013). *Gönüllü Geri Dönüş* Temmuz 26,2025 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/gonullu-geri-donus> adresinden alındı.
- Göç Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı (Türkçe, 2013). Haziran 5, 2024 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf adresinden alındı.

- Göçmez, E. (2022). *Sürekli Göç, Kente Uyum, Kimlik ve Din Zeytinburnu Afganistan Özbekleri*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Güler, H. (2020). Göç ve Entegrasyon: Türkiye'de "Uyum" Ama Nasıl. *Kafkas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , 11(1), 245-268.
- Reslog Türkiye. (2019). *Göç Karşısında Rezilyans Değerlendirmesi: Yerel Yönetimler İçin El Kitabı*. Marmara Belediyeler Birliği. Haziran 10, 2025 tarihinde <https://www.marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2020/05/27/55a4761c-9e61-4042-8dd2-92732ee77105.pdf> adresinden alındı.
- Havan, C. (2024). Göçmenlerin Sosyal Uyumunda Yerel Yönetimlerin Etkisi: Belediyelerin Rolü Üzerine Bir İnceleme . *İmgelem Sosyal Bilimler Dergisi* (14), 14-157.
- İçduygu , A., Erder , S., & Gençkaya , Ö. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923- 2023: Ulus-devlet Oluşumundan Ulus Ötesi Dönüşümlere*. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi, 121-300.
- International Organization for Migration.(2019). *Veri ve Kaynaklar*. Şubat 16, 2025 tarihinde <https://turkiye.iom.int/tr/veri-ve-kaynaklar> adresinden alındı.
- İçduygu, A., & Osserian , S. (2022). Syrian Refugees in Istanbul and Gaziantep: Comparative Findings on Settlement, Livelihood and Support. *CMI Insight*(1), 1-8.
- İçduygu, A., & Osserian, S. (2024). 7 Syrian Refugees in Urban Turkey: Between Migration Policies and Realities. A. K. (Ed.) (Dü.) içinde, *Urban Displacement: Syria's Refugees in the Middle East* (s. 167-188). New York, Oxford: Bergahahn Books.
- İnce, C. (2019, 6 30). Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme . *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* , 11(18), 2579-2615.
- Kahraman, Z. E. (2024). Makro Yaklaşım ve Göç Yönetimi. S. S. Pembecioğlu, A. D., & (eds) içinde, *Dış Göçün Odağında Türkiye Kentleri* (s. 21-34). İstanbul: İdealkent.
- Karaca, H. A. (2020, 10 20). Türkiye Avrupa Birliği Geri Kabul Anlaşması ve 18 Mart 2016 Tarihli Türkiye- Avrupa Birliği Zirve Bildirisi Uyarınca Düzensiz Göçle Mücadele ve Bazı Sorunlu Alanlar. *Ankara Hacı Bayram Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 24(4), 155-194.
- Karadağ, H. N. (2020). 1923'ten Günümüze Türkiye'nin Yüz Yıllık Göç Tarihi. *Topkapı Journal of Social Science*, 3(1), 123-138.
- Karaoğlu, B. (2022). Göçmenlerin Entegrasyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü. *Journal of Politics, Economy and Management*, 1(5), 17-33.
- Karasu, M. A. (2018). Türkiye'ye Yönelik Dış Göçler, Suriyeli Sığınmacı Göçü Ve Etkileri. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 14(1), 21-41.
- Kavak, G. (2011). *I. Körfez Savaşı Sonası Irak'tan Türkiye'ye Göçler ve Sonuçları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü.

- Kıbaroğlu, M. (2011). Arap Baharı ve Türkiye. *Adam Akademi*(2), 26-36.
- Koçak, K. A. (2012). Yasemin Devrimi'nden "Arap Baharı"na Tunus. *Yasama Dergisi*(22), 22-61.
- Kurtuluş, G. (2017). *1989 Bulgaristan Göçü: Bornova Örneğinde Sözlü Tarih Çalışması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- M, Aktel , M., & Kaygısız , Ü. (2018). Türkiye'de Göç Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 579-604.
- Migration Data Portal. (2024). *Data and Statistics*. Şubat 16, 2025 tarihinde <https://www.migrationdataportal.org/> adresinden alındı.
- Olsson, J. A. (2020). *Kitlesel Göçten Etkilenen Belediyelerde Belediye Hizmetleri: Küçük Projelerle Etkili Çözümler*. Ankara: RESLOG Yayınları.
- Örselli , E., & Babahanoğlu , V. (2016). Türkiye'nin Göç Yönetimi ve Göç Politikalarının Gelişimi: Bir Kamu Politikası Analizi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 2063-2072.
- Özaslan , K., & Banazılı , M. (2023). Belediyeler'de Stratejik Göç Yönetimi: Hatay, Adana ve Mersin Büyükşehir Belediyelerinin Mukayeseli Analizi. *Tarsus Üniversitesi İİBF Dergisi*, 4(1), 1-26.
- Özdemir, E. (2016). Türk Dış Politikası Açısından Bir Kriz Örneği: I. Körfez Savaşı ve Türkiye'ye gelen Iraklı Kürt Sığınmacılar (1991). *Bölgesel Çalışmalar Dergisi*, 1(1), 217-249.
- Özgül , C., & Arslan , M. (2022). Misafirperverlik ile Hemşehrilik Arasında Türkiye'de Belediyelerin Yabancılar Yönelik Hizmet Sunumu. *İdealkent*, 13(37), 1430-1452.
- Özkan, R. (2019). Göç Olgusu ve Toplumsal Yapıya Etkisi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(2), 127- 145.
- Özüpak Güleç , B., & Doğan , O. (2025). Şahinbey Yerel Ekonomik Kalkınma Analiz Raporu. *Reslog Yayınları*.
- Pirinççi, F. (2018). Suriye'ye Komşu Ülkelerin Suriye'ye Yönelik Politikaları. *TESAM Akademi Dergisi*, 5(2), 39-60.
- RESLOG Projesi Türkiye. (2018). *Yerel Yönetişimde Rezilyans Projesi*. Haziran 22, 2025 tarihinde <https://www.reslogproject.org/anasayfa/> adresinden alındı.
- RESLOG Türkiye. (2020). *Türkiye'de Suriyeli Göçü ve Belediye Deneyimleri: Kitlesel Göçler, Yerel Yanıtlar*. Marmara Belediyeler Birliği. Haziran 25, 2025 tarihinde <https://www.marmara.gov.tr/UserFiles/Attachments/2020/09/24/a27411cc-3684-45cd-97fd-7674f6927d13.pdf> adresinden alındı
- Safi, M. (2023). Immigration Theory Between Assimilation And Discrimination. *Journal Of Ethnic And Migration Studies*, 173-202.

- Saylak, Ş. (2021). *Türkiye'nin Göç Yönetiminin Dönüşümü*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sipahioğlu, B. Ö. (2024). Türkiye-Avrupa Birliği 2016 Göç Mutabakatı: Son Durum Ve Güncellenme Tartışmaları. *İmgelem*(14), 111-124.
- Suriye İnsan Hakları Gözlem Evi (SOHR). (2025). *SOHR İstatistikleri*. Mayıs 15, 2025 tarihinde <https://www.syriaahr.com/en/352642/> adresinden alındı.
- Şahin, Ş. (2019). *Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Politikaları, İstanbul Sultanbeyli Belediyesi Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şakacı, B. K. (2010). Türkiye'nin Göç Ve İskan Politikaları: 1934 Tarihli 2510 Sayılı İskan Kanunu İncelemesi. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1(3), 36-57.
- Şanlıöz, S. A. (2016). Dış Göç Olgusunun Düzensiz Göç Gerçeği: Karşılaşılan Etkilere Ekonomik ve Sosyolojik Çözüm Önerileri. *Sosyoekonomi*, 24(30), 139-145.
- Şen, Y. (2013). Suriye'de Arap Baharı. *Yasama Dergisi*(23), 54-79.
- Şimşek, D. (2018). Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2, 367-392.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2013). *Türkiye - AB Vize Muafiyet Süreci ve Geri Kabul Anlaşması Hakkında Temel Sorular ve Yanıtları*. Temmuz 16, 2025 tarihinde https://www.ab.gov.tr/files/pub/vize_gka_kitap_15_12_2013.pdf adresinden alındı.
- Tamer , M., & Birvural , A. (2018). Zorunlu Göçün Toplumda Oluşturduğu Problemler. V. Ö. (eds) içinde, *Zorunlu Göçler ve Doğurduğu Travmalar* (s. 9-19). Ankara: Hegem Yayınları.
- Tatlı, İ. (2023). *13. Yılında Suriye İç Savaşı*. Haziran 1, 2025 tarihinde <https://www.insamer.com/tr/yerel-isyandan-uluslararası-ic-savasa-13-yilinda-suriye-ic-savasi.html> adresinden alındı.
- Toker, A. (2022). Sosyal Bilimlerde Nitel Veri Analizi İçin Bir Klavuz. *Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(51 Özel Sayı:1), 319-345.
- Tümtaş , M., & Ergun, C. (2016). Göçün Toplumsal ve Mekansal Yapı Üzerindeki Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(4), 1347-1359.
- Tümtaş , M., & Köse , A. (2023). Yüz Yıllık Cumhuriyetin Göç Tarihi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*(7 Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. Yılı Özel Sayısı), 63-75.
- Tümtaş, M. S. (2020). *Nöbetleşe Dışlanma: Göç ve Sosyal Dışlanma Döngüsü*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. (2022). Mayıs 10. 2025 tarihinde [sozluk.gov.tr:](https://sozluk.gov.tr/) <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.

- Uslu , İ., & Ceylan , A. (2019). Türkiye Cumhuriyeti'ne Yönelen Kitlemel Göç Hareketleri ve Kabul Mekanizmasındaki Yaklaşımlara İlişkin Bir İnceleme: 1989 Bulgaristan, 1991 Irak ve 2011 Suriye Göçleri. *Recent Period Turkish*(36), 199-221.
- Utar, S. (2023). *Türkiye'nin Yeni Uluslararası Göç Yönetimi :Göç Politikalarının Geçicilik ve Belirsizlik Kışkacındaki Suriyeli, Iraklı ve Afgan Göçmenlerin Deneyimleri Üzerinden İncelenmesi, Ankara Örneği*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalçın, O. (2021). *Türkiye'de Göç ve Güvenlik İlişkisi: Suriye Göçü Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, İ. (2018). *Türkiye'ye Uluslararası Göçler ve Türkiye'nin Göç Politikası*. Ankara: Kırmızı Çatı.
- Yüksel, D. (2015). *Arap Baharından Etkilenen Yakın ve Orta Doğu Ülkeleri ile Türkiye Arasındaki İthalat ve İhracat Miktarlarının Arama Modelleri İle İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi (2025). Kurum Logolar. Ağustos 20, 2025 tarihinde <https://webkutuphane.beun.edu.tr/> adresinden alındı.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004, Temmuz 10).*Mevzuat Bilgi Sistemi*. (Sayı: 25531),Haziran 8, 2015 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat/MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden alındı.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005, Temmuz 13). *T.C. Resmi Gazete*. (Sayı: 25874), Haziran 8, 2025 tarihinde <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050713-6.htm> adresinden alındı.
- 6458 Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, Nisan 4). *T.C. Resmi Gazete*. (Sayı: 22615), Temmuz 2, 2025 tarihinde <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm> adresinden alındı.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Cansu Nur Demirbaş

Bildiği Yabancı Diller :

Aldığı Sertifikalar :

Uzmanlık Alanı :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Hitit Üniversitesi	2022
Y. Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü	2025

Eserler:

B1: Demirbaş, C.N. (2023) Göç Politikaları ve Yerel Yönetimlerin Rolü: Suriyeli Göçmenler Örneği. In M. Çakır Kantarcıoğlu, C. Yıldırım, R. Aydın, & F. E. Çelik (Eds.), *Cumhuriyet'in 100. Yılında Nasıl bir Kamu Yönetimi? Uluslararası Kamu Yönetimi Kongresi: Kongre Bildiri Özetleri E-Kitabı* 26 – 27 Ekim. (s. 266-269). Ankara: Kamu Yönetimi Derneği.